

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Mgr. Tomáš Marek

Ochrana soukromí v rámci práva zábavního průmyslu

Disertační práce

Olomouc 2018

Já, níže podepsaný Mgr. Tomáš Marek, autor dizertační práce na téma Ochrana soukromí v právu, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 b., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona 121/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že moje výše uvedené osobní údaje jsou pravdivé.

Prohlašuji tímto, že jsem dizertační práci na téma Ochrana soukromí v právu zpracoval sám, pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

V Olomouci dne 8. 4. 2018

.....
Mgr. Tomáš Marek

PODĚKOVÁNÍ

Práci věnuji všem, kdo mne po dobu studia podporovali ať již odborně, či psychicky, zejména mým nejbližším, rodině, přátelům, kolegům, a všem, kteří se mnou měli až obdivuhodnou trpělivost. Za podnětné rady a konzultace děkuji především svému školiteli prof. JUDr. Ivo Telcovi, CSc., a dále pracovnímu kolektivu z advokátní kanceláře MAREK & STANOVSKÝ a svým dalším kolegům a spolupracovníkům, kteří mne každý den inspirovali jak ve škole, tak v praxi k tomu, abych se jakožto právník rozvíjel a získával nové podněty k zamyšlení. Bez nich by tato práce neexistovala v této podobě. Rovněž chci výslovně poděkovat svému advokátnímu mentorovi Nicku Stasevichovi z advokátní kanceláře Butzel Long v Detroitu za rozšíření obzorů a pohledu na právo, entuziasmus a nadšení, které jsou mi motorem v úsilí rozvíjet své právní schopnosti.

„Tak často slyšíme, jak lidé říkají: "Zlé časy, svízelná doba." Žijme dobře, pak bude i naše doba dobrá. My jsme ta doba. Jací jsme my, taková je doba.“

Aurelius Augustus

„Celebritou se stanete ne kvůli vašemu dílu, ne proto, co děláte, ale proto, že ztratíte soukromí.“

Lisa Kudrow

1 Zkratky

ABGB – zák. č. 946/1811 ř. z., obecný zákoník občanský

DCFR – Draft Common Frame of Reference

ekolo – ekolo.cz s.r.o.

GDPR – General Data Protection Regulation

Krohne – Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14

LZPS – úst. zák. č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod

NOZ zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

ObZ – zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

OOÚ zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

OPŘ – zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

OSŘ – zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

OZ – zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

PETL – Principy Evropského deliktního práva

Prostřední OZ – zák. č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

PŘZ – zák. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

PZ – zák. č. 262/2006 Sb., pracovní zákoník

TŘ – zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád

TZ – zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Viewegh – Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09

2 Obsah

1	Zkratky	4
2	Obsah.....	5
3	Úvod.....	7
4	Právo na soukromí v systému práva.....	10
4.1	Právo na informační sebeurčení	13
4.2	Právo na informace a osoby veřejného zájmu	21
4.2.1	Limity práva na informace pro jednotlivé kategorie osob veřejného zájmu	24
4.3	Dílčí závěry	31
5	Deliktní právo na soukromí	34
5.1	Delikty veřejné	35
5.1.1	Ochrana osobních údajů	38
5.2	Delikty soukromé	40
5.2.1	Delikty pracovněprávní.....	43
5.3	Sdělení nepravdivé informace ve vztahu k vážnosti osoby.....	43
5.4	Dílčí závěry	46
6	Možnosti pořízení a použití zvukového či obrazového záznamu.....	49
6.1	Právní úprava	49
6.2	Kauza Krohne a její důsledky	53
6.3	Hmotněprávní souvislosti	57
6.4	Procesní souvislosti	61
6.4.1	Civilní řízení	61
6.4.2	Trestní a správní řízení.....	63
6.5	Dílčí závěry	67
7	Náhrada újmy a její účel.....	69
7.1	Zákonné vymezení.....	71
7.1.1	Účel náhrady při zohyždění v ABGB	74
7.1.2	Zadostiučinění v OZ při zásahu do absolutních práv.....	76
7.1.3	Úprava v NOZ	82
7.1.4	Náhrada nemajetkové újmy v principech PETL.....	87
7.2	Nehmotná škoda a nemajetková újma	88
7.3	Sankční náhrada újmy a zásada subsidiarity trestní represe	91
7.4	Dílčí závěry	94
8	Závěr	95
9	Zdroje	97
9.1	Právní předpisy.....	97

9.1.1	Mezinárodní smlouvy	97
9.1.2	Zákony	97
9.1.3	Další zdroje	98
9.2	Judikatura.....	98
9.2.1	Evropský soud pro lidská práva.....	98
9.2.2	Ústavní soud ČR.....	99
9.2.3	Nejvyšší soud ČR	100
9.2.4	Nejvyšší správní soud ČR	101
9.2.5	Jiné soudy ČR.....	102
9.2.6	Další zahraniční judikatura.....	102
9.3	Literatura.....	103
9.3.1	Monografie	103
9.3.2	Komentářová literatura.....	103
9.3.3	Odborné články.....	104
9.3.4	Sborníky	105
9.3.5	Internetové zdroje	106
10	Anotace.....	108

3 Úvod

Předkládaná dizertační práce je výsledkem mého vědeckého úsilí za dobu studia doktorského studijního programu. Tématem práce je ochrana soukromí v rámci práva zábavního průmyslu. Zvolený kontext zábavního průmyslu přitom souvisí se značnou šířkou tématu, jež samotné právo na soukromí zahrnuje. Výzkum totiž primárně zaměřuji na oblast soukromého práva, konkrétně na právo osobnostní, respektive občanské, čemuž napovídá i příslušnost ke katedře, pod níž jakožto autor práce spadám. Zároveň se věnuji především oblasti, v níž je soukromí vystaveno střetu s ostatními právy, zejména s právem na informace, přičemž v angloamerické literatuře nese tento obor tradičně název Entertainment Law. Snažím se však, vzhledem k jednotě právního řádu, tam, kde je to nezbytné pro účel této práce, akcentovat rovněž instituty veřejného práva, jichž se probírané téma přímo dotýká. Právo zábavního průmyslu sice souvisí především s médii, neboť právě zde dochází nejvýrazněji ke střetu práva na soukromí s ostatními právy, avšak, jak ukazuji v tomto textu, nejedná se výhradně o média, nýbrž spíše o oblasti veřejného zájmu, v nichž je právo na soukromí aplikováno. Jednotlivá východiska této práce tedy logicky směřují především do oblasti získávání a poskytování informací o druhých.

Rozhodl jsem se vytvořit normativní, nikoliv empirický projekt, přičemž cílem textu bylo zpracovat komplexní analýzu současné problematiky ochrany soukromí v rámci práva zábavního průmyslu v oblasti soukromého práva, přičemž tam, kde to považuji za prospěšné pro uchopení tématu, dotýkám se i dalších oblastí práva na soukromí. Mým cílem tak je na řádcích níže poskytnout komplexní analýzu práva na soukromí a předestřít konkrétní interpretační postupy, jakým způsobem lze právo na soukromí využívat pro ochranu subjektivních práv a zájmů. Součástí analýzy je přitom od počátku problematizování jednotlivých institutů, případně jejich kontextuální výklad. Vyhýbám se tedy monotónní deskripci až na to nejnútnejší z hlediska smysluplnosti a plynulosti textu a již od první kapitoly řeším bez odkladu nastíněnou problematiku. Nekladu si v tomto textu za cíl měnit soukromé právo, nýbrž jej analyzovat a nabídnout směr, jak jednotlivé možnosti, jež právní řád nabízí, využít v rámci stávající praxe. To však nevyklučuje upozornění na problematické momenty současné úpravy, případně recentní a aktuální výkladové problémy.

Postupuji metodou dedukce, přičemž výsledkem je analytický text akcentující současnou právní úpravu, přičemž tam, kde to považuji za vhodné z hlediska výkladu, se zabývám rovněž vývojem konkrétního institutu. Postupuji metodou vyvození závěrů ať již ze skutkových či právních tezí, tudíž způsob odůvodňování je stejný jako při psaní právního

podání, v němž se projevuje nutnost založit svůj závěr na dříve uvedených faktech či tvrzeních, jež jsou interpretovány do podoby, ve které premisy musí dle pravidel formální logiky vytvářet závěr.

Co se týče časového vymezení textu, stěžejní část této práce se týká současné právní úpravy, avšak v textu na místech, kde se to jeví jakožto nezbytné pro interpretaci a postavení argumentu, načrtávám rovněž předchozí právní úpravy, a to víceméně až do doby počátků kodifikace soukromého práva na našem území.

Téma jako takové je do značné míry součástí osobnostních práv, přičemž dosavadní zpracování tématu lze najít jak v komentářích k jednotlivým ustanovením zákona, tak v partikulárních publikacích či vědeckých člancích. Domnívám se, že mým přínosem pro dotčené téma je nejen níže nastíněná interpretace práva na soukromí v rámci normativního systému, nýbrž zejména pohled na čtyři kategorie osob z hlediska veřejného zájmu, vzájemnou interakci soukromého a veřejného práva při řešení situace, v níž došlo ke sdělení nepravdivého údaje, řešení otázek týkajících se současného pojetí pořízení a použití materiálů soukromé povahy a možné uplatnění náhrady újmy v její preventivní a penální podobě. V průběhu mého studia došlo ze strany zákona i judikatury, když vešla v platnost a účinnost nová kodifikace občanského práva, ke značnému posunu ve vnímání této otázky, tudíž mé úvahy tento vývoj určitého přechodu postihují v celé své šíři.

V rámci svého studia jsem publikoval v odborných právních časopisech, sbornících a v jedné monografii řadu dílčích studií, jež jsou podkladem pro tuto práci, neboť tyto studie byly vytvářeny dle osnovy a tezí dizertační práce. V textu na ně odkazuji v marginálních poznámkách. Co se týče zdrojů, vycházím zejména ze zákonů, judikatury, odborných článků, komentářů k zákonům, monografií i výkladových textů, jak domácích, tak anglicky psaných.

Hypotézami a výzkumnými otázkami uvedenými v této práci jsem se do značné míry zabýval již ve výše uvedených dílčích studiích, přičemž v rámci této práce jsem mnoho odpovědí upřesnil a domyslel. Abych přitom odpověděl na základní otázky, jež si jakožto doktorand musím klást, tedy, co píšu, jak to píšu a proč to píšu, již na počátku svého výzkumu jsem učinil rozhodnutí, že připravím analytický text o soukromí, který je schopen posloužit jeho interpretaci za účelem využití tohoto práva k ochraně subjektivních práv zejména v rámci oblasti zábavního průmyslu. Na počátku každého výzkumu samozřejmě stojí otázka, zda bude platné a účinné právo v rámci výzkumu akcentováno pouze jakožto dočasný stav a práce tak získá filozofický a nadčasový charakter, neboť bude zaměřena na principy konkrétního právního odvětví, či zda bude podrobena kritické analýze především platná a účinná právní úprava tak, aby vyvstaly problematické otázky, na něž bude hledána odpověď. Zvolil jsem

druhou variantu právě za účelem posouzení možností, jakým způsobem je ve světle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), současně platné právo na soukromí možno interpretovat.

Co se týče členění, práci dělím na čtyři základní kapitoly s tím, že první kapitola obsahuje analýzu práva na soukromí jako takového a jeho jednotlivých pojmů. Nejprve charakterizují právo na soukromí v rámci právního systému a v souvislosti s právem na informační sebeurčení, dále se zabývám kategorizací osob veřejného zájmu a deliktním právem na soukromí. Následně řeším problematiku prostředků ochrany při porušení soukromí a možnosti, za nichž je možno pořídit záznam o soukromém životě jiných osob bez jejich svolení. Nakonec se zabývám možnostmi, které právní úprava poskytuje stran náhrady újmy s preventivně sankčním účelem.

Další výzkum v rámci tohoto tématu si dovedu představit zejména v oblasti veřejného práva a ochrany osobních údajů, neboť v rámci evropského práva bylo přijato Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů), známé pod anglickou zkratkou GDPR, jež tuto oblast oproti stávající praxi citelně upravuje, ač rovněž dosavadní úprava a její střet s právem na soukromí by založilo důvod ke zpracování samostatné dizertační práce. Dále si dovedu představit zpracovat zejména oblast práva na soukromí na internetu s ohledem na delokalizaci právních vztahů na internetu.

4 Právo na soukromí v systému práva

Právo na soukromí je relativně novým právem, přičemž jako takové pochází z tradice common law.¹ Ústavy evropských zemí začaly toto právo pravidelně zakotvovat do právních řádů až ve druhé polovině dvacátého století.²

Právo na soukromí je součástí ústavního pořádku České republiky v rámci čl. 7 úst. zák. č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod³ (dále jen „LZPS“). Toto právo je vymezeno rovněž v čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod⁴, jež vznikla na úrovni Rady Evropy, tudíž Česká republika je na základě uvedeného vázána rovněž judikaturou Evropského soudu pro lidská práva⁵. I když Všeobecná deklarace lidských práv, jež vznikla na půdě OSN, není součástí právního pořádku České republiky, pro úplnost dodávám, že právo na soukromí je rovněž zakotveno v čl. 12 tohoto dokumentu⁶.

Pro tuto práci je přitom podstatné, že Ústavní soud v Nálezu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10⁷, konstatuje, že výčet toho, co lze podřadit pod právo na soukromí, není v LZPS všeobjímající a konečný, a negarantuje právo na respekt k soukromému životu v jednom vyčerpávajícím článku, jako je tomu v případě čl. 8 Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv. Dle Ústavního soudu je tedy nezbytné rovněž respektovat dynamicky se vyvíjející účel

¹ Koncept práva na soukromí vychází z článku budoucího soudce Nejvyššího soudu USA Louise Brandeise a advokáta Samuela Warrena do Harvard Law Review z roku 1890 „The Right to Privacy“, který vychází z teze „práva být ponechán sám sobě“. Viz HELEWITZ, Jeffrey, EDWARDS, Leah: *Entertainment Law*. New York: Delmar Cengage Learning, 2004, s. 2.

² BIEDERMAN, Donald, E., a kol. *Law and Business of the Entertainment Industries*. Westport: Praeger Publishers, 2007, s. 185 – 186.

³ Čl. 7 Listiny základních práv a svobod uvádí, že nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Avšak následuje pojistka pro případ, kdy by lpění na dodržení takového práva nepřiměřeně zasahovalo do jiného práva.

⁴ Úmluva byla v Československu ratifikována dne 18. 3. 1992, přičemž ve Sbírce zákonů vyšla pod č. 209/1992 Sb. Je stanoveno, že: „Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.“ Přičemž zásah do takového práva je možný jen ve stanovených případech po splnění příslušných podmínek, tedy tam, kde zájem na ochraně jiného práva převáží. Je tedy stanovena limitace dotčeného práva v tom smyslu, že státní orgán nemůže do výkonu uvedeného práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinů, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. Ústavní soud k tomu uvádí v Nálezu ze dne 5. 11. 1997, sp. zn. II. ÚS 171/97: „Pokud se týká čl. 8 odst. 1,2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, pak tento článek dává právo státnímu orgánu zasahovat do soukromého a rodinného života osoby pouze v případech, kdy je tato nutná ingerence v souladu se zákonem a rovněž v souladu se zájmy chráněných cílů, uvedených v Úmluvě, t.j. zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany zdraví a práv jiných.“

⁵ I když ESLP výslovně nedefinoval celé právo na soukromí (viz ESLP v Rozsudku ze dne 16. 12. 1992, compl. 13710/88, ve věci *Niemietz v Německo*), lze vyjít jednak z definice českého Ústavního soudu v Nálezu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99, nebo z Rezoluce Rady Evropy 428 z roku 1970 o masových komunikačních médiích a lidských právech.

⁶ Všeobecná deklarace lidských práv byla schválena Valným shromážděním Organizace spojených národů dne 10. 12. 1948, přičemž normuje, že: „Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.“ Jedná se sice o nejnámější katalog lidských práv, avšak tento dokument není právně závazný a není součástí ústavního pořádku České republiky.

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10.

práva na soukromí a uvažovat o něm v jeho celistvosti. Tomuto závěru lze přisvědčit, neboť kromě čl. 7 odst. 1, je třeba přihlídnout rovněž k čl. 10, čl. 12 a čl. 13 LZPS, přičemž ani tyto nejsou z hlediska pozitivního vymezení dostatečně široké a je třeba je interpretačně v duchu hodnotových kritérií základních lidských práv dotvářet. Domnívám se přitom, že právo na soukromí v jeho ústavněprávních konotacích je třeba vymezit široce, neboť dotčená ustanovení obsahují různé aspekty tohoto práva s dopadem do všech právních odvětví. Právo na soukromí je tak uplatňováno v tak rozdílných oblastech, jako je ochrana osobnosti, sledování a odposlouchávání osob při odhalování trestné činnosti, zachování tajemství dopravovaných zpráv, ochrana osobních údajů, ochrana soukromí zaměstnance, ochrana obydlí, a dalších příkladů je možno najít mnoho.

Z hlediska tématu této práce je však stěžejní, nikoliv jediné podstatné, právo na soukromí v občanskoprávním smyslu. Nadále se tedy budu věnovat tomuto tématu, přičemž tam, kde toto právo bude interagovat s dalšími právními oblastmi, tam se budu této relaci věnovat zvláště.

Civilní právo upravuje vztahy mezi na roveň postavenými jednotlivci, přičemž jeho primárním účelem je vypořádání majetkových vztahů, stejně jako vztahů vyplývajících z práv na ochranu osobnosti. V rámci občanského práva je tedy právo na soukromí vymezeno jakožto právo osobnostní, to znamená přirozené právo, na základě něhož má člověk oprávnění žít podle svého, a toto právo je chráněno proti všem ostatním. Všeobecné osobnostní právo je přitom jednotným právem, které zabezpečuje všeobecný osobnostní rozvoj fyzických osob, a zahrnuje rovněž aspekty cti a lidské důstojnosti, stejně jako další práva demonstrativně vymezená v ust. § 81 NOZ, o nichž hovořím dále. Uvedená práva jsou dílčími právy, jež zabezpečují občanskoprávní ochranu jednotlivých stránek fyzické osoby, jakožto neoddělitelných součástí její celkové fyzické a psychicko-morální integrity.⁸ Lze tedy učinit dílčí závěr, že do tohoto občanskoprávního pojetí z ústavního hlediska prozařuje především právo na svobodu dle čl. 1 a čl. 7 odst. 1 LZPS.

Uspokojivý závěr, který může pro účely všeobecného osobnostního práva definovat právo na soukromí, podává k pojmu soukromí Ústavní soud ve snaze o pozitivní vymezení tohoto práva ve shora uváděném Nálezu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99⁹: „Právo na ochranu osobního soukromí je právem fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popř. v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům a zároveň se bránit (vzepřít) proti neoprávněným zásahům do

⁸ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2008, sp. zn. 30 Cdo 427/2007.

⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99.

této sféry ze strany jiných osob. Přílišná akcentace pozitivní složky práva na ochranu soukromého života vede k neadekvátnímu zúžení ochrany pouze na to, aby skutečnosti soukromého života fyzické osoby nebyly bez jejího souhlasu či bez důvodu uznávaného zákonem a tak nebyla narušována integrita vnitřní sféry, která je pro příznivý rozvoj osobnosti nezbytná.“ Tato definice vychází z práva na informační sebeurčení, které zakotvuje, že je na samotném člověku, jaké otázky týkající se jeho soukromí budou předmětem veřejné debaty, s čímž souvisí rovněž, ohledně jakých záležitostí má člověk zájem, aby byly právem chráněny proti zveřejnění.

Právo na informační sebeurčení je tak jakýmsi principem ochrany soukromí, jenž je dále v rámci občanského práva definován v konkrétních oblastech. Pod pojem soukromí tak v tomto případě spadá nejen vnitřní kruh člověka, v němž se odehrává jeho osobní život, nýbrž vzhledem k tomu, že život člověka se neuskutečňuje v izolaci, rovněž pod pojem soukromí nevyhnutelně patří právo na rozvíjení vztahů s ostatními bytostmi, citový a rodinný život, a dále právo na ochranu soukromých prostor.¹⁰ Tuto skutečnost lze výkladem dovodit právě z čl. 8 Úmluvy o ochraně základních lidských práv a svobod.¹¹

V jiném podstatném Nálezu, jenž vymezuje soukromí, Ústavní soud uvádí, že soukromí je jednou ze složek širokého práva na čest člověka, která zahrnuje rovněž osobní život člověka.¹² To vlastně znamená, že částí práva na soukromí se prolíná toto právo na čest, neboť jednou z jeho subkategorií je právě právo na osobní život. Je bezpochyby skutečností,

¹⁰ Krajský soud v Ostravě v Rozsudku ze dne 23. 1. 1998, sp. zn. 23 C 52/96, uvedl, že: „Jestliže mezi fyzickými osobami existují sociální, morální, citové a kulturní vztahy vytvořené v rámci jejich soukromého a rodinného života, může porušením práva na život jedné z nich dojít k neoprávněnému zásahu do práva na soukromí druhé z těchto osob.“

¹¹ Srov. shora uvedený definiční Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 517/99 ze dne 1. 3. 2000, kde je konkretizováno například právo na rozvíjení vztahů s ostatními bytostmi, rodinný život, přičemž je zřejmé, že tímto je prohlubována ochrana demonstrativně uvedená v ust. § 81 NOZ. V této souvislosti je rovněž podstatný i výše uvedený Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 1. 1998, sp. zn. 23 C 52/96, ze dne 23. 1. 1998, kde soud konstatuje: „Pojem "soukromý život" ve smyslu čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. 11. 1950 nelze omezovat ani na vnitřní kruh, v jehož rámci může jednotlivec žít svůj vlastní osobní život podle libosti a zcela z něho vyloučit vnější svět nezahrnutý do tohoto kruhu. Respektování soukromého života zahrnuje rovněž do určité míry právo vytvořit a udržovat vztahy s jinými lidskými bytostmi, zejména v citové oblasti, aby tak bylo možné rozvíjet a naplňovat vlastní osobnost (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Niemietz v. Německo z r. 1993 a rozsudek téhož soudu ve věci Beldjoudi v. Francie z r. 1992). Rodinný život, který je nepochybně součástí soukromého života fyzické osoby, zahrnuje nejen sociální, morální a kulturní vztahy mezi nejbližšími rodinnými příslušníky vytvářené v době jejich společného soužití, nýbrž i vztahy mezi jinými blízkými příbuznými, bez ohledu na to, zda spolu trvale žijí či nikoliv; jde např. též o vztahy mezi vnuky a prarodiči nebo mezi dospělými dětmi žijícími v založených vlastních rodinách a jejich rodiči (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Marckx v. Belgie z r. 1979). Protiprávní narušení těchto rodinných vztahů ze strany jiného představuje neoprávněný zásah do práva na soukromý a rodinný život fyzické osoby.“

¹² Ústavní soud v Nálezu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03, uvedl, že: „Základní právo na čest se uplatňuje ve více sférách. Jde o soukromou sféru, sféru společenskou, občanskou a profesijní, přičemž poslední tři lze označit za sociální sféru. V první sféře jde vlastně o ochranu soukromí, v jehož rámci se nepochybně také uplatňuje i právo na čest. Zásadně je věcí každého, co a v jakém rozsahu z této sféry uvolní jako informaci pro okolní svět.“

že ctnostný život člověka se může projevovat v mnoha sférách. Podle Ronalda Němce přitom čest není přirozenou součástí člověka¹³, nýbrž entitou, jíž člověk získává a ztrácí svých jednáním. Není přitom pochyb, že čest, jakožto kategorie, vychází primárně z morálního a etického života osoby, jež ani není přímo navázána na protiprávní jednání¹⁴. Pro ilustraci uvádím, že z rozsudků Krajského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 24 C 48/2004¹⁵, a Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 1 Co 119/2008¹⁶, vyplývá, že žalobkyně tím, že po dva roky provozovala služby erotické pracovnice na web chatu, do značné míry přišla o všeobecný standard osobnostních práv, kam patří i čest. Bylo konstatováno, že je snížena hranice, v níž je tato osoba schopna domáhat se ochrany osobnostních práv. Lze tedy souhlasit, že zde existuje nepochybná korelace mezi právem na čest a z něj vyplývají složky soukromí. Z výše uvedeného tak vyplývá otázka, zda lze stejným způsobem jako se ctí pracovat rovněž se soukromím. Domnívám se přitom, že zcela obdobným způsobem lze se soukromím pracovat v souvislosti s již shora zmiňovaným principem informačního sebeurčení. Totiž, čest ve sféře soukromí odkazuje na soukromý život člověka. Je však v zásadě věcí každého, co a v jakém rozsahu ze své soukromé sféry uvolní jako informaci pro okolní svět. Bazálním bodem současného práva na soukromí tak je právě toto právo na informační sebeurčení, jež vymezuje množství informací, které konkrétní osoba dává ostatním o sobě znát, a od níž se odvíjí přístup k právu na soukromí.

4.1 Právo na informační sebeurčení

Jak již bylo naznačeno výše, právo na informační sebeurčení dává člověku svobodu rozhodnout se, které informace osobní povahy zveřejní, a které nikoliv, tedy, jakým způsobem si člověk bude své soukromí chránit. Je nepochybné, že každý má právo hovořit veřejně o svém zdravotním stavu. Rovněž je skutečností, že informace o zdravotním stavu nemusí být patrná na první pohled a člověk si nemusí přát, aby například o jeho nemoci věděli další lidé. Je přitom nesporné, že informace o zdravotním stavu osoby nejsou běžně dostupné, přičemž lékař takové osoby je vázán lékařským tajemstvím, tudíž je na dotčené osobě, které

¹³ Srov. NĚMEC, Ronald. Malé zamyšlení nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 4, s. 30 – 31. Němec např. uvádí: „Zatímco dříve čest byla nedotknutelná a kdo ji jednou ztratil, těžce ji získával zpět, dnes o cti nehovoříme jako o imanentní součásti člověka, podstatě, která kolem člověka vyzařuje aureolu dobra, ale o jakési vlastnosti, která vlastně člověku imanentní není.“

¹⁴ Srov. JIŘÍČEK, Pavel, MAREK, Tomáš. *Řešení bagatelních deliktů*. Praha: Leges, 2014, s. 35. Lze se úspěšně domnívat, že porušení správního práva v souvislosti se zaparkováním na obrubníku za účelem rychlého nákupu ve večerce ještě samo o sobě nemusí jednání činit neetické, avšak zaparkování na místě pro vozíčkáře v případě osoby, která není ZTP, již bezpochyby neetické bude.

¹⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 24 C 48/2004.

¹⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 1 Co 119/2008.

další osoby budou o jejím zdravotním stavu vědět (odhlédněme teď od práv a povinností v manželství). V případě, že se osoba rozhodne hovořit například o skutečnosti, že jde na operaci se slepým střevem, stává se taková informace veřejnou informací alespoň pro určitý okruh osob, kterým byla taková informace podána. Je nerozhodné, jakým způsobem je taková soukromá informace sdělena, tedy zda ústně kolegům v práci, online písemně na sociálních sítích nebo pomocí zaslání mms obrázku sešité kůže po operaci. Pokud dotyčný příjemce není vázán smlouvou o mlčenlivosti, ať již uzavřenou ústně, konkludentně či písemně, tedy jakousi inominátní smlouvou zavazující k nezveřejňování a nešíření informací, což by potenciálně zakládalo pouze kontraktuální odpovědnost, nemůže být za případné předání takové informace dalším osobám nikterak postihnut, neboť tak jedná zcela svobodně. Přičemž osoba, která o sobě takovou soukromou informaci zveřejnila, se logicky nemůže následně domáhat ochrany proti komukoliv, kdo takovou informaci předá dál. Je tedy zcela na každé osobě, které informace ze svého soukromí zveřejní, přičemž tímto zveřejněním, respektive nezveřejněním, dochází právě k informačnímu sebeurčení konkrétní osoby.

Stěžejním výkladem práva na informační sebeurčení je čl. VII. písm. A), body 26 – 35, již zmiňovaného Nálezu Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, ve věci sp. zn. Pl. ÚS 24/10¹⁷. Dle Ústavního soudu z čl. 1 odst. 1 Ústavy, tedy z normativního principu demokratického právního státu, vyplývá, že veřejná moc zasahuje do autonomní oblasti jednotlivce pouze tam, kde se jedná o střet s jiným právem hodným ochrany, a kde v rámci zvážení těchto práv, tedy při dodržení principu proporcionality, převáží zájem zasáhnout. Ústavní soud při argumentaci odkazuje na americký případ *Olmstead v U. S.*¹⁸, kde v dissentu soudce Louis Brandeis konstatoval, že: „Tvůrci naší Ústavy na sebe vzali odpovědnost vytvořit příznivé podmínky pro usilování o štěstí (...). Přiznali právo (proti státu) být ponechán "sám sobě" - což je nejkompexnější či nejobsažnější právo ze všech a zároveň i právo, které je nejvzácnější civilizovanému lidstvu.“. Právo na informační sebeurčení tak je fakticky akcentem svobody ve smyslu práva být sám sebou a rozhodovat se svobodně potud, pokud osoba svým rozhodnutím nepřiměřeně nezasahuje do práv jiných. Co se týče ústavního zakotvení, lze jej dovodit z čl. 10 odst. 3 LZPS, garantujícího jednotlivci právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním, anebo jiným zneužíváním údajů o své osobě, a to ve spojení s čl. 13 LZPS, chránícím listovní tajemství a tajemství přepravovaných zpráv, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou, podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením anebo jiným způsobem, přičemž rovněž při

¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, ve věci sp. zn. Pl. ÚS 24/10.

¹⁸ Rozhodnutí Supreme Court of the United States ze dne 4. 6. 1928, *Olmstead v United States*, 277 U.S. 438.

interpretaci je třeba vyjít z korelace s právy uvedenými v čl. 7, 8 a 12 LZPS.¹⁹ V NOZ je pak tato zásada, jakožto akcent svobody, explicitně vyjádřena v ust. § 3 odst. 1, kde je stanoveno, že každý má právo brát se o své vlastní štěstí a štěstí své rodiny. Je tedy na každém, aby se svobodně rozhodl, zda, případně jakým způsobem, bude jeho soukromí či jeho část dána k dispozici dalším osobám.²⁰

V literatuře Michal Ryška právo na informační sebeurčení připodobňuje k dortu. Je na každém, kolik z dortu „vlastní soukromí“ ukrojí pro veřejnost, tedy pro ostatní.²¹ Lze se domnívat, že zveřejňuje-li o sobě osoba A informace, které osoba B považuje za soukromé, a které chrání před zveřejněním, za zásah do soukromí bude považováno pouze zveřejnění soukromé informace o osobě B, neboť osoba A učinila krok, kterým dala tyto informace ve veřejnou známost, a učinila je tak součástí své společenské (veřejné) identity. Doslova osoba A definovala sebe sama jakožto osobnost tím způsobem, že tyto zveřejněné informace jsou v souvislosti s její osobou již nadále považovány za nikoliv soukromé a jsou součástí jejího života navenek. Určila tedy, že se jedná o informace veřejné.

Logicky však vzniká návazná otázka, jakým způsobem je informace o soukromí osoby chráněna tak, aby bylo možné dovodit, že se jedná o informaci, o níž osoba na základě svého práva na informační sebeurčení rozhodla, že bude pouze soukromá. Domnívám se, že krok

¹⁹ Ústavní soud v dotčeném Nálezu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10, konstatoval: „Svou povahou i významem tak právo na informační sebeurčení spadá mezi základní lidská práva a svobody, neboť spolu se svobodou osobní, svobodou v prostorové dimenzi (domovní), svobodou komunikační a zajisté i dalšími ústavně garantovanými základními právy dotváří osobnostní sféru jedince, jehož individuální integritu jako zcela nezbytnou podmínku důstojné existence jedince a rozvoje lidského života vůbec je nutno respektovat a důsledně chránit; zcela právem jsou proto respekt a ochrana této sféry garantovány ústavním pořádkem, neboť - posuzováno jen z poněkud jiného úhlu - jde o výraz úcty k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 Ústavy České republiky).“

²⁰ Ústavní soud ve stejném Nálezu jako v předchozí poznámce pod čarou podotýká, že „Požadavek respektu ke svébytnému uspořádání života se stal, vedle požadavku na respekt k vlastnímu životu, fyzické, psychické a duchovní integritě, osobní svobodě a k vlastnictví, centrálním lidskoprávním nárokem na autonomii jednotlivce, jež má formativní význam pro evropské vnitrostátní katalogy lidských (základních) práv...“. Zásadním sdělením pak pro účely této práce je: „Primární funkcí práva na respekt k soukromému životu je zajistit prostor pro rozvoj a seberealizaci individuální osobnosti. Vedle tradičního vymezení soukromí v jeho prostorové dimenzi (ochrana obydlí v širším slova smyslu) a v souvislosti s autonomní existencí a veřejnou mocí nerušenou tvorbou sociálních vztahů (v manželství, v rodině, ve společnosti), právo na respekt k soukromému životu zahrnuje i garanci sebeurčení ve smyslu zásadního rozhodování jednotlivce o sobě samém. Jinými slovy, právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům. Jde o aspekt práva na soukromí v podobě práva na informační sebeurčení, výslovně garantovaný čl. 10 odst. 3 Listiny [srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 23/05 ze dne 17. 7. 2007 (N 111/46 SbNU 41) nebo sp. zn. I. ÚS 705/06 ze dne 1. 12. 2008 (N 207/51 SbNU 577), anebo rozhodnutí Spolkového ústavního soudu SRN ze dne 15. 12. 1983, BVerfGE 65, 1 (Volkszählungsurteil) či ze dne 4. 4. 2006, BVerfGE 115, 320 (Rasterfahndungsurteil II)].“

²¹ RYŠKA, Michal. *O mantinelech soukromí a informačním sebeurčení (a taky o chování na veřejnosti, Zeleném Raoulovi a upovídání pacientce)* [online]. Jiné právo, 4. 8. 2010 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/08/michal-ryska-o-mantinelech-soukromi.html>.

k ochraně určité informace lze dovodit tam, kde osoba soukromou informaci nešíří, ani nedává prostor k jejímu šíření. Může tedy být víceméně i pasivní za předpokladu, že si počíná dostatečně opatrně a obezřetně, aby taková informace neunikla na základě nedbalosti či nepozornosti. Uložení informace v soukromých prostorách, to znamená v prostorách obydlí, lze zásadně považovat za dostatečný krok k ochraně informace. Pokud se například bude jednat o zdravotnickou dokumentaci, není nutné ji z hlediska ochrany soukromí mít v sejfě a bude postačovat její uložení v prostorách obydlí v osobních věcech, nežije-li osoba sama. Na druhou stranu, pokud by zdravotnická dokumentace byla pohozena na pracovním stole v rámci kanceláři open office, i přes to, že se bude jednat o pracovní místo, tj. vymezený prostor, již stěží bude možno argumentovat dostatečnou opatrností. Domnívám se, že za účelem dosažení ochrany není třeba informace přímo utajovat, avšak je nutné, aby nebyly zveřejňovány, to znamená, aby nebyly zpřístupněny druhým, aniž by druhý musel vynaložit úsilí k tomu tyto informace zjistit. Je totiž zřejmé, že nezveřejnění znamená pro potenciálního škůdce nutnost proniknutí do soukromí, tudíž v rámci najetí vyváženého standardu ochrany již není třeba, aby bylo podmínkou ochrany utajování informace v režimu kladení složitých překážek k jejímu zjištění. Za porušení soukromí pak v žádném případě nepovažuji dohledání informace z veřejných zdrojů, jako je obchodní rejstřík, kde lze dodnes v dokumentech naskenovaných ve sbírce listin narazit například na rodná čísla, případně obdržení takové informace bez porušení soukromí osoby, o kterou se jedná. Otázka porušení soukromí subjektu, o němž jsou tyto informace v obchodním rejstříku zveřejněny, ze strany státu, je však již nesporná.

Nelze však například předpokládat, že osoba, která zveřejní fotku svého dítěte na sociální síť Facebook, když při zřízení účtu na Facebook dala neomezenou licenci každému, a to i pro komerční užití, k používání zveřejněného obsahu²², se může úspěšně bránit šíření takové fotografie po jakýchkoliv dalších platformách, neboť zveřejněním informace na Facebook taková osoba, byť by to bylo nevědomky, předpokládá možnost užití takového obsahu druhými. Právo liberálního demokratického státu dává v rámci svobody právo udělit oprávnění užít jakýkoliv soukromý obsah druhé osobě, avšak rovněž neopatrnost a nedomyšlení svých kroků má logicky za následek nemožnost poskytnutí ochrany.

²² Dle čl. 2 Prohlášením o právech a povinnostech na Facebooku účinných od 1. 1. 2015 uživatel uděluje k veškerému obsahu, který podléhá ochraně právem duševního vlastnictví, nevýhradní, přenosnou, převoditelnou, celosvětovou bezúplatnou (royalty-free) licenci na použití veškerého obsahu podléhajícího právům duševního vlastnictví, který zveřejní na Facebooku nebo v návaznosti na něj. V podrobnostech MAREK, Tomáš. *Autonomie vůle a soukromí na Facebooku. Právní rádce*, 2015, č. 6, s. 196 – 202.

Pouze na okraj, vzhledem k tomu, že je-li informace jednou zveřejněna, například i ústní tradicí, je vcelku pozdě řešit právní problém spočívající v tom, zda osoba, která informaci obdrží zcela řádně od osoby, která ji získala nelegitimně, tedy zásahem do soukromí, je oprávněna ji použít, avšak přesto se z hlediska tématu této práce jedná o důležitou otázku, neboť nemusí jít pouze o ústní informaci, ale například o fotografie. Logicky přitom argumentují tak, že pokud je osobě známo, že informace, kterou disponuje, byla získána porušením soukromí jiné osoby, není předáním třetí osobě legitimizováno porušení soukromí a taková osoba je z hmotněprávního hlediska co do povinnosti nahradit újmu povinna stejně jako osoba, která soukromí porušila. Pokud jí to známo není a je v dobré víře, že informace jí byla předána bez porušení soukromí osoby, které se informace týká, odpovědnost by měla nastoupit až pro případ, že by se taková osoba reálně dozvěděla, že informace, kterou disponuje, nebyla získána legitimně.

Jak je naznačeno výše, za informaci lze považovat jakoukoliv entitu, jež je s to obsahovat údaj o konkrétní osobě nebo o skutečnosti, jež je spojena s konkrétní osobou. Může se tedy jednat o fotografie, audio či video nahrávky, písemnosti či jiným způsobem zachycený či pouze ústní formou sdělený obsah. V tomto ohledu je však podstatná kvalifikace sdělení. Sdělení lze obecně rozdělit do dvou kategorií, a to na tvrzení o faktech a na názory²³. Pokud informace obsahuje popis skutkového stavu, bezpochyby ji lze verifikovat, a jedná se tedy o faktum, tedy o ověřitelnou (zjištěnou) skutečnost. Pokud osoba A prohlásí, že osoba B má na zahradě jablň, lze uvést, zda je toto tvrzení pravdivé, či nepravdivé na základě pohlédnutí do zahrady osoby B. Co se týče názorů, pokud prohlásí osoba C, že jablka ze zahrady osoby B nejsou dobrá, jedná se o hodnotící soud založený na subjektivní chuti osoby C a nelze jej verifikovat stejným způsobem jako v případě skutkového tvrzení.²⁴ Dle tohoto rozdělení potom dochází k hodnocení, zda je výrok schopen zasáhnout osobnost druhého, či nikoliv, přičemž skutkové tvrzení je ze zásady schopno osobnostní právo porušit. Názor již nikoliv²⁵,

²³ Srov. BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, s. 260 - 261. Bartoň nicméně tyto dvě entity chápe pouze jako dvě mezní kategorie projevů, a to zejména v souvislosti s legitimitou požadavku prokazování pravdivosti konkrétních výroků. Má za to, že v některých případech může jeden výrok nebo jedno slovo obsahovat jak atribut skutkového tvrzení, tak rovněž hodnotového soudu. Srov. rovněž SOBEK, Tomáš. *Právní rozum a morální cit*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016, s. 289. Sobek hranici mezi skutkovými tvrzeními a hodnotovými soudy nevidí z důvodu, že bez hodnotových soudů se vlastně žádný výrok neobejde, neboť hodnotové soudy projektují naše pocity na plátno reality.

²⁴ Na tomto místě by samozřejmě bylo možno polemizovat o tom, zda informace o tom, že jablka nejsou dobrá, pronesená s úmyslem překazit například jejich prodej, by nemohla být považována za ověřitelnou, neboť v tom smyslu, že by jablka vykazovala stejné vlastnosti, jako obvykle jablka tohoto druhu mají, nemohlo by se jednat o nedobrá jablka, avšak pro účel textu jde právě o výraz subjektivního hodnocení chuti jablka, nikoliv o objektivní kategorii, zda jablka vykazují obvyklé vlastnosti.

²⁵ Z Rozsudku ESLP ze dne 8. 7. 1986, compl. 8 EHRR 407, *Lingens v Rakousko*, a Rozsudku ze dne 24. 2. 1997, compl. 11662/85, *Oberschlick v Rakousko*, uvádějí, že „...požadavek prokázání pravdy obsažené

avšak i na názor jsou kladeny nároky v tom smyslu, aby v sobě měl dostatečný skutkový základ, neboť pokud by v celkovém kontextu a vyznění působil jakožto nepravda, k porušení práva na ochranu osobnosti by tím došlo.²⁶ To stejné platí pro nepřiměřenou a neodůvodněnou kritiku či pro názor, který je v rozporu s mezemi v demokratické společnosti obecně uznávanými pravidly slušnosti.²⁷ Současné právo tak klade meze absolutní svobodě slova s tím, že je třeba, aby hodnotící soud vycházel pouze z ověřených faktů.^{28,29}

Je nezpochybnitelné, že součástí práva na informační sebeurčení je zajisté i právo osoby zveřejnit o sobě informaci, ať již pravdivou, či nepravdivou. Listina základních práv a svobod, ani žádný zákon, nám nezakazuje sdělovat o sobě či o skutečnostech, jež nezasahují nikoho dalšího, nepravdivé informace, mimo styk, kde to zákon přímo stanoví, jako například v pozici svědka u soudu či v určitých situacích v úředním styku. Nikdo nemůže být postížen

v hodnotovém soudu je nesplnitelný a zasahuje do svobody projevu...“. U nás rovněž Nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99: „*existenci faktů lze prokázat, leč pravdivost jejich hodnocení podrobit důkazům nelze“.*

²⁶ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 12. 7. 2001, compl. 29032/95, *Feldek v Slovensko*. Publicista Lubomír Feldek se vyjádřil do novin, že Slovensko by nemělo mít ministra s „fašistickou minulostí“. Z kontextu bylo dovozeno, že se jedná o Dušana Slobodníka. ESLP konstatoval, že i když se jedná o názor, musí být takový názor podložen relevantními podklady, což v tomto případě bylo členství p. Slobodníka v Hlinkové mládeži a účasti na výcviku v Sekuli, který organizovalo fašistické Německo v roce 1944. Ke shodným závěrům ESLP dospěl již v Rozsudku ze dne 24. 2. 1997, compl. 19983/92, *De Haes a Gijssels v Belgie*. V teorii MELZER, Filip, TĚGL, Petr. *Občanský zákoník § 1 – 117. Velký komentář*. Praha: Leges, 2013, s. 530. Zde je uvedeno, že přípustná kritika splňuje tři kritéria: musí být věcná, musí vyvozovat logické závěry ze zjištěných faktů a musí být přiměřená co do obsahu, formy a místa.

²⁷ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 1997, sp. zn. III. ÚS 359/96, v němž uvedl, že forma, v níž je názor sdělen, je rozhodná pro to, zda je zasaženo do osobnostního práva (šlo o výroky „člověk s kriminální ... přítomností“ a „daňový podvodník“). Ústavní soud přitom argumentuje v tom smyslu, že pouze soudy jsou s to rozhodnout o tom, kdo spáchal trestný čin, a subjektivní hodnocení naplnění znaků trestného činu není rozhodné. Rovněž v Nálezu Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2017, sp. zn. III. ÚS 3393/15, drží Ústavní soud dokonce tezi, že použití expresivní analogie může ve vědecké práci (nejspíše již nikoliv v novinovém článku), může zasáhnout do osobnostního práva. Ve věci byla kritizována rozhodování správního orgánu, přičemž jakožto příěr byla použita otázka: „*Provinil se Adolf Hitler svými činy proti lidstvu? Musíme totiž odpovědět „nikoliv, neprovinil, protože zemřel dříve, než nad ním Norimberský soud mohl vynést rozsudek“.* Dle Ústavního soudu mají již samotné výrazy „Adolf Hitler“ a „Norimberský soud“ zvýšený stupeň expresivity, tudíž pokud jsou použity pro srovnání případu konkrétní osoby, způsobují zásah do osobnostního práva, neboť kladou rovnítko mezi tuto osobu a Adolfa Hitlera (...). Je nutno podotknout, že dotčený Nález rovněž obsahuje odlišné stanovisko soudce Jana Musíla, který uvedl, že se jedná pouze o subjektivní hodnotící soud jako příspěvek k diskusi širokého veřejného zájmu.

²⁸ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 823/11, v němž Ústavní soud mimo jiné konstatuje, že existuje veřejný zájem na tom, aby měl každý možnost participovat v celospolečenské diskusi svými hodnotícími soudy. Avšak rovněž v případě projevů s veřejným přesahem existují faktory, které jejich ochranu snižují. „*Podle právní teorie jsou základními kritérii pro posouzení legitimacy projevu zejména cíle a motivy projevu, racionální základ projevu, způsob a forma prezentace názorů či informací, zacílení na konkrétní výrobek či výrobce, zveřejňování informací v rozporu se smluvními závazky apod. Kombinací těchto kritérii pak lze posoudit, zda cílem projevu je spíše přispět k veřejné debatě, byť s možnými vedlejšími komerčními důsledky, nebo jde o skrývané, ryze komerční cíle.“*

²⁹ Srov. přes výše uvedené Nález Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. I. ÚS 3819/14. V něm Ústavní soud dokonce v případě nekomerčního projevu, tedy tam, kde by měl hodnotící soud mít vyšší míru ochrany, konstatoval, že i v situaci, v níž je uvedena nepravda, v konkrétním případě spotřebitelské sdružení tvrdilo, že ve vodě Aquila Aqualinea se nacházela organická látka benzo(ghi)pyren, ač to nebyla pravda, s tím, že spotřebitelské sdružení uvedlo, že kontaminace balené vody „není vyloučena“, nedosahuje takový kritický projev nepřiměřený zásah do práv výrobce dotčené vody.

na základě zákona na to, že sdělí, že má na zahradě jabloň, ač to nebude pravda. Lze se domnívat, že taková skutečnost bude mít vliv pouze na čest osoby, pokud bude zjištěno, že lže. Konsekvencí potom může být i snížení ochrany soukromí v důsledku ztráty cti, neboť pokud se osoba rozhodne na základě své svobodné vůle v rámci informačního sebeurčení klamat ostatní, sníží tím svou důvěryhodnost stran poskytnutí ochrany z hlediska cti, do níž patří rovněž právo na soukromí. Pokud například osoba prohlásí, že má bratra, ač se nebude jednat o pravdu, bezpochyby tím může docílit zájmu u svou osobu, že něco skrývá, a nepochybně zde bude veřejný zájem na tom, aby ten, kdo se bude snažit získat správnou informaci, byl s to zveřejňovat informace o rodině dotyčného, i přesto, že by se jednalo o soukromé informace, které dotčená osoba zveřejňovat nechce. Nemluvě o právu zveřejnit informaci, že se jedná o lháře.

Pokud se nicméně bude nepravdivé sdělení týkat třetí osoby, je způsobilé zasáhnout do jejích osobnostních práv, zejména do práva na důstojnost a čest, což obsahuje, v rovině soukromého života, rovněž zásah do práva na soukromí. Pokud osoba A uvede nepravdivou informaci, že osoba B má na zahradě jabloň, sice tato informace nemusí a priori bed dalšího znamenat sama o sobě zásah do osobnostního práva, avšak v situaci, v níž osoba B bude prohlašovat, že jabloň na zahradě nemá, je informace osoby A způsobilá působit na věrohodnost osoby B a tím zasahovat do jejího osobnostního práva na čest, neboť čest je spjata s morálkou, přičemž, jak vyplývá již z výše uvedeného, hovořit pravdu je morální ctností. Stejný princip se uplatní i v případě zveřejnění nepravdivé informace o třetí osobě, pokud například osoba A nepravdivě uvede, že měla poměr s osobou B, ač osoba B žije v manželství.³⁰ Nicméně záleží na konkrétních okolnostech případu, kdo, o kom, v jaké pozici, za jaké situace a jakým způsobem určité tvrzení, jímž se zasažený cítí dotčen na právech, pronesl. Podstatné však na tomto místě je, že již samotné sdělení nepravdivého údaje je a priori považováno za porušení osobnostního práva.³¹ Jedná se však o objektivní

³⁰ Ústavní soud uvedl v Nálezu ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99, že právní názor Nejvyššího soudu ČR v Rozsudku ze dne 19. 7. 1995, sp. zn. Cdon 24/95, podle něhož "samo uveřejnění nepravdivého údaje, dotýkajícího se osobnosti fyzické osoby, zakládá zpravidla neoprávněný zásah do práva na ochranu její osobnosti.", je třeba vykládat tak, že „k zásahu do práva na ochranu osobnosti sice zásadně může dojít i objektivně, tedy s vyloučením zavinění narušitele práva, nicméně každé zveřejnění nepravdivého údaje nemusí automaticky znamenat neoprávněný zásah do osobnostních práv; takový zásah je dán pouze tehdy, (1.) jestliže existuje mezi zásahem a porušením osobnostní sféry příčinná souvislost a (2.) jestliže tento zásah v konkrétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti tolerovat nelze.“

³¹ Jakožto dobrý příklad poslouží použití výrazů „gangster“ a „mafíán“, kdy slovní spojení „napojení na mafiány“ Ústavní soud v Nálezu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03, vyhodnotil jakožto nadsázku, avšak slovo „gangster“ v kontextu, kdy poradce tehdejšího českého premiéra Miloše Zemana, Miroslav Šlouf, byl v tiskovině Respekt označen za osobu, jež se stýká s gangstery, přičemž tato informace v článku „Všichni premiérovi gangsteři“ byla doplněna karikaturou p. Šloufa, bylo situaci zcela přiměřené, i když nekorektní.

skutečnost. Z hlediska úplnosti na tomto místě rovněž zmíním, že zavinění má vliv pouze na výši priznané náhrady újmy³² a nadto je vždy třeba, aby obecné soudy v každém takovém případě provedly test proporcionality, v němž budou vážit na jedné straně právo na čest, respektive soukromí či další osobnostní práva, a na straně druhé právo na svobodu projevu a s ním spojené právo na informace.³³

Dokonce rovněž zveřejnění pravdivé informace, která je intimní – soukromá, může představovat zásah do osobnostních práv³⁴, neboť pokud osoba učiní v rámci svého základního práva na informační sebeurčení krok k ochraně určité informace, není informace intimního charakteru veřejným majetkem, a nelze ji bez svolení dotčené osoby šířit. Je totiž zřejmé, že zveřejněním soukromé informace, byť pravdivé, může být složka cti, tedy soukromý život, respektive sebeurčující právo a obraz, který si o sobě osoba buduje před druhými tím, že v rámci uvedeného dortu soukromí bude tato část pro veřejnost neukrojena, zcela zřejmě poškozena. Jakožto příklad lze uvést soukromou informaci, kterou získal bývalý partner pouze na základě intimního soužití. Obecně tedy platí, že zveřejnění pravdivé informace nepředstavuje zásah do osobnostního práva, avšak pouze pokud se nejedná o skutečnost informací zkreslující nebo intimní povahy, jež zasahuje soukromí a důstojnost osoby³⁵.

Právo na soukromí tedy, v návaznosti na informační sebeurčení člověka, chrání potud, pokud si člověk rozhodne sám chránit soukromí. Způsob a míra ochrany, které si člověk zvolí

Ústavní soud v Nálezu ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04, rozhodl, že vzhledem k tomu, že bylo prokázáno, že p. Šlouf se setkával s podnikatelem Milanem Jedličkou, který byl v USA odsouzen za nelegální obchodování s cennými papíry, označení „gangster“ pro osobu odsouzenou za majetkový trestný čin je případné označení takového člověka. Přesto je však s ohledem na výše uvedený Nález Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. I. ÚS 3819/14, být v souvislosti s tímto kategorickým tvrzením být opatrný, neboť ač se dotčený judikát netýkal ochrany osobnostního práva fyzické osoby, úvahy v něm uvedené mohou být do značné míry varující.

³² Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01.

³³ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, týkající se testu proporcionality a Nález ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97, zakotvující povinnost vážit jednotlivá práva předtím, než dají v konkrétním případě jednomu z nich přednost.

³⁴ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 2072/2007, ze kterého vyplývá, že pokud se jedná o zásah do „elementární úcty k důstojnosti osobnosti“, je i zveřejnění pravdivé informace hodno ochrany.

³⁵ Srov. výše zmíněný Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99, kde Ústavní soud mimo jiné konstatoval, že: „Právo na ochranu osobního soukromí je právem fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popř. v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům a zároveň se bránit (vzepřít) proti neoprávněným zásahům do této sféry ze strany jiných osob. Přílišná akcentace pozitivní složky práva na ochranu soukromého života vede k neadekvátnímu zúžení ochrany pouze na to, aby skutečnosti soukromého života fyzické osoby nebyly bez jejího souhlasu či bez důvodu uznávaného zákonem a tak nebyla narušována integrita vnitřní sféry, která je pro příznivý rozvoj osobnosti nezbytná. Ústavní soud neshlí toto zúžené pojetí, neboť respektování soukromého života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi. Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, když k rodinnému životu patří nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost).“.

s tím, že mu stran jeho soukromí vyhovují, tedy záleží výsostně na člověku samotném. Přesto, výše popsané se týká pouze takzvané soukromé sféry informačního sebeurčení. V soukromé sféře informačního sebeurčení jde pouze o člověka samotného a o soukromí v užším smyslu, neboť v této části soukromí nevzniká interakce s okolním světem, případně se jedná o interakci ve zcela omezeném prostoru například nejbližších osob. Na pomezí této výsostně soukromé sféry je však sféra společenská, ať již vnímáno úzce, ve smyslu rodinných vztahů, tak šířeji, ve smyslu přátel. Kromě těchto dvou sfér však existují rovněž sféry občanské a profesionální, v nichž již dochází v interakci s ostatními lidmi, přičemž, jak bude patrné rovněž dále, informační sebeurčení nebude v této sociální oblasti tak výsostně, jako ve sféře soukromé. Ústavní soud k této sociální sféře podotýká, že „jednotlivec žije ve společenství a vstupuje s ostatními jeho členy do komunikace, přičemž skrze své chování, ba dokonce skrze své samotné bytí, ovlivňuje ostatní členy společenství. V této druhé sféře již neplatí naprosté informační sebeurčení, jinými slovy do této sféry lze za určitých podmínek vstupovat, neboť se v ní mohou vyskytovat fakta, která mohou být předmětem oprávněného veřejného zájmu“³⁶. Proto je třeba v rámci informačního sebeurčení vnímat, že absolutní sebeurčení se týká pouze jeho soukromé (v užším smyslu) sféry.

Z výše uvedeného tak rovněž vyplývá koncepční poznatek, že právo na informační sebeurčení ve všech svých sférách (soukromá, společenská, občanská, profesionální), je principem, který prostupuje skrze širokou definici práva na soukromí. Tedy skrze právo na osobní život, právo na rodinný život, právo citový život respektive právo navazovat vztahy, ochranu obydlí, a dále například i ochranu listovního tajemství a tak dále. Tato široká definice přitom zastřešuje celkovou soukromou sféru jedince, která když je narušena, je narušeno všeobecné osobnostní právo.

4.2 Právo na informace a osoby veřejného zájmu

Vzhledem k tomu, že tato práce se týká práva zábavního průmyslu, stěžejním úkolem je vymezit osoby veřejného zájmu a standardy ochrany jejich soukromí. Nejprve je však třeba odpovědět na otázku, co je obsahem výše uvažovaného práva na informace, které soud musí vážit v souvislosti s právem na ochranu soukromí. Právo na informace jako takové je zakotveno v čl. 17 Listiny základních práv a svobod, přičemž v Nálezu Ústavního soudu ze dne 10. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 357/96³⁷, je stanoveno, že základní právo podle čl. 17 Listiny

³⁶ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. II. ÚS 171/12, a Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09.

³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 357/96.

je zásadně rovno základnímu právu podle čl. 10 Listiny, přičemž dle Nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 6. 1996, sp. zn. IV. ÚS 154/96³⁸, jsou to obecné soudy, kdo má povinnost s přihlédnutím k okolnostem každého případu zvážit, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před právem druhým. Je-li hovořeno o právu na informační sebeurčení, tedy o právu osoby zveřejnit o sobě informace, k zodpovězení zůstává otázka, zda existuje rovněž právo recipienta informací informace o druhých osobách obdržet. Ústavní soud uvedl, že „jestliže je informace součástí (minimálně i) veřejné sféry, dopadá na ni základní právo na informace dle čl. 17 Listiny a čl. 10 Úmluvy. Toto základní právo a jemu odpovídající povinnost orgánu veřejné moci je klíčovým prvkem vztahu mezi státem a jednotlivcem. Jeho smyslem je participace občanské společnosti na věcech veřejných, tzn., že informování veřejnosti se týká fungování veřejné moci jako takové; pomocí těchto informací ji může veřejnost kontrolovat.“³⁹ Dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, je možné obdržet jistou množinu informací týkajících se veřejného zájmu, avšak z této množiny nikterak nevyplývá právo zjistit jakékoliv soukromé informace o jiné osobě. Tudiž pokud osoba v rámci práva na informační sebeurčení informaci nedá ve veřejnou známost, neexistuje právo jiné osoby takovou informaci si vyžádat, a to ani dle zmiňovaného zákona o svobodném přístupu k informacím.⁴⁰

Zábavní průmysl je přitom z velké části postaven na zájmu recipientů informací o soukromé informace o veřejně známých osobách, neboť právě zájem o jiné osoby a informace o těchto osobách poskytované jsou z velké části předmětem hospodářského fungování zábavního průmyslu. Kupříkladu osoba A v rámci svého informačního sebeurčení stanoví, že neučiní veřejně známou informaci, kde a jak bude trávit dovolenou. Avšak v případě, že se najde osoba B, kterou tato skutečnost zajímá, a je dokonce schopna za takovou informaci zaplatit, je zákonitě, že se objeví osoba C, která takovou informaci bude chtít osobě B právě oproti platbě poskytnout. Má tedy osoba B právo na tuto informaci, případně, zda má osoba C právo takovou informaci pořídit.

V kontextu této práce tak lze definovat dva typy informací s odlišnými pokrytím právem na informace v rámci práva zábavního průmyslu. Jednak informace, jež jsou způsobilé přispět k diskusi v demokratické společnosti týkající se veřejného zájmu, a za druhé informace o detailech soukromého života jednotlivce (takzvané bulvární informace). Pokud se ovšem informace týká soukromého života veřejně činné osoby, mohou nastat okolnosti, za

³⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 1996, sp. zn. IV. ÚS 154/96.

³⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10.

⁴⁰ Odhlédněme zde od práva rodičů znát zdravotní stav dítěte a tak podobně.

nichž právo na informace pokrývá rovněž tyto soukromé informace, neboť skrze soukromí lze kontrolovat veřejnou činnost osoby. Z výše řečeného tak vyplývají dvě otázky. Kdo je osobou veřejně činnou a jaké jsou okolnosti, za nichž jsou soukromé informace o osobách veřejně činných součástí veřejné debaty a jsou pokryty právem na informace.

K zodpovězení uvedených otázek je třeba prvně poznamenat, že osoba veřejně činná a osoba veřejného zájmu jsou synonyma, neboť pokud osoba vykonává činnost, o kterou jeví zájem veřejnost, jedná se o osobu, o níž je veřejný zájem.

Rovněž je třeba poukázat na Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03⁴¹, který judikoval, že osoby veřejně činné, tedy politici, veřejní činitelé, mediální hvězdy a jiné osoby, musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané. Dle Ústavního soudu je důvod tohoto principu dvojitý. Podporuje se tímto způsobem veřejná diskuze o veřejných věcech a svobodné utváření názorů, přičemž bohatost diskuze o věcech veřejných by měla být dle Ústavního soudu státní mocí regulována jen v míře nezbytně nutné (srov. čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod). Současně stát tímto způsobem akceptuje, že jeho mocenský zásah do svobody projevu za účelem ochrany dobrého jména jiných občanů by měl přijít subsidiárně, tedy pouze tehdy, pokud nelze škodu napravit jinak. Co se týče způsobu nápravy jinak než zásahem státu, jedná se především o užití přípustných možností k oponování kontroverzních a zavádějících názorů, přičemž tímto způsobem lze v mnoha případech minimalizovat škodlivý následek sporných výroků mnohem efektivněji, než cestou soudního řízení. Dle Ústavního soudu je tedy jakási samoregulace v rámci veřejné diskuse doslova utvářející entitou této veřejné diskuse. Z uvedeného dle Elišky Wagnerové vyplývá, že tímto judikátem byla svoboda médií označena jakožto základní kulturní právo, neboť na základě toho, že kulturu zprostředkovávají, ovlivňují její vnímání veřejností více než kulturní instituce.⁴² Pokud Ústavní soud hovoří o kritice, pro účely tohoto textu uvedené znamená, že u veřejně známých osob je z důvodu potřeby veřejné diskuse přípustný větší zásah do soukromí, než u osob, jež veřejně známé nejsou. Je tedy pravděpodobné, že informace o dovolené veřejně známé osobě budou chtít novináři bulvárních médií prodat svým čtenářům, přičemž ohledně osoby, jež veřejně známá není, taková informace nebude ekonomicky zajímavá. Což se samozřejmě může změnit například v případě, že bude zachycena nějaká bizarní situace, například módní přešlap, u něhož by však bez souhlasu

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03.

⁴² Srov. WAGNEROVÁ a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 423 – 437, a dále Rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1986, compl. 8 EHRR 407, *Lingens v Rakousko*, a Rozsudek ESLP ze dne 26. 4. 1995, compl. 11662/85, *Oberschlick v Rakousko*.

dotčené osoby neměla být na fotografii či jiném nosiči informace tato osoba tak jako tak identifikovatelná.

Pokud se tedy osoba rozhodne být (jakkoliv) veřejně činná, v určitém momentu ztrácí část svého soukromí. Ústavní soud ve výše zmiňovaném Nálezu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03⁴³, uvedl, že „Věcí veřejnou jsou veškeré agendy státních institucí, jakož i činnost osob působících ve veřejném životě, tj. např. činnost politiků místních i celostátních, úředníků, soudců, advokátů, popř. kandidátů či čekatelů na tyto funkce; věcí veřejnou je ovšem i umění včetně novinářských aktivit a showbyznysu a dále vše, co na sebe upoutává veřejnou pozornost. Tyto veřejné záležitosti, resp. veřejná činnost jednotlivých osob, mohou být veřejně posuzovány. Při kritice veřejné záležitosti vykonávané veřejně působícími osobami platí z hlediska ústavního presumpce, že jde o kritiku ústavně konformní. Jde o výraz demokratického principu, o výraz participace členů občanské společnosti na věcech veřejných.“ Veřejná známost může rovněž nastat proti vůli osoby v důsledku mediálně pokrývané činnosti či účasti na mediálně pokrývané akci. Avšak ať se již jedná o vědomé informační sebeurčení či faktický stav, v němž je o osobu mediální zájem v důsledku například podezření z trestné činnosti a jejího vyšetřování, tato veřejná známost má podle své povahy za následek ustoupení práva na ochranu soukromí právu na informace. To však neznamená, že snížená ochrana soukromí znamená jeho ztrátu, přičemž i nadále jsou nepravdivé informace vždy zásahem do osobnostního práva. Co se však týče kritiky veřejně činné osoby, jakožto součásti diskuse o věcech veřejných, jsou tyto osoby povinny určitý zásah do soukromí strpět.

Pokud tedy soukromé aktivity mohou souviset s výkonem této veřejné činnosti, potom takové soukromé aktivity do veřejné debaty patří. Jak již bylo přitom uvedeno, je rozdíl, pokud je informováno o záležitostech, které přispívají do diskuse o věcech veřejného zájmu, a pokud jsou pouze zveřejňovány samoučelné detaily ze soukromí z důvodu poptávky na mediálním trhu.

4.2.1 Limity práva na informace pro jednotlivé kategorie osob veřejného zájmu

Ve své podstatě však může být v určité chvíli osobou veřejného zájmu kdokoliv. Může to být politik, ale rovněž například člověk, který skočí do vody pro topící se dítě, neboť v té chvíli učinil hrdinský čin, který je předmětem zájmu druhých osob. Je zřejmé, že míra ochrany soukromí politika však bude odlišná od míry ochrany později zmíněného hrdiny.

⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

Vyjdu-li z práva na informační sebeurčení, dotčený politik tím, že kandidoval a přijal mandát od voličů, určil, že jeho činnost je podrobena veřejnému zájmu, tudíž imanentně přijetí mandátu souhlasil i s tím, že vystaví sám sebe veřejnému zájmu o informace o svém soukromí, jež by mohly mít vliv na výkon jeho veřejné funkce. Z tohoto pohledu však víceméně každá soukromá informace může být předmětem veřejné debaty, neboť na jejím základě lze posoudit její vliv na výkon veřejné funkce. Otázka, kam jede politik na dovolenou, může být zkoumána s ohledem na jeho výdělkové poměry, otázka s kým jede na dovolenou, může být zkoumána v souvislosti s jeho vazbami na tyto osoby, případně může být zkoumán jeho rodinný život v souvislosti s hodnotami, které politik veřejně hlásá, a tak dále. Dokonce i informace týkající se rodinných příslušníků politika mohou být z velké části předmětem veřejného zájmu. Otázka, kam chodí jeho děti do školy, nebo například na kterou z těchto osob převedl politik svůj majetek, či která politikovi blízká osoba porušila zákon, je nevyhnutelně informací veřejného zájmu z důvodu kontroly výkonu jeho funkce. Domnívám se však, že například otázky zdravotního stavu politikovy rodiny, pokud je politik sám nezveřejní, již předmětem veřejného zájmu nejsou, neboť zde není bezprostřední zájem veřejnosti na informace o zdravotním stavu těchto osob, pokud taková informace nemá dopad do veřejného zájmu. Ten dovětek uvádím z toho důvodu, že pokud by se například jednalo o podezření, že politik využívá svůj vliv v souvislosti s léčbou této osoby, opět by se o informaci týkající se veřejného zájmu jednalo alespoň co do existence faktu, zda byla léčená osoba nějak nepřipustně zvýhodněna v důsledku činnosti dotčeného politika. Lze tedy uvést, že u volených osob je veřejná kontrola nejširší, tudíž rovněž strpění zásahů do soukromí je u volených osob největší. Veřejným zájmem je zde zájem na řádném výkonu volené funkce. Pokud se na druhou stranu bude jednat o onoho hrdinu, co zachránil dítě z vody, lze se domnívat, že k tomuto činu se bude vztahovat odlišný mód ochrany soukromí, neboť bezpochyby bude právem médií natočit reportáž a použít v ní záběry uvedeného hrdiny. Bude se jednat o realizaci práva na informace v souvislosti se zájmem na informovanosti veřejnosti o mimořádných událostech. Dále bude již na této osobě, do jaké míry například bude v rámci práva na informační sebeurčení dále využívat tohoto přístupu do médií. Na základě uvedeného lze uzavřít, že primární úvahou, zda se bude jednat o informaci veřejného zájmu, bude podroben celkový kontext, v němž je informace zmiňována. Bude záležet především na cíli, s jakým byla informace zasahující do soukromí poskytována. Pokud bude možno takovou informaci ospravedlnit zájmem na veřejné debatě v souvislosti s konáním osoby veřejného zájmu, zásah do soukromí bude zpravidla třeba strpět v důsledku ustoupení právu na svobodu projevu a právu na informace. Je tedy patrné, že tento příklad již spadá v rámci informačního

sebeurčení nikoliv do sféry soukromé, nýbrž do sféry sociální, konkrétně do oblasti občanské, přičemž v této souvislosti člověk svým činem, zde pomocí druhému, sám sebe určil jakožto osobu, o níž je v důsledku jeho hrdinství veřejný zájem. Tím pádem rovněž v této souvislosti vzniká právo na informaci o takové skutečnosti, zrcadlově i právo informovat, neboť se jedná o otázku veřejného zájmu. Ať již v tom smyslu, že dítě se vůbec topilo, nebo v tom smyslu, že se našla osoba, jež jej zachránila.

Z hlediska veřejného zájmu tedy lze hovořit o čtyřech kategoriích osob, na něž se budou vztahovat odlišné parametry ochrany soukromí. První kategorií je osoba politika, tedy osoba volená do veřejné funkce za účelem reprezentace určitého společenského zájmu. Druhou kategorií jsou osoby veřejně známé, tedy mediální hvězdy, zejména slavní sportovci a umělci. Třetí kategorií jsou osoby vykonávající správu věcí veřejných, tedy osoby, jež se nějakým způsobem podílejí na výkonu veřejné moci. A čtvrtou kategorií pak jsou osoby, jež nespádají do výše uvedeného, tedy jednotlivci, kteří nevykonávají veřejnou funkci.

Co se týče první kategorie, lze odkázat na rozhodnutí týkající se míry přijatelné kritiky, jak judikoval ESLP v rozsudcích *Lingens v Rakousko*⁴⁴ a *Incal v Turecko*⁴⁵, kde je stanoveno, že politici⁴⁶ jsou povinni prokázat vyšší míru tolerance vůči kritice, a to jak ze strany novinářů, tak široké veřejnosti, neboť je třeba kontrolovat jejich slova a činy. Stejným argumentem je pak možno tuto vyšší míru zásahu do soukromí pro politiky strpět. Tedy pokud jsou splněny podmínky v tom smyslu, že zásah do soukromí je alespoň v minimální míře odůvodněn přispěním do veřejné diskuse z hlediska zájmu na kontrole politika. Přesto bude platit, stejně jako u kritiky, že to neznamená absolutní ztrátu soukromí. I v případě, kdyby měl být zásah do osobnostního práva učiněn na základě tzv. mediální zkratky, neznamená to, že celkové vyznění zprávy nemusí být pravdivé.⁴⁷

⁴⁴ Rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1986, compl. 8 EHRR 407, *Lingens v Rakousko*.

⁴⁵ Rozsudek ESLP ze dne 9. 6. 1998, compl. 41/1997/825/1031, *Incal v Turecko*.

⁴⁶ Na základě Rozsudku ESLP ze dne 9. 1. 2007, compl. 51744/99, *Kwiecień v Polsko*, odst. 52, je myšlen jak politik celostátní, tak regionální. Srov. dále Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13, v němž vlastně Ústavní soud potvrdil, že ochrana nesvědčí osobním samoúčelným urážkám, jejichž intenzita není adekvátní ve vztahu ke kritizované skutečnosti s tím, že i když platí presumpce ústavnosti hodnotových soudů, i tyto mají své meze dané nepřiměřenou expresivní formou „zjevně překračující meze slušnosti“, přičemž jakožto ústavně přijatelný zhodnotil veřejný projev místního politika, který oponenta kritizoval slovy o tom, že jeho článek je „bezobsažná megalomanská spoušť banalit“ či „tuny balastu“ s tím, že oponent je nezpůsobitelně věčně seznamovat veřejnost s děním, neschopen reflektovat události v nějakém kontextu tím, že není schopen oprostít svůj článek od pragmatického a sobeckého „dnes a tady“ a všudypřítomného „já“.

⁴⁷ Srov. výše zmíněný Rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1986, compl. 8 EHRR 407, *Lingens v Rakousko*, a Rozsudek ESLP ze dne 26. 4. 1995, compl. 11662/85, *Oberschlick v Rakousko*, nebo Nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000, sp. zn.: I. ÚS 156/99. Srov. dále Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 2246/12, v němž Ústavní soud vyslovil stran karikatur, že „...karikatura někoho více či méně zesměšňuje, to je dáno již její povahou jako výtvarného díla a účelem, pro který bývá namnoze vytvořena. Ani karikatura jistě nepoživá absolutní ústavní ochrany, ústavní meze tohoto žánru jsou však samozřejmě mnohem širší než meze, které je nutno vztáhnout např. na fotografie, zejména pokoutně získané, různě kaštrované či fotomontáží upravované a

Co se týče druhé kategorie, tedy hvězd showbyznysu, je třeba poukázat na Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2698/2014⁴⁸, který se sice vyjadřoval k otázce cti a důstojnosti, avšak z hlediska práva na soukromí, jakožto osobnostního práva, jež je součástí všeobecného práva na čest, budou platit stejné principy: „Z práva na ochranu osobnosti samozřejmě nejsou vyloučeny vedle politiků ani ostatní veřejně činné, resp. veřejnosti známé osoby. Měřítka posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů jsou však v jejich případě mnohem měkčí v porovnání s ostatními fyzickými osobami. Je to dáno skutečností, že osoba vstoupivší na veřejnou scénu musí počítat s tím, že jakožto osoba veřejně známá bude pod kontrolou veřejnosti, která se zajímá o její především profesní, avšak např. i soukromý život apod. a současně je hodnotí, zvláště jedná-li se o osobu, jejíž činnost se dotýká záležitostí, které lze chápat jako veřejné. Na tyto osoby jsou z tohoto pohledu kladeny náročnější požadavky a veřejnost je oprávněna být informována tak, aby měla podklady pro posouzení způsobilosti této osoby, a to jak například z hlediska její odbornosti, ale též např. z hlediska jejích morálních předpokladů vykonávat činnosti dotýkající se veřejných zájmů apod. Presentace těchto údajů a jejich případná kritika tak musí souviset s veřejnou činností, kterou daná osoba vykonává.“ Co se tedy týče hvězd showbyznysu, lze uzavřít, že ať se již jedná o umělce či sportovce, těmito hvězdami jsou právě díky svým profesním schopnostem. To se samozřejmě nevztahuje pouze na osoby, které se sportem nebo uměním živí, ale rovněž na ty, které do veřejného prostoru promlouvají a jsou tak určitým způsobem veřejně činné, dejme tomu YouTubeři, osoby s veřejnými profily na Facebooku, které publikují příspěvky do veřejné diskuse, a tak dále. Rovněž je však třeba uvést, že sem mohou spadat další osoby, jež ve svých profesích dosáhly významných úspěchů, to znamená vědci, lékaři, církevní hodnostáři, soudci a tak dále. Zásah do osobnostního práva tak musí souviset právě s touto veřejnou činností, aby mohla být uplatněna měkčí měřítka ochrany.

Ohledně třetí kategorie se pak domnívám, že lze užít analogii k Metodickému doporučení Ministerstva vnitra a Úřadu pro ochranu osobních údajů k poskytování informací

pak zveřejňované v bulvárním tisku, často spolu s vymyšlenými historkami, které se však tváří jako skutečné.“ Ve věci šlo přitom o kreslený komiks, ve kterém byl Jiří Paroubek, předseda ČSSD, zobrazen „rozpálený“ po návratu z parlamentu, neboť svrhnul vládu s tím, že jeho žena jej chválí slovy „pašák, šikula, krasavec, úplný Delon“ a vyzývá jej, aby myslel na něco hodně erotického. Paroubek si nejdříve představuje své spolustraníky, přičemž při představě dalšího poslance, který křičí „zrušme poplatky, to budou preference!“, vše správně funguje. Žena Paroubka se ptá, na jakou „čuňárnu“ to „dívoch“ myslel. Ústavní soud dodal, že na žádné z karikatur není ani Paroubek, ani jeho žena nazí, ani údajný pohlavní styk není zobrazen naturalisticky a vše je ponecháno na fantazii čtenáře.

⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2698/2014.

o platech pracovníků povinných subjektů podle zákona o svobodném přístupu k informacím⁴⁹, jež bylo vydáno ještě před Rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2014, sp. zn. 8 As 55/2012⁵⁰, který prakticky nařídil, že je třeba poskytovat informace o platech víceméně veškerých zaměstnanců, jež pobírají veřejné prostředky (kromě například uklízeček, které na úřadech uklízí a tak dále), a Nálezem Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1378/16⁵¹, jenž stanovil pro poskytování informací o platech úředníků tato čtyři kritéria: 1) účelem vyžádání informace je přispět k diskusi o věcech veřejného zájmu; 2) informace samotná se týká veřejného zájmu; 3) žadatel o informaci plní úkoly či poslání dozoru veřejnosti či roli tzv. „společenského hlídačského psa“; 4) informace existuje a je dostupná. Výše uvedená metodika dělí veřejné funkcionáře do tří kategorií, a to na 1) veřejné funkcionáře s klíčovou odpovědností a rozsáhlou řídicí a rozhodovací pravomocí, 2) další vysoce postavené úředníky vybavené podstatným oprávněním nebo vlivem ve spojitosti s nakládáním s veřejnými prostředky, 3) nižší úředníky. Toto rozdělení bude v zásadě platné i z hlediska ochrany soukromí, a to tak, že veřejní funkcionáři pod bodem 1) budou fakticky postaveni na roveň politikům v kategorii 1), u veřejných funkcionářů pod bodem 2) bude třeba provádět test proporcionality mezi právem na ochranu soukromí a právem na svobodný projev, respektive právem na informace, a u veřejných funkcionářů pod bodem 3) bude platit stejný režim jako v kategorii 4), tedy u osob, které nejsou veřejně činné. Samozřejmě by mohlo být ke zvážení, zda kritéria pro zásah do soukromí vymezená ve shora uvedeném judikátu IV. ÚS 1378/16 nevztáhnout rovněž k aplikaci ochrany soukromí, avšak mám za to, že právě z hlediska soukromí je podstatné ono zařazení na určitý stupeň v hierarchii veřejné správy, přičemž to zároveň nevyklučuje ani aplikaci uvedených principů při posuzování míry snesitelného zásahu do soukromí právě v těchto jednotlivých kategoriích. V tomto smyslu lze rovněž odkázat na rozlišení mezi osobami volenými a osobami pracujícími ve veřejném sektoru, přičemž lze odkázat na judikaturu ESLP, že státní úředníky je třeba chránit před útoky, jež mají za cíl ovlivnit jejich práci.⁵² Dále je však třeba mezi úředníky rozlišovat na vrcholné představitele moci a úředníky nižší, u nichž zájem na důvěře v úřad není tak markantní jako u vrcholných představitelů právě z důvodu, že instituci nerepresentují na tak

⁴⁹ Srov. Ministerstvo vnitra ČR. *Metodické doporučení Ministerstva vnitra a Úřadu pro ochranu osobních údajů k poskytování informací o platech pracovníků povinných subjektů podle zákona o svobodném přístupu k informacím* [online]. MV ČR, [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na <https://www.uoou.cz/files/Methodika.pdf>.

⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2014, sp. zn. 8 As 55/2012.

⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1378/16.

⁵² Srov. Rozsudek ESLP ze dne 11. 3. 2003, compl. 35640/97, *Lešnik v Slovensko*, kde byl zasažen na cti prokurátor, tedy osoba na vysokém postu v rámci justičního systému.

vysoké úrovni.⁵³ Je tedy zřejmé, že je třeba rozlišovat právě i mezi osobami zaměstnanými přímo státem, tedy úředníky, a osobami zaměstnanými v příspěvkových organizacích státu, ve státních podnicích, v akciových společnostech se státní účastí, což mohou být například učitelé ve veřejném školství, osoby pracující ve veřejném zdravotnictví, a tak dále. Tyto osoby, i když svým způsobem placené státem, by již měly požívat stejné ochrany jako jakékoliv jiné osoby, pokud dobrovolně nevstoupí na vedoucí pozice, nebo pokud nejsou čelními představiteli takové entity, kde by byly fakticky postaveny na roveň úředníkům, avšak nikoliv těm, kteří reprezentují státní instituce, a jež jsou s ohledem na nutnost důvěry ve státní instituce obzvláště chráněni.

Na osoby ve čtvrté kategorii bude uplatněna ochrana přiměřená konkrétním okolnostem případu. Dle Nálezu Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 353/04⁵⁴, platí, že při střetu dvou základních práv jsou obecné soudy nejprve povinny rozpoznat, která základní práva jednotlivých účastníků sporu jsou ve hře, a poté, s přihlédnutím ke všem rozhodným okolnostem daného případu, rozhodnou tak, aby, „je-li to možné, zůstalo zachováno z obou základních práv co nejvíce, a není-li to možné, pak dát přednost tomu základnímu právu, v jehož prospěch svědčí obecná idea spravedlnosti, resp. obecný princip.“ Vzhledem k tomu, že se jedná o práva principiálního charakteru, nikoliv charakteru pravidel, kde jedno pravidlo ruší druhé, tato práva zůstávají a pouze se jedno z nich upřednostní na základě testu proporcionality.⁵⁵ Ona obecná idea spravedlnosti pak byla vtělena do Nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14⁵⁶, v níž Ústavní soud formuloval pro případ kolize mezi zásahem do osobnostního práva a práva na svobodu projevu, respektive práva na informace, osm charakteristik, jež je třeba zkoumat, a to zejména „1) povahu výroku (tj. zda jde o skutkové tvrzení či o hodnotový soud), 2) obsah výroku (např. zda jde o projev "politický" či "komerční"), 3) formu výroku (zejména nakolik je předmětný výrok expresivní či dokonce vulgární), 4) postavení kritizované osoby (např. zda jde o osobu veřejně činnou či dokonce o osobu aktivní v politickém životě, případně o osobu veřejně známou - typicky "hvězdy či hvězdičky showbyznysu"), 5) zda se výrok (kritika) dotýká soukromé či veřejné sféry této kritizované osoby, 6) chování kritizované osoby (např. zda kritiku sama "vyprovokovala" či jak se posléze ke kritice postavila), 7) kdo výrok pronáší (např. zda se jedná o novináře, běžného občana, politika apod.) a konečně, 8) kdy tak učiní

⁵³ Srov. Rozsudek ESLP ze dne 20. 10. 2006, compl. 47143/06, *Zakharov v Rusko*. ESLP poznamenal, že by zašel příliš daleko, kdyby poskytl stejnou ochranu všem osobám zaměstnaným státem.

⁵⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 16. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 353/04.

⁵⁵ Test proporcionality byl poprvé použit v Nálezu Ústavního soudu ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14.

(tzn. např. jaké měl či mohl mít jeho autor v daný okamžik k dispozici konkrétní údaje, z nichž vycházel, a v jaké situaci tak učinil).“ Je však třeba, stejně jako učinil již Ústavní soud, zmínit, že přesto je nutné případně přihlédnout k dalším specifikům, vyskytují-li se taková, při posuzování konkrétní kauzy.

I přes výše uvedené však platí, že rovněž osoba veřejného zájmu je subjektem ochrany osobnosti před nepřiměřenou kritikou, tedy takovou, pro niž neexistují výchozí podklady skládající se z konkrétních skutečností⁵⁷. Ostouzení, pomlouvání, skandalizace nebo urážky tedy přípustné nejsou.⁵⁸ Mám však za to, že právě s ohledem na výše uvedenou kategorizaci je třeba rozlišovat, zda konkrétní údaj souvisí s veřejnou činností zasažené osoby, zda tato osoba získala status celebrity a tak dále, poněvadž nelze se spokojit s tím, že status osoby veřejného zájmu v sobě nezahrnuje nuance s ohledem na charakter veřejného zájmu.

Limity soukromí veřejně činné osoby je možno plasticky ilustrovat na případu princezny Caroliny von Hannover, dcery monackého prince Rainiera a filmové hvězdy Grace Kelly. Ze strany novinářů došlo k pořízení soukromých fotografií z dovolené, na nichž princeznu zachytili novináři bulváru při běžných aktivitách, jako je lyžování, nakupování, opouštění restaurace či chůze po ulici. ESLP uvedl⁵⁹, že tyto aktivity spadají do jejího soukromého života a žádným způsobem nepřispívají veřejné debatě. Načrtl tedy linii, kde je chráněno soukromí veřejně známých osob tak, že pokud se zásah do soukromí netýká jakkoliv veřejného života a není na zveřejnění tedy zájem s ohledem na společenskou diskusi, i veřejně

⁵⁷ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 30 Cdo 964/2000.

⁵⁸ V Rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2004, sp. zn. 36 C 69/2004, se k protiprávnosti nadávky jakožto urážky na cti soud vyjadřuje tak, že záleží na „okolnostech, za nichž k jejich užití došlo, četnosti, vulgaritě, postavení obou stran a konkrétní situaci a zejména otázku, zda napadená strana může nadávky vnímat jako útok proti své osobě.“ Dále soud uvádí například výraz „vole“, jakožto v určitých případech a v určitém kontextu společensky přijatelný výraz běžného oslovení. Dále z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2455/2010, vyplývá, že: „...i všeobecná výtka závadného chování kritizovaného musí být vždy podložena určitým chováním posuzované osoby projeveným navenek – v opačném případě by se jednalo o kritiku nepřipustnou. Pro difamační povahu určitého tvrzení se nevyžaduje, aby bylo v určité společnosti chápáno jako znevažující. Postačuje, pokud takovéto tvrzení uvedený účinek může mít byť jen u určité skupiny lidí, která tvoří „okolní svět“ postiženého. Zda je určité tvrzení difamující, je nutno posuzovat nikoliv jen podle použitých výrazů a formulací, ale podle celkového dojmu s přihlédnutím ke všem souvislostem a okolnostem, za nichž k tvrzení došlo.“, přičemž z Rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn.: 30 Cdo 3024/2011, v němž se jednalo o označení „úchyl“, vyplývá, že: „...soudní praxe připouští možnost použít v rámci kritiky i relativně ostřejší výrazy provázející výměnu polemických názorů. Nelze však přitom zapomínat, že takto užívané (zhusta značně pejorativní) výrazy jsou ve své podstatě koncentrovaným kritickým hodnocením osoby, vůči níž jsou zacíleny. Proto i v takovémto případě je zcela nezbytné, aby takovéto hodnocení mělo svůj základ v příslušných objektivně existujících skutkových okolnostech, protože v opačném případě by se jednalo o případ neoprávněné kritiky.“ Přičemž, jak již uvedeno, pro osoby veřejně činné je hranice koncentrované kritiky – nadávek – stanovena širěji, srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn.: 30 Cdo 701/2011.

⁵⁹ ONDŘEJOVÁ, Eva. *Desetiletá cesta od rozsudku Von Hannover 1 k rozsudku Von Hannover 3* [online]. Bulletin advokacie online, 9. 1. 29015 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na <http://www.bulletin-advokacie.cz/desetiletá-cesta-od-rozsudku-von-hannover-1-k-rozsudku-von-hannover-3>. Dále Rozsudek ESLP ze dne 24. 6. 2004, compl. 40660/08, *Von Hannover v Německo* No. 1, Rozsudek ESLP ze dne 7. 2. 2012 compl. 55 E.H.R.R. 15, *Von Hannover v Německo* No. 2, Rozsudek ESLP ze dne 19. 9. 2013, compl. 8772/10, *Von Hannover v Německo* No. 3.

známé osoby požívají v takových situacích právo na soukromí. Nicméně, v dalším rozhodnutí ESLP konstatoval, že test proporcionality k tomu, zda lze zveřejnit fotografie, je třeba posoudit s ohledem na pět aspektů. Jedná se o a) přínos do debaty o veřejném zájmu, b) veřejnou známost osoby a předmět zveřejněné informace, c) předchozí jednání osob, d) obsah, formu a důsledky zveřejnění informace, e) okolnosti, za kterých byly fotografie pořízeny⁶⁰. Co se týče debaty stran veřejného zájmu, bylo dovozeno, že toto téma se netýká pouze politiky nebo trestné činnosti, nýbrž rovněž sportovců a umělců. Veřejná známost sama o sobě dle soudu znamená snížení úrovně ochrany. Pokud se jedná o předchozí jednání osob, bylo dovozeno, že pouhá předchozí spolupráce s médii ještě nezakládá právo zasahovat do soukromí. Co se týče obsahu, formy a důsledků zveřejnění, zvláště za situace, pokud jsou fotografie pořízeny na místě veřejně přístupném a nejedná se o jakkoliv dehonestující fotografie, je takový zásah v pořádku. Ohledně okolností pak bude podstatné, zda fotografovaná osoba dala souhlas, například již tím, že zapózovala, případně, zda jsou fotografie výsledkem pronásledování a obtěžování.

Ač je tedy právo v tomto ohledu vždy vystaveno na obecných termínech s tím, že bude záležet na posouzení kontextu, je zřejmé, že uvedených pět bodů, ač posuzováno jednotlivě i v souvislostech, bude vždy předmětem konkrétního výkladu. Zvláště v situaci, v níž je dána veřejná známost osoby, z předchozího chování je zřejmé, že tato osoba nic proti svému exposé v médiích nenamítá, avšak souhlas s publikací například fotografie na ulici při venčení psa nedá a přínos do veřejné debaty bude zcela nulový. S ohledem na toto pozdější rozhodnutí ve věci Von Hannover není dle mého soudu určeno na jisto, zda by mohlo být argumentováno tím, že v důsledku obecně snížené úrovně ochrany soukromí politiků, umělců a sportovců, by taková fotografie mohla být použitelná. Zajisté by se totiž našel kupec časopisu s fotografií Lucie Bílé jak venčí psa a bezpochyby by čtenáři rádi rozebrali, o jaké plemeno psa se jedná, co má umělkyně při venčení na sobě a jak je učesaná, případně, zda nemá vrásky, avšak je skutečně již samotnou veřejnou známostí její soukromí natolik nechráněno, že by mohla být uvedená fotografie publikována? Odpovědi na tyto otázky formuluji v závěrech.

4.3 Dílčí závěry

Lze uzavřít, že právo na informační sebeurčení je sice definováno v teorii, přičemž se zejména příkláním k závěru Michala Ryšky, že je na každém, jakou část z dortu „soukromí“ dá všanc veřejnosti výkonem jakékoliv činnosti, která je mediálně pokrývaná. Nicméně

⁶⁰ Srov. kritéria v Rozsudku ESLP 7. 2. 2012, compl. 39954/08, *Axel Springer AG v Německo*.

domnívám se, že pět kategorií, které vymezil ESLP, ani osm kategorií, které vymezil Ústavní soud, ještě neposkytuje klíč k tomu, kdy je vlastně osoba povinna zásah do soukromí strpět. Vzhledem k tomu, že již z definice státu jakožto státu demokratického a právního (čl. 1 odst. 1 Ústavy) vyplývá právo na právní jistotu a legitimní očekávání, nacházejí se v současné době nejen osoby veřejného zájmu v nejistotě, na co vlastně přistupují, pokud v rámci informačního sebeurčení o sobě rozhodnou tak, že se stanou osobami veřejného zájmu.

S uvedenými principy je třeba dále pracovat. Pokud zůstanu u příkladu fotografie. Tato může být pořízena buďto v rámci soukromých prostor, společenských prostor, občanských aktivit či profesionálních aktivit.

1) Pokud z okolností pořízení fotografie vyplýne, že osoba dala svolení k pořízení a užití této fotografie, a to buďto výslovně, nebo konkludentně, například zapózováním, případně dostavením se na společenskou akci, kde lze očekávat vznik fotografií, všechny ostatní argumenty jsou nepodstatné a fotografii lze užít způsobem, který neodporuje dobrým mravům, a to ať se jedná o kategorii osob veřejného zájmu 1) – 4) dle kategorizace výše.

2) Pokud z okolností pořízení fotografie nevyplývá, že osoba dala souhlas s užitím takové fotografie, je třeba zkoumat pouze přínos do debaty o veřejném zájmu, neboť v takové situaci neospravedlní nedostatek přínosu do debaty o veřejném zájmu veřejná známost osoby a předmět zveřejněné informace, ani předchozí jednání vyfotografované osoby, ani obsah, forma a důsledky zveřejnění informace. Skutečnost, že osoba je veřejně známá, neznamená ničím apriorní právo číhat na stromě před domem a fotit ji, jak se opaluje doma u bazénu, i kdyby to mělo prodávat bulvár, nebo kdyby se v médiích probírala dříve cena bazénu, či kdyby již dříve osoba pozvala novináře k prohlídce svého obydlí, případně kdyby důsledkem zveřejněné informace mělo být cokoli jiného.

Z mého pohledu snížení ochrany soukromí tam, kde není udělen souhlas s pořízením a zveřejněním fotografie, neznamená možnost opřít se o jiné argumenty, než je přínos k tématu veřejného zájmu, poněvadž se jedná o pořízení a zveřejnění fotografie bez souhlasu takto fotografované osoby. Zvláště otázka předchozího chování poškozeného dle mého názoru neospravedlňuje nedostatek souhlasu, neboť ten souhlas zkrátka aktuálně udělen být nemusí.

Samostatným problémem pak je samozřejmě samotná otázka přínosu veřejné diskusi, neboť si lze dobře představit, že média by s odůvodněním, že „lidi to čtou a kupují to“, případně „lidi se o to zajímají a zajímali se už dříve“, ráda považovala za veřejný zájem již jen skutečnost, že existuje poptávka po informacích o konkrétní osobě, které dotčené médium aktuálně prodávají. Přesto se domnívám, že žádné hodnotě neprospívá, pokud budou pořizovány fotografie veřejně známých osob bez jejich souhlasu v souvislosti se soukromými

činnostmi, s tím, že veřejným zájmem je zvědavost, tedy zájem lidí o informace o takto zasažené osobě.

Pokud si v rámci informačního sebeurčení osoba nechá určité informace pro sebe, čímž je myšleno samozřejmě i konkrétní opalování se u vlastního bazénu ve svém obydlí, byť by v minulosti nastalo vše výše popsané, pokud nebude existovat přínos do veřejné diskuse, nelze takovou fotografii pořídit ani zveřejnit. V rámci práva na informace neexistuje právo na soukromé informace o jiné osobě, pokud se tato osoba rozhodne takové informace nesdělít.

Přes to všechno by však měl být pojem přínos do diskuse o veřejném zájmu vykládán dostatečně široce, a právě v tomto přínosu by měla být zohledněna výše uvedená kategorizace 1) – 4) ohledně osob veřejného zájmu, přičemž se lze domnívat, že právě na přínos veřejné diskusi bude usuzováno rovněž z předchozího jednání vyfotografované osoby, či z obsahu, formy a důsledky zveřejnění informace, neboť typicky tyto informace poslouží ke zjištění, zda se jedná již o nastolené téma, o němž se diskutuje, a zda je tedy zásah do soukromí ospravedlnitelný zájmem na veřejnou kontrolu.

Při výše uvedeném je však potřeba zmínit, že ač je u osob veřejného zájmu snížena míra ochrany, přesto, co se týče způsobu zásahu do osobnostních práv, je současná pozice Ústavního soudu velice striktní, o čemž bylo možno přesvědčit se zvláště v souvislosti s výše uvedeným Nálezem Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2017, sp. zn. III. ÚS 3393/15⁶¹. Samozřejmě lze akceptovat, že právní řád vyžaduje, aby obsah sdělení o třetí osobě měl pravdivé vyznění. Avšak již z pouhého expresivního příměru, v němž je třetí osoba hodnocena, přičemž určité jednání je pouze přirovnáváno (byť v dotčeném případě byla kritizována logika rozhodování správního orgánu) k jinému, je zde oprávněný předpoklad, že recipient informace dokáže pochopit, že se jedná pouze o příměr. A příměr, který nemá za cíl dokonce ani vyznít bulvárně, ale má být natolik zřejmý, aby to pochopil každý čtenář, logicky musí obsahovat známý příklad, tudíž je zcela bez pochyb, že otázka, zda se Adolf Hitler provinil proti lidstvu, čtenáři nedává prostor pro spekulace, jak si na ni odpovědět. Proto se domnívám, že expresivní vyjádření, dokonce i šokující vyjádření, i kdyby byla činěna za účelem kritiky třetí osoby, jsou legitimní, minimálně do té míry, pokud se jedná o společensky diskutovanou otázku a myšlenka, v níž je kritika obsažena, vychází logickým způsobem z určité teze. Ústavní soud však již na základě užití expresivních výrazů předpokládá, že recipient informace snad nebude s to skutečnost, že se jedná pouze o příměr, pochopit, což je dle mého názoru zcela nežádoucí, neboť se jedná o zásah do svobody slova,

⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2017, sp. zn. III. ÚS 3393/15.

respektive v tomto případě svobody vědeckého bádání. Z uvedeného tak vyplývá zřejmá tendence současného postoje judikatury k restriktivnímu pojetí realizace svobod na úkor ochrany osobnostních práv.

5 Deliktní právo na soukromí

Z výše uvedeného deštníku práv spadajících do práva na soukromí v jeho ústavním zakotvení vyplývají korelace jak s právem soukromým, tedy s ochranou soukromí v rámci ochrany osobnosti, tak s právem veřejným, ať se již jedná o spáchání trestného činu či do práva správního v podobě ochrany prostřednictvím přestupkového zákona či práva na ochranu osobních údajů. Samozřejmě lze nalézt další konotace, jako jsou osobní či domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor, avšak pro tento text se nejedná o podstatné téma.

Deliktní právo týkající se ochrany soukromí můžeme rozdělit do dvou základních teoretických skupin, a to na delikty veřejnoprávní a soukromoprávní. Objektem chráněným právem je v obou případech soukromí, přičemž však obě právní odvětví sledují odlišný účel. Lze uvést, že doktrinální hledisko se v praxi uplatňuje tak, že se posuzuje dvěma rozdílnými přístupy jedno konkrétní jednání, přičemž je zkoumáno, zda porušení primární povinnosti

soukromoprávního charakteru mezi dvěma na roveň postavenými subjekty bude mít takový charakter, že splní i podmínku veřejného zájmu na postižení pachatele prostředky práva veřejného. Pouze na okraj je třeba učinit poznámku, že historicky lze vyjít z faktu, že otázka rozdělení na soukromé a veřejné delikty není něčím neměnným, nýbrž pozitivním rozhodnutím systému. Naše současná tradice vychází ze zásady formálně-materiálního pojetí trestného činu, materiálně-formálního pojetí správních deliktů, přičemž diskrece správního orgánu je oproti trestnímu právu zvýrazněna, a právo civilní tvoří samostatný systém vedle veřejných deliktů, jehož primárním účelem je dle převážné části současné doktríny reparace škody, nikoliv sankce škůdci.

5.1 Delikty veřejné

Trestní právo chrání soukromí v rámci několika skutkových podstat v zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“), přičemž v úvahu připadají trestné činy pomluvy (ust. § 184 TZ), neoprávněné nakládání s osobními údaji (ust. § 180 TZ), a rovněž lze uvažovat o výtržnictví (ust. § 358 TZ), poškození cizích práv (ust. § 181 TZ) nebo neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací (ust. § 230 TZ) či porušování domovní svobody (ust. § 178 TZ). Pro účely této práce se budu zabývat primárně trestným činem pomluvy⁶², neboť jednání, v němž se jedná o sdělení nepravdivého údaje, který je způsobilý značnou měrou ohrozit vážnost poškozeného u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, má základ ve sdělení nepravdivé informace, což je jeden ze způsobů narušení soukromí.⁶³

Správní právo potom soukromí chrání v rámci ochrany cti v ust. § 7 zák. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích (dále jen „PŘZ“).⁶⁴

Obecně spočívá rozdíl mezi trestným činem a přestupkem v tom, že přestupek může být spáchán i z nedbalosti (ust. § 15 zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a

⁶² I když v aplikační praxi se může stát, že dojde k rozdílným závěrům ohledně hmotněprávního posouzení skutkového stavu. Nejvyšší soud v Usnesení ze dne 10. 12. 2008, sp. zn. 7 Tdo 1448/2008, a Usnesení ze dne 24. 10. 2011, sp. zn. 11 Td 58/2011, přičemž skutkový stav spočíval v tom, že pachatel jménem poškozeného uveřejnil na web falešné inzeráty sexuální povahy, nerozhodoval o právním posouzení stran aplikace zvláštní části TZ, tudíž nemohl závazně rozhodnout, zda se v takovém případě jedná o pomluvu, nebo o poškození cizích práv, tudíž tato otázka závazně vyjasněna nebyla.

⁶³ Uvedenými myšlenkami jsem se zabýval v rámci příspěvku: MAREK, Tomáš. Delikty na cti z pohledu současného práva. Supplementum na téma: Ochrana cti – aspekty teoretické, praktické a historické. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2013, č. 8, s. 133 – 152.

⁶⁴ V Rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2007, sp. zn. 2 As 60/2006, vychází soud i dnes z prvorepublikové judikatury, např. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 1938, Boh. A 13216/38 (6102/35), kde je uvedeno, že: „*Za hrubou urážku na cti se pokládá každý projev, který již podle všeobecných společenských a mravních názorů lze kvalifikovat jako útok porušující čest napadené osoby.*“ *Je tedy lhostejné, zda je hanlivý výrok pronesen veřejně.*“

řízení o nich, dále jen „OPŘ“), zatímco trestný čin, pokud není stanoveno jinak, musí být spáchán úmyslně (ust. § 13 odst. 2 TZ), což samozřejmě platí i v případě pomluvy. S ohledem na formální pojetí trestného činu, které zavedl TZ v ust. § 13 odst. 1, je však pomluvou každé jednání naplňující uvedenou skutkovou podstatu bez ohledu na závažnost takového porušení právem chráněného zájmu, přičemž až materiální korektiv v podobě společenské škodlivosti či procesní korektiv v podobě uplatnění zásady oportunitity mohou vést k eliminaci přepjatého formalismu, který je fakticky dán již definičně.⁶⁵

Dle sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu⁶⁶ je každé jednání splňující znaky skutkové podstaty trestného činu z formálního hlediska trestným činem, avšak v případě méně závažných deliktů se neuplatní trestní odpovědnost v důsledku aplikace zásady subsidiarity trestní represe (srov. ust. § 12 odst. 2 TZ). Uvedená zásada však vnímá trestní odpovědnost na pozadí principu ultima ratio, tedy, že subsidiarita trestní represe je aplikována tam, kde se neuplatní odpovědnost podle jiného právního předpisu. Nejvyšší soud nicméně nabádá k interpretaci jednání tak, aby pouze čin společensky škodlivý byl považován za trestný čin, a to v rámci uplatnění zásady subsidiarity trestní represe. Uvedené však z mého pohledu popírá první tezi, a to, že trestným činem je jednání vymezené v zákoně, poněvadž subsidiarita trestní represe naopak říká, že na jednání naplňující skutkovou podstatu trestného činu se pouze neuplatní trestní odpovědnost. Fakticky tak Nejvyšší soud činí chybný úsudek oproti textu zákona, neboť Nejvyšší soud prakticky dává doporučení orgánům činným v trestním řízení, aby vlastním uvážením posoudily, zda jednání naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu bude považováno za trestný čin, namísto toho, aby zvážily, zda se na takové jednání bude uplatňovat trestní odpovědnost. V případě aplikace zásady subsidiarity trestní represe dle jejího zákonného znění je nicméně logicky vyloučena možnost správněprávní odpovědnosti, neboť z definice přestupku vyplývá, že se nesmí jednat o trestný čin (srov. ust. § 5 OPŘ).

Z výše uvedeného vyplývá, že hranicí mezi uvedeným trestným činem pomluvy a přestupkem je skutečnost, že přestupku se lze dopustit i neúmyslně. Druhou skutečností je právě výše uvedený fakt, že pokud skutek naplňuje znaky trestného činu, nemůže být přestupkem, přičemž v rámci uvedeného rovněž platí procesní zásada ne bis in idem co do merita věci. Přestupek je tak jakási zbytková kategorie pro jednání, na kterém má komunita

⁶⁵ Více v JIŘÍČEK, Pavel, MAREK, Tomáš. Meze uplatnění zásady subsidiarity trestní represe. In HAMULAK, Ondřej, MADLEŇÁKOVÁ, Lucia (eds.). *Limity práva. Sborník z Konference Olomoucké debaty mladých právníků*. Praha: Leges, 2013, 522 s.

⁶⁶ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky k výkladu ustanovení § 12 odst. 2 TZ o zásadě subsidiarity trestní represe, včetně výkladu pojmu společenská škodlivost činu a výkladu aplikace principu „ultima ratio“ ze dne 30. 1. 2013, sp. zn.: Tpjn 301/2012.

zájem, aby bylo sankcionováno státní mocí, nicméně nenaplnuje skutkovou podstatu žádného trestného činu. Přestupkovým jednáním je tak zasaženo soukromí poškozeného prostřednictvím urážky či vydání v posměch. Další skutečností je fakt, že u pomluvy musí jít o sdělení nepravdivého údaje, zatímco u přestupku může ublížení na cti způsobit i údaj pravdivý, avšak vyřknutý dehonestujícím způsobem. Za splnění příslušných podmínek veřejnosti však pravdivý údaj, který je hrubě urážlivý, může naplnit znaky trestného činu výtržnictví. Z výše uvedeného vyplývá, že aby se mohlo jednat o trestný čin, musí jít o údaj ověřitelný, tedy o skutkové tvrzení. Pokud se jedná o názor, tento není způsobilý být pomluvou v trestněprávním smyslu. Za názor lze trestat pouze v nejzávažnějších případech porušení právem chráněného zájmu v podobě základních lidských práv a svobod, rovnoprávnosti lidí bez rozdílu rasy, národnosti, náboženské příslušnosti, sociální příslušnosti nebo původu⁶⁷, což jsou hodnoty tvořící objekt trestných činů Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob či Podněcování k násilí vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (ust. § 355 a 356 TZ), případně trestných činů proti lidskosti (ust. § 403, 404 a 405 TZ), a na základě zák. č. 455/2016 Sb., změna trestního zákoníku a dalších zákonů, rovněž může spáchat trestný čin ten, kdo veřejně schvaluje spáchaný teroristický čin nebo pro něj veřejně vychvaluje jeho pachatele (ust. § 312a TZ). U této kategorie se pak jedná o tzv. nenávistný projev – hate speech.

Výše uvedené však z mého pohledu stále nikterak nestaví jasnou hranici mezi tím, jaké jednání zákon považuje za trestný čin a jaké za přestupek. Tu je třeba dovodit až z okolností uvedeného činu. V případě, že jde o jednání úmyslné, údaj je nepravdivý, a přesto není způsobilý přivodit snížení vážnosti u spoluobčanů značnou měrou, nemůže se jednat o pomluvu. Pokud jde o jednání nedbalostní, pak i nepravdivý údaj způsobilý přivodit snížení vážnosti u spoluobčanů značnou měrou nemůže být trestným činem. Například jedná-li pachatel v určitých případech omylu⁶⁸. O trestný čin se tak bude jednat pouze v případě, že bude uvedeno skutkové tvrzení, jež je nepravdivé, přičemž toto skutkové tvrzení bude s to značnou měrou ohrozit poškozeného v očích ostatních. Je evidentní, že ve všech ostatních modifikacích skutkového stavu se může jednat pouze o přestupek.

⁶⁷ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. Tpjn 302/2005.

⁶⁸ Bude se například jednat o situaci, v níž subjekt čerpal sdělenou nepravdivou informaci z věrohodného zdroje, viz ust. § 18 TZ.

5.1.1 Ochrana osobních údajů

Neodmyslitelnou součástí veřejného práva, jež se dotýká práva na soukromí, pak je ochrana osobních údajů. František Nonnemann vyslovil názor, že NOZ pokrývá pouze nahodilé či jednorázové pořízení, zpřístupnění či zveřejnění podoby člověka, a to z důvodu, že na všechny ostatní případy se uplatní ochrana osobních údajů dle zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů (dále jen „OOÚ“). I kdyby se jednalo o GDPR, mám za to, že na jeho závěrech v souvislosti s touto problematikou by se příliš neměnilo. Nonnemann přitom ještě problematičtěji vidí úpravu ust. § 86 NOZ, neboť v případě pořizování zvukových a obrazových záznamů se má jednat o zpracování údajů ve smyslu OOÚ.⁶⁹ Domnívám se však, že tato záležitost je řešena zcela jednoznačně na základě druhé věty ust. § 1 odst. 1 NOZ, která uvádí, že uplatňování práva soukromého je nezávislé na uplatňování práva veřejného.

Osobní údaje jako takové, tedy podoba člověka či jakékoliv osobní či citlivé údaje, které člověk chrání jakožto soukromé, či které jsou charakteru intimního, požívají ochrany na základě několika zákonů, avšak mezi OOÚ a NOZ, případně OOÚ a PŘZ či TZ není vztah, který by vylučoval spáchání deliktu na základě jednoho nebo dalšího předpisu. Naopak, OOÚ přímo v ust. § 44 – 46 stanovuje výčet přestupků, jehož se může osoba dopustit v souvislosti s porušením práva na ochranu osobních údajů. Pouze ze skutečnosti, že trestný čin vylučuje spáchání přestupku, však případně nebude možné považovat za přestupek jednání, které TZ považuje za trestné. Vzhledem k vymezení trestného činu Neoprávněného nakládání s osobními údaji, jakožto nakládání s údaji získanými při výkonu veřejného moci či při porušení mlčenlivosti, se přitom lze domnívat, že jednání označená jakožto přestupek v ust. § 44 – 46 se částečně s TZ překrývají. Nelze však uzavřít, že tam, kde se na určité informace použije ochrana z hlediska práva veřejného, tedy z hlediska ochrany osobních údajů, nebude již aplikováno právo soukromé, a to s odůvodněním, že ochrana veřejným právem vyjadřuje veřejný zájem, který je silnější než zájem soukromý. Vzhledem k tomu, že právo soukromé a právo veřejné jsou na sobě relativně nezávislé právní systémy, z hlediska práva soukromého není podstatné, jak se s věcí vypořádává právo veřejné, přičemž z hlediska práva veřejného není podstatné, jak se s věcí vypořádává právo soukromé.⁷⁰ Proto, pakliže by byla porušena výkonem soukromého práva norma práva veřejného, nastupuje sankce práva veřejného. Z hlediska práva objektivního totiž pro subjekt právních vztahů hraje roli působení obou systémů, avšak v případě naplnění hypotézy zakazující normy práva soukromého či veřejného

⁶⁹ NONNEMANN, František. Právní úprava ochrany osobnosti v novém občanském zákoníku a její vztah k ochraně osobních údajů. *Právní rozhledy*, 2012, č. 13-14, s. 505.

⁷⁰ Srov. ELIÁŠ, Karel. K justifikaci pravidla o nezávislosti uplatňování soukromého práva na uplatňování práva veřejného. *Právník*, 2014, č. 11, s. 1023–1028.

dojde k příslušné sankci dle příslušného právního systému, tudíž z mého pohledu si ochrana soukromí s ochranou osobních údajů nekonkurují ve smyslu, že díky existenci jedné normy by pozbývala smyslu či se neuplatnila norma druhá.

Z hlediska následující úvahy je však situace o mnoho zajímavější, což budu ilustrovat na následujícím příkladu. Ústavní soud v Usnesení ze dne 5. 9. 2017, sp. zn. III. ÚS 3565/16, řešil situaci, v níž stěžovatel, společnost ekolo.cz s.r.o. (dále jen „ekolo“), zveřejnila na svých facebookových stránkách fotografii podezřelého zloděje z bezpečnostní kamery, který této společnosti údajně odcizil kolo, a to za účelem, aby jej vypátrala, přičemž dle Úřadu pro ochranu osobních údajů a rovněž dle soudů činných ve správním soudnictví tím porušila ust. § 5 odst. 1 písm. f) OOÚ, tedy povinnost zpracovávat údaje pouze za účelem, k němuž byly shromážděny, což byla ochrana majetku. Ústavní soud potvrdil správnost postupu obecných soudů v tom smyslu, že zde není žádná jiná legitimní zákonná možnost, než takovou fotografii předat orgánům činných v trestním řízení (i za situace, kdy jsou tyto zcela neschopné ve věci cokoliv zajistit, což plynulo již z minulé zkušenosti společnosti ekolo v obdobném případě). Je tedy porušením ust. § 5 odst. 1 písm. f) OOÚ, pokud bude takto získaná fotografie zloděje použita jinak. Podstatou uvedeného sporu nebyla následující úvaha, přičemž tato je nadto založena na NOZ, nikoliv OZ (jedná se o případ z roku 2011), avšak pro účely této práce je smysluplná. Dle ust. § 88 odst. 1 NOZ lze pořídit a použít kamerový záznam k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob, z čehož vyplývá, že pořídit a použít kamerový záznam dle NOZ pro tento účel možné je, i za úvahy dle ust. § 90 NOZ, neboť jak jinak by bylo možné elektronická kola hlídat, než kamerovým systémem. Použití kamerového záznamu ve smyslu obrácení se na veřejnost dle NOZ je potom s ohledem na znění ust. § 88 odst. 1 NOZ rovněž dovoleno, neboť z občanskoprávní roviny je zde ve střetu právo na ochranu majetku ve spojení s právem na objasnění trestného činu a prevencí kriminality s právem na ochranu práva k podobizně člověka. V takovém případě bezesporu z občanskoprávního hlediska převáží možnost zveřejnit takovou fotografii na sociální síti za účelem vyhledání osoby, u níž existuje záznam dokládající odcizení kola, neboť s pomocí veřejnosti bude možno ochránit nejen majetkový zájem poškozeného, ale rovněž dojde k ochraně společnosti z hlediska dopadení pachatele trestné činnosti. Toto uplatnění svépomoci dle ust. § 14 NOZ je evidentně namíste vzhledem k tomu, že jedinou podmínkou pro její uplatnění dle odst. 1 je, že by zásah veřejné moci přišel pozdě. Při znalosti kapacitního zabezpečení policie ČR, a to jak technického, personálního či odborného charakteru, nebo z hlediska její akceschopnosti, je zřejmé, že obrátit se v takovém případě na policii je zcela bezvýznamné, což mimochodem rovněž společnost ekolo

v minulosti zakusila. Samozřejmě, že dle odst. 2, směřuje-li svépomoc jen k zajištění práva, které by jinak bylo zmařeno, musí se ten, kdo k ní přikročil, obrátit bez zbytečného odkladu na příslušný orgán veřejné moci, což však neznamená, že by tím měla být vyloučena bezprostřední možnost distribuovat na sociální síti shora uvedenou fotografii svépomocí, a to z výše uvedených důvodů očekávatelné neakčnosti policejního aparátu.

Za této situace však zde vyvstává přesně shora definovaný spor, v němž se právo soukromé uplatňuje nezávisle na právu veřejném, přičemž činnost, jež je legální a povolená v rámci soukromého práva, je zároveň zapovězena právem veřejným, neboť OOÚ toto dle Ústavního soudu nepředpokládá. Ust. 5 odst. 2 písm. e) OOÚ normuje, že souhlas s uveřejněním podobizny není potřeba za dvou podmínek. Jedná se o nezbytnost pro ochranu práv a právem chráněných zájmů dotčené osoby – majitele odcizeného předmětu, a neexistence rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života. Pokud tedy Ústavní soud aprobejuje postup obecných soudů v tom smyslu, že jediný, kdo může jednat bez souhlasu subjektu údajů, je orgán policie, není třeba zabývat se rozporem s právem soukromého a osobního života, jež zřejmě odkazuje na normy občanského práva, což, jak bylo vyloženo výše, by bylo na základě ust. § 88 odst. 1 ve spojení s ust. § 90 NOZ splněno. Proto nemůže být v případě zveřejnění na sociální síti splněna podmínka nezbytnosti pro ochranu práv a právech chráněných zájmů dotčené osoby, a není možno takto kamerový záznam použít.

Uvedené má však důsledky z hlediska nahlížení na občanskoprávní jednání, neboť výkon práva na základě práva občanského zároveň porušuje normu veřejného práva, což fakticky znamená rozpor s veřejným pořádkem, a takové jednání je z hlediska občanského práva diskutabilní (srov. implikace s ust. § 580 a 588 NOZ). Dále to má samozřejmě dopad na použitelnost důkazů, viz kapitola týkající se použitelnosti nahrávek pořízených bez souhlasu nahrávané osoby, jakožto důkazu.

5.2 Delikty soukromé

Zák. č 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), se k soukromí vyjadřoval pouze v ust. § 11, kde v ustanovení o osobnostních právech suše konstatoval, že každý má právo na soukromí. Definici musela obstarat nauka a judikatura. NOZ sice obsahuje obdobné ustanovení v § 81 odst. 2, avšak v Pododdílu 2 k osobnosti člověka dále specificky rozebírá ochranu podoby a soukromí, přičemž uvádí, že zachytit i rozšiřovat podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením. V ust. § 86

NOZ je následně specifikováno, že nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zákon však již soukromí více specifikuje, neboť tím myslí zejména soukromé prostory člověka, soukromý život, případně pořizování zvukového a obrazového záznamu o soukromém životě člověka. Proti využívání a šíření pak jsou chráněny rovněž soukromé písemnosti osobní povahy. Z uvedeného pak existují výjimky v podobě úředních a zákonných licencí, o nichž je ve zvláštní části samostatné pojednání. Je tedy zřejmé, že zákonodárce některá práva explicitně do textu zákona oproti dřívějšímu znění dodal, avšak některá rovněž ne. Jmenoval soukromé prostory, kde navázal na Rozsudek ESLP ze dne 2. 11. 2006, *Giacomelli v Itálie*⁷¹, který vymezil jakožto domov člověka prostorově vymezené území, kde osoba rozvíjí svůj soukromý a rodinný život v nejširším slova smyslu.⁷² A jmenoval soukromý život, který je však třeba již dále vyložit ve smyslu shora citované judikatury, tedy ve smyslu práva na rozvíjení vztahů s ostatními bytostmi, citový a rodinný život. V této souvislosti je třeba poukázat na propojení pojmů soukromé prostory a soukromý život, avšak tento se uskutečňuje nejen v soukromých prostorách, ale rovněž se může jednat o prostory profesní či obchodní, zvláště v případě svobodného povolání, kde se profese mísí s osobním životem, jak vyplývá z Rozsudku ESLP ze dne 16. 12. 1992 ve věci *Niemietz v Německo*⁷³.

Co se týče civilních deliktů, s přijetím NOZ se zásadním způsobem mění koncepte chápání tohoto institutu. Systém platný a účinný do 1. 1. 2014 vycházel z pojetí jednotného civilního deliktu, přičemž nová úprava již staví na oddělení deliktu smluvního od deliktu mimosmluvního, a to výslovně v rámci ustanovení o náhradě újmy. Důvodová zpráva⁷⁴ vychází z konstatování vzniku soukromoprávních kodexů v 19. století, kdy převládala přirozenoprávní teorie práva, že s ohledem na skutečnost, že za porušením zákona i smlouvy je zásah do přirozeného práva, nemá smysl rozlišovat na smluvní a mimosmluvní závazky, jak činilo právo římské, které porušení smlouvy nepovažovalo za vznik nového závazku, nýbrž pouze za jakousi modifikaci v nárocích na plnění z původní smlouvy. Tato úprava byla převzata jak do zák. č. 141/1950 Sb., prostředního zákoníku občanského (dále jen „prostřední OZ“), tak do OZ. NOZ již nicméně v rámci hlavy III. části čtvrté, týkající se relativních práv, vychází pod nadpisem Závazky z deliktů v Oddílu 2 mezi povinnostmi nahradit škodu (tedy majetkovou újmu) ze skutečnosti, že tato vzniká porušením dobrých mravů (ust. § 2909),

⁷¹ Rozsudek ESLP ze dne 2. 11. 2006, compl. 59909/00, *Giacomelli v Itálie*.

⁷² Srov. Kolektiv autorů. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 510 – 524.

⁷³ Rozsudek ESLP ze dne 16. 12. 1992, compl. 13710/88, *Niemietz v Německo*.

⁷⁴ Konsolidované znění důvodové zprávy k zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [online]. [cit. 30. 1.2018]. Dostupné na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>.

porušením zákona (ust. § 2910) a porušením smluvní povinnosti (ust. § 2913). Je zřejmé, že základní rozdíl mezi smluvní a mimosmluvní odpovědností (NOZ nicméně o odpovědnosti nikde nehovoří, zmiňuje pouze povinnost k náhradě újmy⁷⁵), je v elementární rovině objektivní skutečností, přičemž zda došlo k porušení smlouvy, tedy otázka, zda subjekt, který má povinnost škodu nahradit, její způsobení zaviniil, je nepodstatná, a rovněž rozsah této škody je určen rozložením rizik v ujednaném závazku, tudíž nezáleží na tom, jak je tato předvídatelná, poněvadž postačí vyjít z adekvátní příčinné souvislosti.

Výše uvedená koncepce pojetí deliktů na smluvní a mimosmluvní odpovídá jak většině moderních civilních kodexů, tak soukromým iniciativám PETL a DCFR. Principy Evropského deliktního práva (PETL) tvoří nezávazný soubor pravidel víceméně obecného charakteru, které vytvořila široká skupina odborníků uvnitř právní obce, přičemž tyto principy byly představeny v roce 2005 na konferenci ve Vídni Evropskou skupinou deliktního práva⁷⁶, a i když to z nich nemusí na první pohled jasně vyplývat, např. z článku 2:102 odst. 4⁷⁷ lze vyčíst, že explicitním zmíněním smluvních vztahů s tímto konceptem rozdělení deliktů rovněž počítají. Draft Common Frame of Reference (DCFR), jakožto projekt Evropského občanského zákoníku, v čl. III. - 3.101 n. – Nároky z porušení smlouvy, a čl. VI. - 1.101 n. – Mimosmluvní odpovědnost při způsobení škody jinému, uvedené dělení rovněž zcela jednoznačně podporuje. Angloamerické právo stejně tak staví na systému odlišení civilních deliktů na smluvní (contract liability) a mimosmluvní (torts), přičemž však druhé jmenované nemají jednotnou koncepci, nýbrž jedná se o numerus clausus skutkových podstat, ze kterých vznikají civilní nároky.

S ohledem na téma této práce jsou sice podstatné především delikty mimosmluvní, avšak tam, kde je určitá povinnost (zejména povinnost mlčenlivosti), jejíž porušení má za následek zásah do soukromí, převzata na základě smlouvy, bude hrát v otázce náhrady újmy roli právě i toto rozdělení, neboť, jak je uvedeno dále, podmínky k povinnosti k náhradě budou v takovém případě založeny na odlišném základě.

⁷⁵ Srov. PELIKÁNOVÁ. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 15 – 24.

⁷⁶ VLASÁK, Michal. Náhrada nemajetkové újmy v Principech evropského deliktního práva (PETL) a v návrhu občanského zákoníku. *Jurisprudence*, 2009, č. 4, s. 40.

⁷⁷ Čl. 2:102 odst. 4 PETL: „Ochrana majetkových zájmů nebo smluvních vztahů může být co do rozsahu omezena. V takových případech musí být zohledněn především blízký vztah mezi jednajícím a ohroženým nebo skutečnost, že jednající si je vědom, že způsobí škodu, ačkoliv jsou jeho zájmy méně hodnotné než zájmy poškozeného.“

5.2.1 Delikty pracovněprávní

Z hlediska tématu této práce se sice jedná o okrajovou záležitost, přesto v rámci systematiky je třeba odkázat na zák. č. 262/2006 Sb., pracovní zákoník (dále jen „PZ“), který v ust. § 316 odst. 2 uvádí, že zaměstnavatel nesmí bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele narušovat soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele tím, že podrobuje zaměstnance otevřenému nebo skrytému sledování, odposlechu a záznamu jeho telefonických hovorů, kontrole elektronické pošty nebo kontrole listovních zásilek adresovaných zaměstnanci. Jiná zmínka o soukromí v pracovním zákoníku není. Nejvyšší soud v Usnesení ze dne 7. 8. 2014, sp. zn. 21 Cdo 747/2013⁷⁸, výslovně uvedl, že „Míra ochrany soukromí je u zaměstnance určována (limitována, omezována) tím, že provádí závislou práci, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně (srov. § 2 odst. 1 zák. práce). Uvedené postavení zaměstnance, zejména ve vztahu k výrobním a pracovním prostředkům, je zcela pregnantně vyjádřeno v ustanovení § 316 odst. 1 větě první, jež obsahuje výslovný zákaz pro zaměstnance, aby bez souhlasu zaměstnavatele užívali pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele včetně výpočetní techniky, případně jeho telekomunikační zařízení. Oprávnění zaměstnavatele kontrolovat přiměřeným způsobem dodržování tohoto zákazu výslovně zakládá věta druhá téhož ustanovení.“ Z výše uvedeného tak vyplývá, že například otisky prstů při vstupu na pracoviště, snímání zorničky oka či práce pod dohledem kamer snímajících zvukový i obrazový záznam či jakýkoliv jiný zásah do soukromí, musí být odůvodněn povahou pracovněprávního vztahu a vztahovat se k vykonávané práci. Tyto záležitosti pak souvisí ve správní rovině s dodržováním GDPR, resp. OOÚ a zák. č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, a v civilně právní rovině s porušením osobnostních práv.

5.3 Sdělení nepravdivé informace ve vztahu k vážnosti osoby

Je tedy patrné, že zásah do osobnostního práva je porušením primární povinnosti, nicméně soukromé i veřejné právo na takové jednání reagují odlišně, a pouze v případě, že se poškozený připojí s nárokem na reutární plnění k trestnímu řízení v rámci řízení adhezního, bude trestní soud suplovat činnost soudu civilního, aniž by však vznikala překážka věci rozsouzené. Nadto práva osobnostní stojí v jistém protikladu k právům majetkovým, přičemž zásahem do majetkového práva vzniká škoda, avšak zásahem do osobnostního práva lze

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2014, sp. zn. 21 Cdo 747/2013.

hmotnou škodu obtížně vyčíslit, často však ani nevznikne. Právo však poskytuje instrument, kterým se tento nemateriální zásah dá odškodnit, a to i v penězích, tedy hmotným způsobem. Soukromé právo tak tedy představuje vedle veřejného práva souběžně stojící systém, jehož účelem je náhrada újmy v nejširším možném slova smyslu.

Zásadní kategorií k posouzení, zda je jednání způsobilé značnou měrou ohrožit vážnost subjektu u spoluobčanů, a tím pádem určit i jedno z kritérií rozdílu mezi trestným činem a přestupkem, je právě vážnost poškozeného. Dle zák. č. 108/1933 Sb., o ochraně cti⁷⁹, se vážnost dříve posuzovala jakožto přívlastek, který je každému člověku imanentní, a tento jej pouze může ztratit. Zmíněná doktrína je však v dnešní době již velmi relativizována.⁸⁰ Bohužel však ještě ani závazně judikatorním způsobem není explicitně definován přístup ke cti osoby.⁸¹ Je však možné dovozovat, že je třeba přihlídnout ke společenskému postavení člověka v rámci komunity a jeho dosavadnímu životu, přičemž z uvedených skutečností lze odvodit, jaké vážnosti se konkrétní osoba ve společnosti těší. Je logické, že osoba, jejíž dosavadní život vykazuje pozitivní výsledky, ať již pracovní či jiné společenské, požívá větší vážnosti než osoba, která má za sebou skutky, které ji činí nectnou, tedy zpravidla jednání protiprávní⁸², primárně však nemorální a neetické či jinak společensky nepřijatelné. Potom i následky zásahu jsou horší pro osobu první jmenovanou. Co se týče osobnostního práva, toto často míří právě do právní reakce na normativní systémy mimoprávní⁸³, tudíž i čest,

⁷⁹ Srov. NĚMEC, Ronald. Malé zamyšlení nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 6, s. 30 – 31. Němec např. uvádí: „Zatímco dříve čest byla nedotknutelná a kdo ji jednou ztratil, těžce ji získával zpět, dnes o cti nehovoříme jako o imanentní součásti člověka, podstatě, která kolem člověka vyzářuje aureolu dobra, ale o jakési vlastnosti, která vlastně člověku imanentní není.“

⁸⁰ Viz shora citované rozsudky Krajského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2007, sp. zn.: 24 C 48/2004 a Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 1. 2009, sp. zn.: 1 Co 119/2008, kde bylo Vrchním soudem v Olomouci konstatováno, že u žalobkyně tím, že po dva roky provozovala služby erotické pracovnice na web chatu, došlo ke snížení její vážnosti a důstojnosti ve společnosti, čímž tedy do značné míry přišla o všeobecný standard osobnostních práv. Nutno je však poznamenat, že Krajský soud v Brně naopak ve svém rozsudku soudu prvního stupně uvedl, že s ohledem na zjevně erotický a vulgární charakter snímků žalobkyně dochází jejich zveřejněním na internetu v době po ukončení dvouleté činnosti erotické pracovnice ke snížení důstojnosti a vážnosti žalobkyně. Z výše uvedených protichůdných názorů se však jeví, že právě argumentace Vrchního soudu v Olomouci je logičtější v tom smyslu, že výkon činnosti, u níž dochází ke snížení vážnosti a důstojnosti ve společnosti, může ovlivnit míru ochrany, která se v této oblasti bude dostávat konkrétní osobě do budoucna, neboť každý člověk svým jednáním vypovídá sám o sobě a svých charakteristikách, včetně cti.

⁸¹ Doktrína v tomto rozlišuje mezi právem na lidskou důstojnost, které je konstantní a právem na ochranu cti, jež může být rozdílná, a to například i s ohledem na zvláštní kategorii profesní cti. Více v KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. Praha: Linde, 2004, s. 120 n.

⁸² Je třeba vyjít z diskursu, zda např. každé protiprávní jednání dělá osobu nectnou. Na jednu stranu ano, v opačném případě by nebylo takové jednání vymezeno jako nezákonné, nicméně lze se domnívat, že čest je ztracena až trestněprávním jednáním, přičemž porušení ostatních norem práva musí být spojeno právě s porušením rovněž etiky a morálky, což jsou nepsané normativní systémy, na něž však právo reaguje.

⁸³ V Nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, kde ve věci stěžovatele spisovatele Michala Viewegha bylo ke zdůvodnění sankčního účelu náhrady škody uvedeno, že „...existence hrozby sankce do budoucna pro ostatní bulvární subjekty je žádoucí – společnost nechce respektovat, že podávání difamačních informací za účelem zisku je etickou normou společnosti (viz úpadek *News Of The World*)...“.

respektive soukromí, jakožto kategorie do značné míry vycházející z morálního a etického života osoby, je v rámci právního normativního systému posuzována právě s ohledem na dosavadní ctnostný život. Nejde tedy pouze o čistý trestní rejstřík, ale i o skutečnosti, jež se do práva nepromítly, které mohou spoluurčovat, zda je určitý nepravdivý údaj způsobilý značnou měrou ohrozit vážnost osoby.

Například v situaci, kdy je o starostovi obce nepravdivě sděleno, že je korupčník, který má zájem na neprůhledných veřejných zakázkách, a kdy je sděleno to samé o povaleči a opilci, o kterém se ví, že přespává pod mostem a obtěžuje spoluobčany žádostí o drobné na mošt. K uvedenému lze přistoupit ze dvou úhlů: první názor spočívá v tom, že vážnost starosty je zmíněným údajem ohrožena více, než u opilce, již z toho důvodu, že starosta obce požívá ve společnosti větší autority, tudíž následky zásahu pro něj mohou být mnohem závažnější. Nadto hraje roli i skutečnost, jak moc je uvedená informace přesvědčivá, poněvadž představa, že by opilec své prostředky investoval do uplácení veřejně činných osob za účelem ovlivnění veřejných zakázek, namísto do alkoholu, se může jevit spíše absurdně.⁸⁴ Z výše uvedeného důvodu by nemohlo v případě opilce dojít k trestnému činu pomluvy, poněvadž ten svou vážnost svým dosavadním životem ztratil, tudíž by ji to značnou měrou nemohlo ohrozit. Viděno druhým úhlem pohledu, lze si představit, že i když se jedná o opilce, jeho čest v části týkající se morální integrity stran korupce je nedotčena, poněvadž svou vážnost ztratil například pouze stran tvrzení, že jde o alkoholika, člověka nevychovaného, nespolehlivého, zapáchajícího atp. Čest tak lze vnímat jakožto soubor několika vlastností, z nichž osoba svým životem může snížit svou vážnost jen ohledně několika složek celého souboru částí tvořících hodnotu cti, nicméně vždy záleží na tom, zda pomluva koresponduje s tou částí cti, která je zásahem snížena, nebo nikoliv. Tedy zda je nepravdivý údaj sdělen například tak, že opilec bere drogy, i když to pravda není.⁸⁵ Mám za to, že z výše uvedených právě druhý přístup dává větší prostor pro možnost uvážení v konkrétním případě, jak diferencovat, zda se sdělením nepravdivého údaje skutečně jednalo o ohrožení na vážnosti.

⁸⁴ K určité absurdnosti se vyjadřoval Ústavní soud v Nálezu ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03, v němž uvedl, že žádný rozumný člověk se z kontextu článku hudebního kritika Jana Rejžka, který prohlásil o zpěvačce Heleně Vondráčkové, že neztratila kontakt na mafiány, kteří ji v 70. a 80. letech tlačili do rádií, televize a na desky, nemůže domnívat, že jde o mafii v klasickém slova smyslu, která je spojena s vraždami, únosy atd. Ze zahraničí lze uvést známý případ *Hustler Magazine, Inc. v Falwell*, 485 U.S. 46 (1988), v němž Supreme Court of the United States konstatoval, že žádný rozumný člověk nemohl předpokládat, že parodie biskupa protestantské církve, s nímž byl otisknut fiktivní rozhovor o jeho prvním sexu, který měl zažít se svou matkou, přičemž tento byl doprovázen obrázkem lahve Campari, je způsobilý někoho zrást.

⁸⁵ Výše uvedené rozhodnutí ve věci erotického web chatu (Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2007, sp. zn.: 24 C 48/2004 a Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 1. 2009, sp. zn.: 1 Co 119/2008) se fakticky vyjadřuje pouze k tomu, že s ohledem na skutečnost, že předmětem satisfakčního nároku byly erotické fotky žalobkyně, jež po ukončení smlouvy žalovaný neměl právo zveřejňovat, tyto dva možné přístupy nevyřešilo, poněvadž skutek korespondoval i se sníženou složkou cti.

U starosty by na druhou stranu vyvstala otázka, zda je pachatel trestně odpovědný s ohledem na skutečnost, že starosta je osobou veřejně známou, tudíž musí být schopen akceptovat vyšší míru kritiky.⁸⁶ V žádném případě se však nelze domnívat, ani tak není žádným soudem judikováno⁸⁷, že by bylo obecným pravidlem, že status veřejné známosti poskytuje prostor pro vynětí z ochrany ustanovení týkajících se pomluvy či ublížení na cti. Dokonce je u pomluvy způsobilost „značnou měrou ohrozit vážnost u spoluobčanů“ zesílena právě touto skutečností, že osoba je veřejně známá, poněvadž pomluva vedená zlým úmyslem může takovou osobu ohrozit v její veřejné funkci (tedy například v zaměstnání) mnohem snadněji než osobu, která není pod veřejným dohledem.⁸⁸ Možnost vyšší míry kritiky dává oprávnění nejen tisku⁸⁹, ale komukoliv, podílet se, byť kriticky, na debatě o věcech veřejných. Přesto nezabývá odpovědnosti toho, kdo v rámci realizace práva na svobodu projevu překročí limity uvedeného práva tím, že zasáhne jiného na cti, a to i osobu veřejnou, jak je uvedeno již výše.

5.4 Dílčí závěry

Lze uzavřít, že civilním právem jsou sjednána či stanovena primární práva a povinnosti, která vznikají mezi subjekty právních vztahů právě při realizaci těchto právních vztahů, a která platí mezi na roveň postavenými subjekty, ať již ve formě smlouvy uzavřené mezi stranami, nebo obecně, jež vyplývají z hmotného práva, přičemž při porušení primární povinnosti dochází ke spáchání civilněprávního deliktu. V případě, že je porušením primární

⁸⁶ Viz Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2305/2007, kdy je stanoveno, že ač na veřejně známé osoby platí z důvodu veřejného zájmu menší ochrana, z ochrany osobnosti vyloučení nejsou: „*Je to dáno skutečností, že osoba vstoupivší na veřejnou scénu musí počítat s tím, že jakožto osoba veřejně známá bude pod kontrolou veřejnosti, která se zajímá o její především profesní, avšak např. i soukromý život apod. a současně je hodnotí, zvláště jedná-li se o osobu, jejíž činnost se dotýká záležitostí, které lze chápat jako veřejné.*“

⁸⁷ Např. v Rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2000, sp. zn.: 30 Cdo 964/2000, je uvedeno: „*Kritika nesmí sledovat cíl případného ostouzení, pomlouvání, skandalizace nebo urážky určité fyzické osoby. Na této skutečnosti nemůže nic změnit ani skutečnost, že dotčenou fyzickou osobou je tzv. osoba veřejného zájmu.*“

⁸⁸ Srov. již výše zmiňovaný Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03, který k otázce cti uvedl: „*Čest je také integrální a důležitou součástí důstojnosti člověka. Formuje rovněž základ mnoha rozhodnutí činěných členy demokratické společnosti, která jsou fundamentální pro její dobré fungování. Čest hraje roli ve vztazích, jako např. koho zaměstnavatel zaměstná, resp. pro koho pracovník chce pracovat, je rozhodující při úvaze o tom, kdo má postoupit do vyšších pracovních či funkčních pozic, čest je důležitá pro rozhodnutí o tom, s kým navázat obchodní vztahy nebo komu bude dán hlas v politickém životě. Je-li jednou čest pošpiněna neopodstatněným obviněním vyjádřeným veřejně, a tím spíše v médiích, může být pověst a čest osoby poškozena navždy a zvláště pak v situaci, není-li dána možnost rehabilitace. Pokud taková situace nastane, prohrává jak osoba sama, tak i společnost. A právě proto nelze vycházet z toho, že ochrana pověsti, resp. cti, je záležitostí důležitou pouze pro dotčeného jednotlivce, případně jeho rodinu. Z těchto důvodů je ochranu pověsti, resp. cti, třeba vnímat i jako ochranu veřejného statku. Je proto ve veřejném zájmu, aby čest a pověst osob působících ve veřejném životě nebyla diskutována ve skutkově posunutých rovinách. Jak na poli politiky, tak ve sdělovacích prostředcích volič potřebuje být schopen rozeznat dobro od zla, aby nakonec mohl učinit informovaný výběr ve vztahu k politikovi i k médiím.*“

⁸⁹ Tyto hranice nastavil zcela jednoznačně ESLP v Rozsudku ze dne 8. 7. 1986, compl. 8 EHRR 407, *Lingens v Rakousko*, a v Rozsudku ze dne 24. 2. 1997, compl. 11662/85, *Oberschlick v Rakousko*.

povinnosti porušen i objekt chráněný veřejným právem, nastávají následky nejen v rovině civilní, nýbrž souběžně i v rovině veřejného práva.

Následkem deliktního jednání je vznik újmy, ať již majetkové (škoda) či nemajetkové (imateriální újma) nebo újma způsobená veřejnému zájmu. S ohledem na skutečnost, že škoda jako právní pojem není normotvůrcem v právních předpisech vymezena, je třeba vyjít z teorie. „Pojem škoda je vykládán jako újma nastalá v majetkové sféře poškozeného, která je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. v penězích.“⁹⁰ Pokud mluvíme o následku deliktu ve formě škody, je zapotřebí, aby vznikl úbytek majetku ve sféře poškozeného nebo, aby se majetek poškozeného v důsledku jednání škůdce odpovídajícím způsobem nerozmnožil. Rovněž však následkem porušujícího jednání mohou být další skutečnosti, které zákon či smlouva předpokládají. Při porušení smlouvy může v civilní rovině dojít k následkům, jež předpokládá smlouva nebo zákon. Typicky se jedná o právo smlouvu vypovědět, odstoupit od ní, požadovat úroky z prodlení, uplatnit nárok na zdržení se určitého jednání, odstranění závadného stavu či povinnosti něco vykonat, žádat sankční úroky, přírážku, smluvní pokutu, náhradu škody a nemajetkové újmy, uplatnit svépomoc, zadržovací právo, požádat o vydání předběžného opatření či navrhnout výkon rozhodnutí. Porušením zákona může dojít ke vzniku stejných práv, avšak pouze s tím rozdílem, že se neuplatní ty, jež mají pouze smluvní povahu.

Z hlediska výše řešeného příkladu sdělení nepravdivé informace, vzhledem k již zmíněnému formálnímu vymezení trestného činu je evidentní, že pokud je naplněna skutková podstata trestného činu, jedná se o trestný čin, přičemž pro samotný účel trestního řízení jeho majetkové či jiné civilněprávní nároky nejsou důležité. Fakticky jsou trestní a občanské řízení na sobě dva nezávislé instituty, kdy jedno řízení pro stejnou skutkovou podstatu s pachatelem vede stát z úřední povinnosti a druhé vede v rámci své dispozice zasažená osoba s původcem zásahu v rámci civilního procesu za účelem kompenzace a dalších civilních nároků. Co se týče přestupku, ohledně ublížení na cti sice řízení vede stát, nicméně až na návrh poškozené osoby a pouze v případě, že se nejedná o trestný čin. Ve své podstatě jedno jednání – úmyslné sdělení nepravdivé informace schopné značnou měrou ohrozit vážnost subjektu u spoluobčanů – naplňuje objektivní stránku všech tří typů deliktů, avšak s ohledem na již citované ust. § 2 odst. 1 PŘZ je zřejmé, že pokud se jedná o trestný čin, nemůže jít o přestupek. Za spáchání trestného činu je však uložen trest, nicméně pro zasaženého osobně z uvedeného žádná práva neplynou, pouze snad určitá satisfakce z veřejné deklarace, že

⁹⁰ HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, a kol. *Právní slovník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 1019-1020.

sdělený údaj je pomluvou. Zmíněné sice nevylučuje lepší výchozí situaci stran důkazního břemene v civilním řízení, avšak majetkové nároky mohou vyplývat pouze z přistoupení zasaženého k trestnímu řízení v postavení poškozeného. Poškozený v tzv. adhezním řízení, tedy v připojeném řízení, které sleduje právě majetkové nároky poškozeného a oproti civilnímu řízení jej privileguje, může žádat náhradu škody a po přijetí zák. č. 181/2011 Sb., kterým se mění TŘ a některé další zákony, je možné žádat i náhradu imateriální újmy a bezdůvodné obohacení⁹¹. To vše však na podkladu zjištění skutkového stavu důležitého pro účely trestního, nikoliv civilního řízení. S majetkovým nárokem, pro který v rámci trestního řízení není zjištěn dostatečný podklad, je poškozený odkázán právě na řízení civilní. Adhezní řízení tedy funguje jako náhrada za řízení občanskoprávní, přičemž je připojeno k trestnímu řízení z důvodu rychlosti satisfakce poškozeného a zmírnění negativního dopadu trestného činu. Z právních předpisů i z důvodové zprávy⁹² k dotčené novele TŘ vyplývá, že vzhledem k povaze věci je ve zmíněném řízení nezbytné postupovat dle příslušných hmotněprávních ustanovení, v tomto případě OZ, poněvadž uvedené řízení je pouze připojeno k trestnímu řízení, avšak není jeho primárním účelem.

V trestním řízení není možno dožadovat se ostatních civilních nároků, což znamená nároku zdržovacího, odstraňovacího a satisfakčního v podobě morálního zadostiučinění ve formě omluvy, ať již soukromé, nebo veřejné, či vyslovení porušení osobnostních práv. Náhrada imateriální újmy je tedy recentně zahrnuta již v obou řízeních, nicméně ostatních civilních nároků dosáhnout nelze. Odstranění závadného stavu a dalších je možné určitým způsobem dosáhnout v zajišťovacím řízení dle ust. § 67 n. TŘ, např. dle ust. § 79e TŘ, zajištěním jiné majetkové hodnoty, kterým lze omezit výkon práv k majetkové hodnotě. Nadto je třeba připomenout, že civilní soud přiznává náhradu imateriální újmy zcela dle své úvahy dle ust. § 136 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“).

⁹¹ Dle ust. § 43 odst. 3 TŘ je v rámci adhezního řízení k řízení trestnímu nově poskytnuta možnost pro poškozeného domáhat se kromě náhrady majetkové újmy nově i nemajetkové újmy a bezdůvodného obohacení: „Poškozený je oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu, jež byla poškozenému trestným činem způsobena, nebo vydat bezdůvodné obohacení, které obžalovaný na jeho úkor trestným činem získal. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (ust. § 206 odst. 2 TŘ). Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy uplatňuje nebo z jakých důvodů a v jakém rozsahu se uplatňuje nárok na vydání bezdůvodného obohacení.“

⁹² Důvodová zpráva k zákonu č. 181/2011 Sb., změna trestního řádu.

6 Možnosti pořízení a použití zvukového či obrazového záznamu

Na tomto místě ověřím, v jakých případech je lepší pořídit a použít zvukový či obrazový záznam bez souhlasu člověka. S ohledem na právní úpravu, kterou přijal NOZ, je přitom dle mého soudu vždy nutno zvažovat takzvané „preventivní“ pořízení nahrávky.

6.1 Právní úprava

Ust. § 86 NOZ normuje, že nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Soukromou sféru jednotlivce tedy lze za určitých okolností narušit na základě zákona. Zejména přitom nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory,

sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.

Úřední a zákonné licence, tedy možnosti bezúplatného užití materiálu vzniklého zásahem, jsou pak upraveny v ust. § 88 – 89 NOZ. O úřední licenci se jedná, pokud je zásah do soukromí použit k úřednímu účelu a dále v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu.

Za splnění podmínky přiměřenosti je pak zásah do soukromí uvedeným způsobem možné použít též k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství, přičemž v takovém případě se jedná o zákonné licence. O použití na základě zákona jde však rovněž tehdy, pokud k zásahu do soukromí dojde, nebo je tento zásah použit k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob (ust. § 88 odst. 1 NOZ) a dále na základě zákona k úřednímu účelu, nebo tam, kde někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu (ust. 88 odst. 2 NOZ).

Oproti ust. § 12 odst. 2 OZ, které pouze konstatovalo, že svolení není třeba, použijí-li se písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky nebo obrazové a zvukové záznamy k účelům úředním na základě zákona, je úprava použití dle NOZ znatelně širší, neboť licenci k použití rozšiřuje o důvod výkonu práva a veřejného vystoupení v záležitosti veřejného zájmu, avšak zároveň, s ohledem na to, že se uvedené podmínky vztahují rovněž na pořízení záznamu, jinde rovněž restriktivnější.

NOZ tedy klade podmínky pro možnosti již vůbec do soukromí zasáhnout pořízením záznamu. OZ přitom upravoval pouze situaci použití záznamu, tudíž dle ústavní zásady „co zákon nezakazuje, to je dovoleno“ (čl. 2 odst. 4 Ústavy) neřešil situaci, ve které někdo zasahuje do soukromí jiné osoby, pokud zásah provede, ale výsledek tohoto zásahu nepoužije. NOZ uvaluje povinnost souhlasu osoby, vůči níž je tento zásah činěn, již na samotný zásah. Avšak co se týče možností provedení zásahu a jeho použití bez svolení dotčené osoby, poskytuje NOZ oproti OZ značně širší možnosti.

Prvně, je skutečností, že uvedené ustanovení OZ (§ 12 odst. 2) bylo v NOZ (§ 88 odst. 2) doplněno především textem, že svolení není třeba, pokud je zásah činěn k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob (§ 88 odst. 1). Toto zákonné ustanovení zcela jednoznačně říká, že v případě, že někdo má zájem ochránit své či jiného subjektivní právo prostřednictvím orgánu veřejné moci, neboť právě tam jsou soukromá subjektivní práva chráněna, případně v rámci svépomoci za podmínek ust. § 14 NOZ, má

právo učinit zásah a jeho hmotný výsledek použít bez svolení dotčené osoby. Zákon tedy uvádí, že zásah do všeobecného osobnostního práva na soukromí za účelem výkonu nebo ochrany subjektivního práva je legální a právem předpokládáný. Tedy, že ex lege převáží nad soukromím zájem na ochraně subjektivního práva.

Komentářová literatura⁹³ k uvedenému ustanovení přistupuje doktrinálně jakožto k výjimce a zdráhá se toto ustanovení aplikovat jako pravidlo, avšak aniž bych chtěl obcházet ust. § 2 odst. 2 NOZ, dle kterého se nikdo nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu, zde je stanoveno explicitně, že souhlasu dotčené osoby není potřeba, pokud se jedná o výkon či ochranu subjektivního práva sebe nebo jiného.

Aplikační ust. § 90 NOZ dále normuje, že zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka, což však nic nemění na tom, že za respektování zásady přiměřenosti je osoba oprávněna v případě, že se jedná o ochranu či výkon práva, tento zásah učinit a následně použít v souladu se zákonem. Co se tedy týče naplnění podmínek výjimky, v kategorii oprávněných zájmů člověka je třeba akcentovat především výraz „člověk“, neboť zde není uvedeno „osoba“, tudíž je zřejmé, že zákonodárce se snaží postihnout právě soukromí a intimitu člověka, neboť je zajisté rozdíl, pokud bude pořízena audiovizuální nahrávka osoby na ulici, nebo v koupelně.

Na okraj přitom zdůrazňuji s ohledem na dále probírané, že právem na soukromí je chráněn projev osobní povahy. Za projev osobní povahy, v souladu s judikaturou Ústavního i Nejvyššího soudu, nelze považovat jednání, ke kterému dochází v rámci pracovního styku, ve styku s úřady, při obchodním jednání či kdekoliv, kde účel setkání lidí nemá povahu osobního charakteru. Na takový projev se tedy automaticky nevztahuje povinnost disponovat souhlasem osoby, a to ať již k nahrávání či k jinému zásahu.⁹⁴ Projevem osobní povahy je tedy projev, ke kterému dochází v rámci interakce lidí čistě z popudu jejich zájmu v rámci oboustranného

⁹³ Kolektiv autorů. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Praha: C. H. Beck., 2014, s. 534 – 538.

⁹⁴ Mám za to, že Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1585/2012, je nálezem Ústavního soudu v Nálezu ze dne 9. 12. 2014, II. ÚS 1774/14, který se výslovně odvolal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005 ve věci sp. zn. 30 Cdo 64/2004, překonán minimálně v tom smyslu, že Ústavní soud nebude posuzovat jakožto pravidlo případy obchodního jednání jako projevy osobní povahy. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1585/2012, uvedl, že zvukové záznamy obchodního jednání (stejně jako písemnosti, k nimž dochází v rámci výkonu povolání, nebo jiné obchodní písemnosti) mohou podle okolností požívat ochrany – zachycení hlasového projevu jiné fyzické osoby bez jejího souhlasu (jakož i poskytování takové nahrávky dalším osobám) zde může být neoprávněným zásahem do ochrany osobnosti. V daném případě pak měl Nejvyšší soud za to, že došlo k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv, když osoba byla bez svého souhlasu nahrávána při obchodním jednání a následně byla tato nahrávka dále šířena a byla vysílána v médiích. Tato nahrávka dle Nejvyššího soudu byla pořízena v rozporu s § 12 odst. 1, odst. 3 OZ, neboť se nejednalo o žádnou z výjimek uvedených v § 12 odst. 2 OZ.

souhlasu k takovému projevu, při němž je oběma osobám známo, že se jedná o projev osobní. Možnou námitku, že například obchodní jednání je rovněž přece dobrovolným projevem, lze odmítnout s poukazem na to, že obchodní jednání je vedeno cílem sledování zájmu souvisejícího s profesí, zatímco osobní rozhovor nikoliv. Mohlo by být rovněž namítáno, že přece i v rámci osobního rozhovoru může dojít například k udělení rady, která má následně ekonomický efekt či při osobním rozhovoru může dojít k uzavření obchodu. V takovém případě se domnívám, že rozhodujícím kritériem pro klasifikaci projevu jakožto osobního, či neosobního, bude hrát roli především místo, kde se rozhovor odehrává, čas jednání, okolnosti sjednání schůzky a dále způsob, jakým osoby budou rozhovor vést. Lze totiž připustit, že jeden rozhovor v sobě bude prolínat osobní – chráněnou a neosobní – nechráněnou část, tudíž bude nutno dle okolností vyhodnotit, zda bude považován za osobní nebo neosobní projev. Kupříkladu zaměstnanec se zaměstnavatelem, ač v rámci profesionálních vztahů, mohou vést osobní hovor, a to nejen například v šatně před tělocvičnou, avšak nelze vyloučit, že k tomuto dojde v rámci pracovního jednání.

Co se týče jednání v úředním styku, je nepochybné, že tam, kde se soukromá osoba dostává do kontaktu s orgány veřejné moci, tedy v situaci, v níž osoby na druhé straně jednají jakožto příslušníci takových orgánů, nikoliv v rámci osobního styku, vždy se bude jednat o projev vedený v rámci úředního styku. Nelze si představit ochranu v rámci styku soukromé osoby s orgánem veřejné moci, že by došlo k osobnímu rozhovoru například při vedení správního úkonu. V takovém případě je správní orgán vždy v roli zástupce státu, nikoliv v pozici soukromé osoby. K tomu rovněž lze dodat, že ani současný zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, pořizování zvukových záznamů ústního jednání výslovně neupravuje, a to ani ve vztahu ke správnímu orgánu, ani ve vztahu k účastníkům řízení či jiným zúčastněným osobám. Což znamená, že takové jednání není zakázáno. Na základě aplikace čl. 2 odst. 4 Ústavy lze tudíž dovodit, že je povoleno.⁹⁵ Nejvyšší správní soud přitom zařadil do Sbírký rozhodnutí Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 8 A 316/2011⁹⁶, kde byla již možnost pořizovat si vlastní audiozáznam (v rámci schůze zastupitelstva) potvrzena zcela explicitně.⁹⁷

⁹⁵ Srov. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2010, čj. 5 As 37/2009-94.

⁹⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 8 A 316/2011.

⁹⁷ Soud zde uvádí: „*Jednání zastupitelstva obce je podle § 93 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), veřejné, což se týká všeho, co se v průběhu tohoto zasedání odehraje, tedy včetně případných proslovů či jiných projevů soukromých osob, tedy těch, které nejsou členy zastupitelstva obce a ani jinak nejsou spojeny s fungováním obecní samosprávy. Každý je oprávněn pořizovat si pro své účely zvukový záznam zasedání zastupitelstva obce, a to včetně proslovů či jiných projevů soukromých osob, neboť nemají charakter projevů osobní povahy. Pokud by i přesto některá ze soukromých osob měla za to, že pořizováním zvukového záznamu jejího vystoupení v rámci zasedání zastupitelstva obce jsou dotčena její osobnostní práva, může se ochrany*

Zároveň, jakožto poslední poznámku, uvádím, že dle čl. 8 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod zásah do práva na respektování soukromého života a korespondence je oprávněný jen po splnění tří podmínek: 1) zásah musí mít zákonný základ a musí být učiněn v souladu s tímto základem; 2) zásah musí sledovat některý z cílů taxativně vyjmenovaných v tomto ustanovení, tj. národní bezpečnost, veřejnou bezpečnost, hospodářský blahobyt země, ochranu veřejného pořádku, předcházení zločinnosti, ochranu zdraví nebo morálky nebo ochranu práv a svobod jiných; 3) zásah musí být v demokratické společnosti pro dosažení některého z těchto cílů nezbytný.⁹⁸⁹⁹

6.2 Kauza Krohne a její důsledky

V české právním prostředí je o možnostech pořízení a použití nahrávky vedena dlouhodobá (víceměsíčně neuzavřená) debata¹⁰⁰, do níž přispěl Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14¹⁰¹ (dále jen „kauza Krohne“), jenž se týkal ještě staré úpravy v OZ (§ 12 odst. 2). Jednalo se o pracovněprávní spor, v němž se zaměstnanec domáhal určení neplatnosti své výpovědi, a jakožto důkaz v řízení použil nahrávku rozhovoru se svým

těchto práv domáhat jen cestou žaloby k soudu ve věcech občanskoprávních, neboť řešení takového sporu náleží výhradně do působnosti a pravomoci soudu.“ Srov. ZAHUMENSKÁ, Vendula. Zvukové záznamy z veřejných projednání a ochrana osobních údajů. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, č. 3, s. 414.

⁹⁸ REPÍK, Bohumil. Odposlech telefonu. *Právní fórum*, 2004, č. 4, s. 61.

⁹⁹ V této souvislosti pouze připomínám stanovisko Veřejného ochránce práv ze dne 3. 7. 2007, sp. zn.: 4587/2005/VOP/MON, který ve věci prokázání přestupku proti občanskému soužití tím, že bývalý manžel poškozené rušil noční klid, připustil nahrávku slovního projevu obviněného pořízenou bez jeho souhlasu. Veřejný ochránce práv uvedl: „*V odůvodněných případech lze připustit audio- či videonahrávku pořízenou bez souhlasu zachycené osoby jako důkaz ve správním řízení, pokud jsou naplněny podmínky ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona na ochranu osobních údajů.*“ Z mého pohledu zde veřejný ochránce práv zcela pominul právě zde řešené konsekvence.

¹⁰⁰ Například TELEC, Ivo. Svolení nebo zákonné licence v právu osobnostním. *Právní rozhledy*, 2007, č. 24, s. 882; TELEC, Ivo. Není informace jako informace. *Právní rozhledy*, 2014, č. 15-16, s. 515; KÚHN, Zdeněk. *K přípustnosti důkazu utajenou audiovizuální nahrávkou v civilním řízení* [online]. Jiné právo, 12. 12. 2009 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na <http://jinepravo.blogspot.com/2009/12/k-pripustnosti-dukazu-audiovizualni.html>; POTMĚŠIL, Jan. *Připustnost audio a videonahrávek jako důkazu* [online]. Jiné právo, 16. 12. 2009 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/12/jan-potmesil-pripustnost-audio-video.html>; POTMĚŠIL, Jan. *Použitelnost zvukových a obrazových záznamů jakožto důkazu* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/pouzitelnost-zvukovych-a-obrazovych-zaznamu-jako-dukazu.aspx>; PECINA, Tomáš. *Nad procesní použitelností nelegálně získaných důkazů* [online]. Slepecká hůl, 21. 3. 2009 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://slepeckahul.pecina.cz/2009/03/nad-nepouzitelnosti-nelegalne-ziskanych.html>; KUBAČKA, Petr. *Záznam telefonního rozhovoru pořízený jeho účastníkem jako důkaz v občanskoprávním řízení* [online]. Ipravnik, [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/art_6200/zaznam-telefonniho-rozhovoru-porizeny-jehoucastnikem-jako-dukaz-v-obcanskopravnim-rizeni.aspx; ŠEBESTA, Patrik. *Připustnost audio a video nahrávek jako důkazu II. aneb je to horší než jsme mysleli* [online]. Jiné právo, [30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.com/2010/01/patrik-sebesta-pripustnostaudio-video.html>; MORÁVEK, Jakub. *Kdy lze jako důkazní prostředek připustit záznam z kamerového systému? Právní rozhledy*, 2011, č. 13, s. 457. ZAORALOVÁ, Petra. *Použitelnost soukromých zvukových a obrazových záznamů jako důkazu v trestním řízení. Bulletin advokacie*. 2017, č. 11, s. 28.

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14.

nadřazeným. Ze závěrů Ústavního soudu a obiter dicta však bylo zřejmé, že judikát má ambice vnést do uvedené debaty judikaturní světlo.

Jak je zmíněno výše, zásah do soukromí musí být přiměřený. Ústavní soud se k této přiměřenosti vyjadřuje a spatřuje ji především v množství a přesvědčivosti ostatních důkazů, na základě nichž lze dosáhnout zjištění skutečnosti, která je záznamem prokazována.¹⁰²

V kauze Krohne Ústavní soud uvedl, že v rámci výjimky z ust. § 12 OZ, tedy z nutnosti mít souhlas s použitím nahrávky, bylo možné zasáhnout do soukromí typicky dle TŘ, který obsahuje ustanovení, jež při šetření zločinu s horní hranicí odnětí svobody nejméně osm let a u dalších trestných činů umožňuje po povolení předsedou senátu a v přípravném řízení soudcem nařídit odposlech telekomunikačního hovoru (ust. § 88 – 88a TŘ)¹⁰³. Ve zmíněném judikátu Ústavní soud modeluje dvě situace. Nejprve uvádí: „Ústavní soud považuje za vhodné poukázat na právní názor vyjádřený v judikatuře Nejvyššího soudu (Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004¹⁰⁴), podle nějž hovory fyzických osob, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či jiné veřejné činnosti, zpravidla nemají charakter projevů osobní povahy; důkaz zvukovým záznamem takového hovoru proto není v občanském soudním řízení nepřijatelný... V takovém případě není možno domáhat se ochrany podle ustanovení § 12 občanského zákoníku; takový projev nepoživá výše uvedené ochrany, neboť se nejedná o projev osobní povahy.“ V druhé situaci potom říká: „I pokud by však uvedená audionahrávka obsahovala projevy osobní povahy N. V. (osoba, které bylo zasaženo do práva, pozn. aut.), který si nebyl vědom, že by byl nahráván, převáží v nyní projednávaném případě ochrana práva stěžovatele na spravedlivý proces zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny.“

Z uvedeného lze vyvodit, že Ústavní soud konstatuje s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu, že v případě, že se jedná o hovory fyzických osob při výkonu povolání, při obchodní či jiné veřejné činnosti, nemají tyto zpravidla podobu osobní povahy.¹⁰⁵ Tedy, říká,

¹⁰² Srov. TELEEC. Svolení nebo zákonné licence v právu osobnostním, s. 882. Dále Nález Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14.

¹⁰³ Cit. z Rozsudku ve věci Krohne: „K zákonné úřední licenci se vyjádřil Ústavní soud ve svém často citovaném nálezu ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05, ve kterém vyslovil, že za projev úřední licence však nelze považovat každé řízení nebo jednání před soudem či jiným orgánem státu, ale jen případy, které výslovně upravuje zákon. Takovým zákonem je zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), který v této souvislosti upravuje odposlech a záznam telekomunikačního provozu v trestním řízení. V trestních řízeních tak nelze zásadně s ohledem na ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu vyloučit možnost, aby byl k důkazu použit i zvukový záznam, který byl pořízen soukromou osobou bez souhlasu osob, jejichž hlas je zaznamenán.“

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004.

¹⁰⁵ Ústavní soud tedy konstatuje opak toho, co uvedl Nejvyšší soud ČR v Rozsudku ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. (Rc) 21 Cdo 1009/98, kde však bylo váženo nikoliv právo na soukromí, nýbrž právo na zachování tajemství dopravovaných zpráv: „Z uvedených ustanovení vyplývá zákaz porušování tajemství dopravovaných zpráv (korespondence), včetně zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným obdobným zařízením. Odposlech a

že na takovou situaci se vůbec neuplatní výjimka z nutnosti mít souhlas nahrávané osoby uvedenou v ust. § 12 odst. 2 OZ, neboť vzhledem k tomu, že nejde o projev osobní povahy, vůbec není třeba zabývat se udělením souhlasu. K tomu lze vztáhnout i současné znění § 86 odst. 1 NOZ, neboť nejedná-li se o osobní projev, nejedná se o ustanovení, které by na dotčený projev reagovalo.¹⁰⁶ Tím Ústavní soud dovodil, že vzhledem k tomu, že při rozhovoru zaměstnance se zaměstnavatelem nešlo o projev osobní povahy, již na základě aplikace zákona nebylo potřeba souhlasu nahrávané osoby, neboť se nejednalo o projev osobní povahy a nevztahovala se tedy na něj povinnost souhlasu nahrávané osoby.

Jde-li přitom o osobní projev, druhá část hypotézy ust. § 12 odst. 2 OZ uváděla, že je třeba, aby se jednalo o úřední použití na základě zákona. V tomto druhém případě je tedy dle Ústavního soudu podstatné, že i kdyby se jednalo o rozhovor osobní povahy, a nebylo by možno aplikovat výjimku uvedenou v ust. § 12 odst. 2 OZ, nahrávka může být použita u soudu jako důkaz na základě poměření práva na soukromí a práva na spravedlivý proces aplikací principu proporcionality. Domnívám se tedy, že zde buďto musel mít Ústavní soud slovem „zákon“ nevyhnutelně na mysli samotný text ust. § 12 odst. 2 OZ, neboť dotčené ustanovení nevyžadovalo, aby se jednalo o „zvláštní zákon“. Jakožto použití na základě zákona by tak bylo nutno toto ustanovení vnímat samo o sobě jakožto dostačující k tomu, aby naplňovalo hypotézu právní normy, nebo Ústavní soud vytvořil kromě zákonné výjimky dle ust. § 12 odst. 2 OZ novou kategorii výjimky ústavněprávního charakteru.

Na základě výše uvedeného se přitom domnívám, že zákonodárce při tvorbě NOZ uvažoval podobně jako Ústavní soud ve svém Nálezu, neboť dotčené závěry Ústavního soudu již obsahoval NOZ konkrétně ve shora uvedeném ust. § 88 odst. 1, neboť toto ustanovení konstatuje, že není třeba souhlasu s pořízením nahrávky za účelem ochrany subjektivního práva. Tedy, dle NOZ, namísto úvahy o poměrování principů a vyhodnocení proporcionality dochází k aplikaci zákona, který explicitně rozšiřuje možnosti, za kterých není třeba souhlasu dotčené osoby při použití nahrávky. Což však zároveň mění situaci, když z principiálního

záznam telekomunikačního provozu je možný jen v případech a způsobem stanoveným zákonem. Takovým zákonem je v českém právním řádu zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, který upravuje postup orgánů činných v trestním řízení (srov. ustanovení § 88 tohoto zákona). Pracovníprávní předpisy záznam ani odposlech telekomunikačního provozu, jehož účastníky jsou zaměstnanci nebo zaměstnavatelé, neumožňují. Právní názor žalované, podle něhož jsou "obecná" práva pracovníka na tajemství zpráv dopravovaných telefonem zaručená Ústavou omezena "rámcem pracovní smlouvy a zákoníkem práce", proto není správný."

¹⁰⁶ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. II. ÚS 2299/17, v němž ve sporu dvou podnikatelských subjektů o uzavření smlouvy po telefonu Ústavní soud konstatoval, že ochrana práva na soudní ochranu má přednost před právem na soukromí, neboť monitorovaný rozhovor byl obchodní povahy. Rovněž dodal, což již pro tyto účely není tolik podstatné, že tím, že šlo o monitorovaný hovor, o čemž nahrávaná osoba věděla, byl tímto udělen souhlas s uchováním nahrávky pro pozdější použití.

práva na soukromí, jež je poměřováno s právem na spravedlivý proces, činí zákonné subjektivní pozitivní právo, jež z důvodu své závaznosti a nezrušitelnosti jinak než zákonem nelze poměřovat s jakýmkoliv principem, neboť právo na spravedlivý proces vyžaduje právě to, aby byl aplikován zákon.

Ústavní soud se přitom v kauze Krohne odchýlil od Nálezu ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05¹⁰⁷, kterým zrušil Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004¹⁰⁸, v němž bylo uvedeno, že: „U volajícího je třeba dovozovat konkludentní souhlas s možným pořízením zvukového záznamu telefonátu volaným účastníkem (neprojeví-li přitom volající opačnou vůli).“, právě s odkazem na průlom ochrany soukromí pouze v rámci ochrany společnosti před trestnými činy a na tom, aby takové činy byly zjištěny a potrestány. Doslova tehdy Ústavní soud sdělil: „Magnetofonový záznam telefonického hovoru fyzických osob je záznam projevů osobní povahy hovořících osob a takový záznam může proto být použit (i jako důkaz v občanském soudním řízení) zásadně jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru.“ Z uvedeného tak vyplývá, že nejen ochrana společnosti před trestnými činy byla dle OZ s to zajistit prolomení všeobecného osobnostního práva. Ústavní soud v Nálezu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000¹⁰⁹, vyslovil tezi, že je nepochybné, že každý má právo zaznamenávat své vlastní telefonické hovory.

Nad rámec výše uvedeného je třeba podotknout, že Ústavní soud v případě Krohne svolil k použití nahrávky (i osobního) hovoru v případě, že se bude jednat o ochranu výrazně slabší strany, přičemž jako příklad posloužila ochrana zaměstnance. Ústavní soud tak uvádí, že pro posouzení přípustnosti použití nahrávky jako důkazu budou rozhodná procesní ustanovení, přičemž kromě okolností, za nichž byla nahrávka pořízena, a dále význam právem chráněného či uznávaného zájmu, který je předmětem vlastního řízení, a možnosti, které měl účastník, uplatňující informace z nahrávky, k dispozici k tomu, aby získal takové informace jiným způsobem, než za cenu porušení soukromí druhé osoby.

¹⁰⁷ Ústavní soud se odvolal na Nález ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000: „*Jestliže ústavní pořádek České republiky připouští průlom této ochrany, děje se tak pouze a výlučně v zájmu ochrany demokratické společnosti, případně v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod jiných; sem spadá především nezbytnost daná obecným zájmem na ochraně společnosti před trestnými činy a na tom, aby takové činy byly zjištěny a potrestány.*“ Přičemž Ústavní soud pokračuje: „*Jinak je však třeba posuzovat úvahy obecných soudů, že provedení důkazu v občanském soudním řízení takovým záznamem telefonického hovoru - proti vůli jednoho z volajících - je odůvodněno zákonnou úřední licencí podle § 12 odst. 2 občanského zákoníku. Citované ustanovení totiž stanoví výjimku ze zásady, kdy je třeba svolení fyzické osoby k pořízení anebo k použití písemností osobní povahy, podobizny, obrazového snímku a zvukového záznamu.*“

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004.

¹⁰⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000.

6.3 Hmotněprávní souvislosti

Pro účely tohoto textu je především podstatné, aby nebyly zaměňovány hmotněprávní a procesněprávní argumenty této debaty. Jak již bylo uvedeno, v NOZ nejde jen o použití materiálů osobní povahy, nýbrž rovněž o jejich pořízení. NOZ přitom stanoví stejné podmínky pro pořízení materiálu, jako pro jeho použití, přičemž vzhledem k tomu, že se jedná o hmotněprávní kodex, je třeba na zde uvedená ustanovení tímto způsobem rovněž nahlížet. Pořízení materiálu osobní povahy je přitom hmotněprávní jednání, zatímco použití může být chápáno jak v hmotněprávním, tak v procesněprávním smyslu. Použití z hlediska hmotněprávního je například šíření takového materiálu či jeho zveřejnění. Použití v procesním smyslu je pak použití v rámci soudního procesu jakožto důkazu k prokázání vlastního tvrzení. Dle mého názoru je však třeba odlišit právě tu rovinu hmotněprávní a procesní, neboť co se týče procesního použití, lze si představit, že z hlediska přípustnosti důkazu v rámci soudního procesu bude řešeno, zda byl důkaz pořízen legálně, či nelegálně, což rozvádím níže, a v té chvíli dojde k posouzení splnění hmotněprávních podmínek pro zásah do soukromí.

Pokud jde o pořízení a použití záznamu osobního projevu bez souhlasu zachycené osoby, otázkou je, zda se lze domnívat, že posouzení oprávněnosti zasáhnout do soukromí bez souhlasu dotčené osoby, tedy posouzení splnění hmotněprávních podmínek pro toto jednání, lze nazírat z pohledu množství dalších důkazů v případném soudním sporu. Tento postup by byl dle mého názoru koncepční chybou. Pokud by totiž jediným vodítkem pro vyřešení hmotněprávní otázky, tedy, zda existovaly podmínky pro oprávnění zasáhnout do soukromí osoby bez jejího souhlasu, mělo být vyhodnocení případné důkazní pozice ve sporu v tom smyslu, zda existuje dostatek jiných důkazů k prokázání tvrzení účastníka, jednalo by se o absurdní řešení jak teoreticky, tak fakticky, neboť spor je nevyhnutelně vyvolán až na základě vyhodnocení důkazní pozice potenciálního žalobce stran možnosti prokázání tvrzeného subjektivního práva. Fakticky by bylo třeba v takovém případě hodnotit potenciální procesní důkazní nouzi a z ní vyvodit splnění hmotněprávních podmínek pro zásah.

Přiměřenost zásahu a oprávněné zájmy člověka je ale třeba hodnotit především na základě splnění skutkových okolností, jež lze na základě hmotného práva subsumovat pod tyto pojmy. Je však potenciální důkazní nouze skutkovou okolností zakládající subjektivní právo na pořízení záznamu? Dle mého soudu totiž nepůjde o vyhodnocení důkazní pozice v potenciálním soudním řízení, nýbrž o vyhodnocení, zda výkonu či ochrany konkrétního subjektivního práva může být dosaženo jinak než zásahem do soukromí, tedy jinak, než

například pořízením nebo použitím audiovizuální nahrávky. Pojem přiměřenost odkazuje na subsidiaritu, tedy na otázku, zda je sledován cíl předpokládaný zákonem, tedy ochrana výkonu subjektivního práva, a zda lze tohoto cíle dosáhnout jinak než zásahem do soukromí. Tato úvaha je tak předpokladem zákonnosti zásahu do soukromí.

Příkladem může být obrana proti pomluvě. Výkon subjektivního práva spočívá v tom, že konkrétní osoba má právo na to, aby nikdo do jejího práva na soukromí, respektive na čest, nezasahoval, tedy ji nepomlouval. Za účelem výkonu tohoto subjektivního práva je tedy tato osoba (či osoba jiná) oprávněna v případě, že vidí či slyší třetí osobu, jak její čest haní (například lživým tvrzením o milenecké aféře první osoby), pořídit audiovizuální záznam, kterým zajistí výkon svého (cizího) subjektivního práva, tedy například omluvu, přičemž v tomto smyslu bude posouzení onoho pořízení směřovat k tomu, zda by bylo možno dosáhnout stejné kvality ochrany cti za předpokladu, že by nahrávka pořízena nebyla. Posouzení použití bude směřovat k tomu, jestli je například za účelem ochrany cti nutno tuto nahrávku zveřejnit, nebo zda ji stačí škůdci předložit soukromě. V takové chvíli je teprve možno učinit závěr, zda je nahrávka pořízena či použita v souladu s hmotněprávním předpisem.

Použití nahrávky za účelem ochrany výkonu subjektivního práva však zajisté je i předložení této nahrávky soudu či jinému rozhodujícímu orgánu k důkazu, přičemž v takovém případě se bude jednat rovněž o použití na základě licence garantované zákonem (§ 88 odst. 2 NOZ). Soud by však měl v takové chvíli zkoumat z hlediska přípustnosti právě splnění hmotněprávních podmínek pro pořízení či použití audiovizuální nahrávky, viz text ust. § 88 odst. 2 „...na základě zákona...“. A právě na tomto místě se setkávají úvahy, zda použití nahrávky, tedy hmotněprávní jednání, tím, že je předložena soudu, je provedeno zákonným způsobem, tedy s ohledem na zásadu subsidiarity. Domnívám se tedy, že argumenty pro připuštění audiovizuálního záznamu jakožto důkazu se budou odvíjet právě od posouzení, zda je toto použití vedeno zásadou subsidiarity.

Co do praktického využití se totiž domnívám, že z hlediska přesvědčivosti bude zpravidla každá jiná skutečnost, než pořízení nahrávky, ať již ohledně tvrzení, která konkrétní osoba měla vyřknout, nebo ohledně zaznamenání skutkového děje, méně přesvědčivá, než jiná skutečnost – zejména svědectví, listina či znalecký posudek, neboť audiovizuální záznam dává z hlediska kvality největší jistotu stran vzniku dotčeného subjektivního práva, jehož ochrany se osoba domáhá. Proto jsem přesvědčen, že pořizuje-li osoba audiovizuální záznam například za účelem ochrany soukromí, potažmo cti, pomlouvá-li ji nebo jinou osobu třetí osoba, byť před ostatními osobami, přítomnost těchto dalších osob nebude znamenat

nepřiměřenost zásahu, neboť nahrávka takového jednání zprostředkuje mnohem přesnější popis toho, co se stalo, než by mohly učinit uvedené osoby například v pozici svědků¹¹⁰. Vlastně si nepřiměřenost zásahu nedovedu představit v případě, že se jedná o jednání porušující jakýkoliv zákon, pokud k zásahu do soukromí dochází za účelem výkonu subjektivního práva, tedy, zaznamenat toto porušení zákona za účelem výkonu tohoto subjektivního práva a tento záznam za dotčeným účelem použít.

Stran rozhodnutí o nutnosti zásahu do osobnostního práva však bude hrát roli především stav, co osoba anticipuje, že se v konkrétní životní situaci bude dít, a zda tedy tuto životní situaci zaznamená na nahrávací zařízení. Jedná se přitom o situaci, v níž osoba teprve očekává, že může dojít k jednání, které jí založí nutnost výkonu subjektivního práva. Ať již na základě předchozích zkušeností, obvyklého průběhu takové situace nebo na základě výjimečné skutečnosti, jež má nějakou životní událost ovlivnit, kdy osoba potřebuje zaznamenat argument či slovní projev druhé strany za účelem prokázání důvodnosti vlastního tvrzení určité hrozby (například, pokud matka dítěte nahraje otce, když tvrdí, že s dětmi odjede natrvalo do zahraničí; nebo například v situaci, kdy při rozhovoru do médií či schůzce dvou či více osob nebude pořizován zápis, v němž bude zapsáno skutečně to, co zaznělo). Tato důvodnost však může být zkoumána až ex post, tedy poté, co k jednání, jež se stalo předmětem nutnosti výkonu subjektivního práva pořízením záznamu, zde předmětem zásahu do soukromí (pomluva), stalo, tudíž se jedná o „preventivní“ pořízení nahrávky. S ohledem na to, že osoba zasahující do soukromí nemůže dopředu vědět, ani se domnívat, zda je pořízení nahrávky nezbytné, lze uvést, že jen málokdy bude možno předem dovodit, že zde neexistuje

¹¹⁰ Srov. MÜNSTERBERG, Hugo. *On the Witness Stand: Essays on Psychology and Crime*. Toronto, Ontario: York University [online]. Classics in the History of Psychology, An internet resource developed by Christopher D. Green, [30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://psychclassics.yorku.ca/Munster/Witness/>; FRANK, Jerome. *Law and the Modern Mind*. 6. vydání. Garden City, New York: Anchor books, 1963, s. 116 – 117; PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. Praha: Grada, 2009, s. 218. Svědci, vzhledem k tomu, že v rámci soudního řízení dochází k rekonstrukci děje, který se odehrál v minulosti, často nejsou s to poskytnout dostatečně přesnou rekonstrukci minulosti. A rovněž hraje roli faktor, který psychologie nazývá katatymní hodnocení. Jedná se o hodnocení skutečností na podkladě fenoménů, jako jsou naše emoce, zkušenosti, vědomosti, přání, očekávání, skryté touhy a tak dále. Hugo Münsterberg popisuje, jak německý kriminalista Franz von Listz pro své studenty na berlínské univerzitě naplánoval pokus. V disputaci nad knihou se ozval jeden ze starších studentů s tím, že by se na ni podíval očima křesťanské morálky, načež mu jiný student opáčil, že toto nemíni poslouchat. Plánovaná hádka nakonec vyústila ve střelbu z pistole, přičemž von Listz nechal ostatní studenty, kteří nevěděli, že jde o plánovaný pokus, sepsat, jakým způsobem vnímali události, které se staly. Výsledek byl takový, že pouze 26% studentů jakž takž uspokojivě dokázalo vůbec reprodukovat děj, který se před nimi odehrál. Podobný pokus se odehrál poté na konferenci v Göttingenu v roce 1906, kdy na konferenci vědců, tedy lidí trénovaných k pozorování svého okolí, byla připravena scénka, kdy do místnosti vběhne klaun a za ním muž, kteří se v konfliktu postřelí, přičemž celý tento konflikt měl trvat přibližně 20 sekund. Vědci byli následně požádáni, aby pro účely policejního vyšetřování každý podal zprávu o tom, co viděl. Avšak pouze jedna práce ze čtyřiceti vykazovala méně než 20% chybných údajů. Přičemž se dokonce dalo uzavřít, že tím, že vědci byli zvyklí na pečlivé zkoumání svého okolí, dokázalo si mnoho z nich přimyslet několik naprosto nepravdivých informací, které poté podali jako fakt.

předpoklad pro zásah do soukromí na základě oprávněné domněnky, že může dojít k jednání, jež za účelem výkonu subjektivního práva založí zákonnou licenci pro zásah do soukromí. Zkoumat tedy v takovém případě oprávněnost domněnky, došlo-li by skutečně k incidentu, pro který domněnka existovala, byť by byla logicky a nevyhnutelně zcela subjektivní, by pak již bylo téměř absurdní. V takovém případě by totiž byla důvodnost domněnky prokazována tím, co bylo zaznamenáno, a na závěr o nedůvodnosti domněnky by však bylo rovněž usuzováno ze stejného záznamu. To by znamenalo, že oprávněnost domněnky by byla posuzována až na základě toho, zda se na základě pořízeného záznamu skutečně následně ukázala jakožto oprávněná. Domnívám se tedy, že bude-li existovat jakýkoliv alespoň částečně rozumný důvod pro domněnku, že může dojít k jednání zakládajícímu vznik subjektivního práva, bude z mého pohledu splněna podmínka přiměřenosti, neboť v opačném případě by zákon kladl nepřiměřeně velké riziko na úsudek jednotlivce ohledně možnosti vůbec provedení zásahu, to je například pořízení audiovizuálního záznamu, a tím o riskování schopnosti zajistit výkon subjektivního práva, což může být především v osobnostním právu značný problém.

I když se tedy, jak již bylo uvedeno výše, jedná o výjimku z jinak zákazu pořizování či využívání záznamů osobních projevů člověka, v situaci, v níž se tak děje za účelem výkonu nebo ochrany subjektivního práva vlastním jednáním, svépomocí nebo u orgánu veřejné moci, a za předpokladu, že neexistuje dostatek jiných skutečností, které výkon tohoto subjektivního práva zaručí, a kterými není zasaženo do absolutního práva jiné osoby, převáží při pořízení nahrávky nad tímto absolutním právem na soukromí zájem na ochraně subjektivního práva osoby poškozené a výsledek tohoto zásahu do soukromí použit je zásadně povoleno na základě aplikace ust. § 88 ve spojení s ust. § 90 NOZ. Jak vyplynulo z výše uvedeného, domnívám se, že důvody pro naplnění ust. § 88 a ust. § 90 NOZ však budou naplněny téměř vždy, když se nebude jednat o zcela svévolný zásah nevedený úmyslem výkonu subjektivního práva, úředním účelem nebo záležitostí veřejného zájmu, nýbrž například pouhou touhou šmírovat či pouze informovat za účelem zisku (diváky, čtenáře...) mimo zpravodajství, tedy typicky v bulváru v případě, že nepůjde o výkon subjektivního práva konkrétního žurnalisty, případně o skutečný veřejný zájem.

6.4 Procesní souvislosti

6.4.1 Civilní řízení

V civilním procesu je v rámci dokazování podstatné ust. § 125 OSŘ, které upravuje podmínky, za jakých je možno důkaz v právní věci použít a provést. Tudiž aplikující soud v rámci uvedeného ustanovení, které uvádí, že za důkaz může sloužit vše, co umožní zjistit skutečný stav věci, tedy dosáhnout pro účely řízení materiální pravdy, by měl každý takový důkaz provést. Domnívám se však, jak uvádím již výše, že by jej měl provést pouze tehdy, byl-li pořízen legálně, tedy v souladu s hmotným právem.

Jakub Morávek uvádí, že jakožto důkazní prostředek může být použito vše, včetně zvukového záznamu, pokud byl z hlediska objektivního práva pořízen v souladu s právem. Pro účely této kapitoly je přitom podstatné, že nahrávka je pořízena v souladu se zákonem tehdy, pokud nahrávaný dal k jejímu pořízení souhlas, nebo pokud souhlasu nebylo třeba na základě zákonné výjimky (ust. § 88 odst. 1 ve spojení s ust. § 90 NOZ). Pokud tedy získání důkazu (nahrávky) není v rozporu s žádnou z norem objektivního práva, otázka řádného provedení důkazního prostředku je již odvislá od norem procesních. Uvedená úvaha je podepřena argumentem čl. 1 odst. 1 Ústavy, dle kterého je Česká republika „svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana“. Jedním z komponent demokratického právního státu pak je princip legitimního očekávání a právní jistoty, z čehož vyplývá, že nelze jakožto důkaz použít záznam pořízený v rozporu s právem.¹¹¹ Tento výklad byl v minulosti soudy aprobován¹¹², avšak rovněž vyvrácen¹¹³. Mám přitom za to, že úvahy, jež prezentoval Krajský soud v Ostravě v Rozsudku ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97¹¹⁴, tedy ve věci řešené dle OZ, jsou zcela typické pro argumentaci zastánců tvrzení, že i nezákonně získaný důkaz je možné v řízení jakožto důkaz použít, neboť odpovědnost subjektu porušujícího zákon nemá vliv na důkaz samotný.

¹¹¹ Srov. MORÁVEK, Jakub. Osobní potřeba – neurčitý právní pojem? *Právní rozhledy*, 2010, č. 24, s. 867–872; KOCINA, Jan. Záznamy telefonických hovorů pořízené třetími osobami jako důkaz. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 3, s. 24. Kocina uvádí, že „Jakýkoliv záznam získaný v rozporu s objektivním právem je pro účely jak trestního tak civilního řízení nepoužitelný. To samé říká správní řád přímo v zákoně. V rámci civilního řízení za účelem ochrany práv je již možné jej pořídít zcela legálně, neboť zákon to umožňuje.“

¹¹² Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98: „Navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen, nebo účastníkem opatřen, v rozporu s obecně závaznými právními předpisy, a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřijatelný neprovede. Nepřijatelným důkazem je proto i záznam telefonického rozhovoru, který byl pořízen bez vědomí hovořících osob.“ Pouze pro úplnost poznamenávám, že zde došlo k uplatnění apriorního zákazu použití takového důkazu bez ohledu na zásadu proporcionality.

¹¹³ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97. Tento rozsudek nebyl rozporován ani Vrchním soudem v Olomouci v Rozsudku ze dne 2. 7. 1998, č. j. 1 Co 88/99-48, ani Ústavní soudem v Usnesení ze dne 18. 8. 1998, sp. zn. II. ÚS 404/98.

¹¹⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97.

Uvedený soud totiž dovodil, že ust. § 125 OSŘ umožňuje jakožto důkazní prostředek provést i skutečnosti získané (použité) protizákonně. Uvedl, že „...žádný zákon neopravňuje občany k tomu, aby si mohli opatřovat důkazy pro účely správního, soudního či jiné řízení zachycováním projevů osobní povahy jiných fyzických osob, a to i přes ustanovení procesních předpisů o tom, že za důkaz mohou v řízení sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci /srov. např. 125 o.s.ř., § 34 odst. 1 správního řádu/; tato ustanovení pouze umožňují provedení takových důkazů před příslušným státním orgánem /vytvářejí tedy zákonnou úřední licenci k použití projevů osobní povahy fyzických osob v důkazním řízení/, ale nijak nezbavují toho, kdo je pořídil, odpovědnosti za jejich neoprávněné pořízení...“. Jinými slovy vlastně říká, že nezákonně pořízený důkaz není nepřijatelný, pouze, že vzhledem k tomu, že jeho opatření předpokládalo porušit zákon, můžou mít okolnosti jeho pořízení právní dohru stran následků za porušení normy, jež byla dotčena. Vlastně tím soud říká, že porušitel bude vážit mezi následky za porušení zákona při pořízení nahrávky na jedné straně, a ziskem (v širším, nikoliv jen ekonomickém smyslu, byť ten ekonomický bude často rozhodující), který může porušitel či někdo jiný nabýt na základě takového porušení zákona. Neboť je nevyhnutelné, že pokud bude umožněno použít nezákonně získaný důkaz, subjekt právních vztahů bude provádět úvahu (s největší pravděpodobností ekonomickou), zda se mu porušení zákona při opatřování důkazu vyplatí, tedy, zda následek hrozící za porušení zákona pro něj bude méně negativní než nárok, který pomocí takového důkazu může získat.

Zastánci této teorie však z mého pohledu zapomínají na principy demokratického právního státu, zejména na veřejný pořádek. Dle mého soudu je ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem postupovat protizákonně za účelem prokázání tvrzeného nároku, o který v civilním řízení, v rámci rovného postavení účastníků, jde. Aprobace protizákonného postupu ze strany státu projevená unesením důkazního břemene účastníka je zde evidentně v přímém rozporu se smyslem a účelem právního řádu jako celku, neboť ve svém důsledku staví porušení zákona na váhy s (ne)prospěchem, který může tímto porušením vzniknout. Rovněž tam, kde může být řízení zahájeno i bez návrhu, se dle mého názoru uplatní stejná zásada, neboť zjištění doložená protiprávně získaným důkazem stavějí mezi účastníky nerovnováhu, neboť v rámci legitimního očekávání a z hlediska veřejného pořádku každý účastník předpokládá, že rozhodnutí soudu bude vydáno na základě důkazů pořízených a provedených zákonným způsobem.

6.4.2 Trestní a správní řízení

Co se týče trestního řízení, na tomto místě je třeba adresovat Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zástupce ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k použitelnosti magnetofonového záznamu rozhovoru jako důkazu v trestním řízení ze dne 13. 5. 1994, poř. č. 2/2004¹¹⁵, neboť právní řád je jednotný a pokud se nejedná o nahrávky pořizované státem (odposlechy), vznikají tyto vždy buďto v rámci soukromého práva (při soukromém styku) nebo v rámci správního či trestního řízení (například při nahrávání výslechu, hlavního líčení, veřejného zasedání a tak dále).¹¹⁶

Nejvyšší státní zástupce přitom uvádí: „Hlasový projev konkrétní osoby neurčený pro veřejnost je osobním projevem požívajícím ochrany soukromí podle čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, resp. podle čl. 17 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, i ochrany osobnosti podle § 12 odst. 1 občanského zákona. Jeho pořízení bez souhlasu osoby, o jejíž projev jde, orgány činnými v trestním řízení pro účely důkazního řízení, je proto možné jedině na základě zákona a postupem, který je upraven trestním řádem (§ 158d odst. 2 popřípadě odst. 3 trestního řádu).“ Dále pak k nahrávkám pořízeným nikoliv orgány činnými v trestním řízení dodává: „Jde-li o bez účasti státu pořízený záznam hlasového projevu druhé osoby bez jejího vědomí, posouzení otázky, zda je či není v daném případě použitelný jako důkaz v trestním řízení, bude vždy věcí konkrétního trestního řízení a situace, za níž má být uvedená informace užita. I když z povahy takto získané informace vyplývá, že takto získaný záznam nemůže být a priori vyloučen jako důkaz v trestním řízení (podle obecného pravidla, podle něhož v rámci trestního řízení lze použít každou skutečnost jako důkaz - § 89 odst. 2 trestního řádu, a proto, že tu nebylo porušeno žádné z pravidel pro získávání důkazů ze strany státu), může jím být jen za podmínky, že zásah do soukromí je odůvodnitelný převažujícím zájmem na straně toho, kdo informaci popsáním způsobem opatřil a následně použil. Samotný zájem na náležitém zjištění skutkového stavu věci však zásadně takovým převažujícím zájmem není.“

¹¹⁵ Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zástupce ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k použitelnosti magnetofonového záznamu rozhovoru jako důkazu v trestním řízení ze dne 13. 5. 1994, poř. č. 2/2004.

¹¹⁶ Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 3502/13, dle něhož výkladová stanoviska Nejvyššího státního zastupitelství nepůsobí ex lege závazně, precedenční silou, „ovšem v kontextu posílené působnosti nejvyššího státního zástupce novelou trestního řádu účinnou od 1. ledna 2002 mají vyšší význam než jako pouhý nezávazný právní výklad. Z této normativní konstrukce je pak možné vyvodit závěr, že byť výkladová stanoviska nestanovují povinnost řídit se v nich podaným výkladem trestního řádu, postup státního zástupce na základě vlastního protichůdného výkladu by měl být podepřen odůvodněním pro účely jeho přezkoumatelnosti.“

Nejvyšší státní zástupce se tak domnívá, že v případě, že dojde k pořízení nahrávky osobního projevu bez účasti státu, není vyloučena jeho použitelnost proto, že stát nic neporušil a stát vede řízení proti konkrétní osobě, přičemž je s to takovým důkazem zajistit objasnění skutkového stavu. Z právní reality však vyplývá, že nepořídil-li nahrávku stát, pořídila ji konkrétní osoba, která touto nahrávkou sledovala určitý zájem, a to buďto v souladu se soukromým právem, nebo s ním v rozporu. Přitom orgány činné v trestním řízení se nějakým způsobem k takové nahrávce musí dostat, a to zpravidla tak, že tuto nahrávku vydá osoba, která v rámci trestního řízení zpravidla hájí nějaký svůj zájem (například oznamovatel, poškozený, svědek a tak dále), nebo osoba, která je k tomu vyzvána na základě ust. § 8 odst. 2 TŘ orgány činnými v trestním řízení. Zpravidla je zde tedy nějaký motiv pro vydání nahrávky. Nejvyšší státní zástupce tedy uvádí, že pro připuštění takového důkazu budou rozhodujícím faktorem odůvodnitelné poměry na straně toho, kdo nahrávku pořídil a použil.

Je skutečností, že uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného (ust. § 1 odst. 1 NOZ), tudíž by se mohlo na první pohled jevit jakožto logické, aby se orgány činné v trestním řízení neřídily při aplikaci ust. § 89 odst. 2 TŘ soukromoprávní normou upravující pořízení nahrávky. Není však pochyb o tom, že mnoho trestných činů má soukromoprávní základ, přičemž samotné pořízení nahrávky mezi osobami v soukromém styku se řídí soukromoprávními pravidly. Například trestného činu podvodu dle ust. § 209 TZ se pachatel, který nesplatil zápůjčku, dopustí tehdy, pokud si jakožto vydlužitel byl již v době zápůjčky vědom toho, že nebude schopen peníze ve slíbeném termínu vrátit. Lze si přitom představit situaci, v níž byla mezi takovým zapůjčitelem a vydlužitelem ze strany zapůjčitele pořízena zvuková nahrávka bez souhlasu vydlužitele. V řízení o vrácení zápůjčky by přitom takovou nahrávku nebylo možno použít, a to jednak pro nemožnost subsumpce pod výjimky ust. § 88 odst. 1 NOZ, a zároveň, jak je uvedeno shora, byla by tím aprobována úvaha zapůjčitele, zda se mu vyplatí riskovat osobnostně právní spor za účelem dosažení vykonatelného rozsudku k vrácení zápůjčky, což je, jak se domnívám již shora, v rozporu s veřejným pořádkem. Dle úvahy Nejvyššího státního zástupce by však taková nahrávka mohla na základě odůvodněných poměrů na straně zapůjčitele najít využití na základě zapůjčitelem podaného trestního oznámení a konsekventního trestního řízení pro trestný čin podvodu v rámci ust. § 89 odst. 2 TŘ, tedy pro stejné jednání v jeho trestněprávních konotacích. Zvláště v případě adhezního řízení, v němž se vychází ze skutkového stavu zjištěného pro účely trestního řízení, by pak takový postup znamenal zcela absurdní konotace. A to již v tom smyslu, že kdyby v rámci trestního řízení nahrávka připuštěna byla za účelem

prokázání viny pachatele, zároveň by soud rozhodnul o nároku ze zápůjčky jakožto o škodě, čímž by vlastně tím spíše aproboval postup zapůjčitele, který je v rozporu se zákonem (ust. § 86 NOZ), respektive s veřejným pořádkem, jak jsem jej popisoval výše, neboť v řízení, jež je vedeno až jako ultima ratio, by nahrávka jako důkaz v konečném důsledku i k vrácení peněz použitelná byla, ač v primárním řízení, které by sloužilo k vyrovnání majetkových nároků, by připuštěna nebyla. Ještě absurdnější by však bylo, pokud by soud rozhodl o vině na základě nahrávky, avšak odmítl by rozhodnout o škodě, odkázal by do civilního řízení a v rámci civilního řízení by nahrávka jakožto důkaz připuštěna nebyla, avšak dostala by se tam jakožto provedený důkaz v podobě připojeného trestního spisu. I kdyby však k ní civilní soud nepřihlížel, mohlo by to znamenat neprokázání nároku zapůjčitele, ač by byl vydlužitel pravomocně odsouzen, že z něj ty prostředky podvodem vylákal. Připuštění nezákonně pořízené nahrávky by pak mělo nevyhnutelně shora uvedené dopady. Přesto, Nejvyšší soud i Ústavní soud víceméně stojí na argumentu, že soukromí lze při pořízení důkazu porušit, pokud je dodržena subsidiarita stran ostatních možností zajištění důkazu.¹¹⁷

Domnívám se tedy, že pokud Nejvyšší státní zástupce zastává názor, že rozhodujícím faktorem pro to, zda bude soukromá nahrávka připuštěna v rámci trestního řízení k důkazu, budou odůvodnitelné poměry na straně toho, kdo nahrávku pořídil a použil, a soudy ji připustí, bude-li splněna subsidiarita, je zřejmé, že rozhodnutí ohledně toho, kdy je nahrávka přípustná, bude nepředvídatelné a pro subjekty právních vztahů bude rovněž žádoucí si raději nahrávku pořídít, než nikoliv, neboť člověk nikdy nemůže vědět, kdy budou jeho důvody pro pořízení uznány jakožto relevantní.

Pokud prostorem pro použití nahrávky zásadně není pouze zájem na objasnění trestné činnosti, mám za to, že jediná situace, v níž by bylo možno zvažovat povolení takového důkazu, by byla možnost obžalovaného nahrávku použít v rámci své obhajoby. Jak známo, za každý trestný čin hrozí nepodmíněný trest odnětí svobody, tudíž pozice obžalovaného, který disponuje nahrávkou, jež nasvědčuje verzi prezentované obhajobou, by mohla zakládat ten důvod pro výjimku k povolení důkazu získaného v rozporu se soukromým právem. Domníval-li bych se však, že jediným důvodem, který zakládá odůvodnitelné poměry na straně toho, kdo nahrávku pořídil a použil, je v rámci trestního řízení právo obviněného použít takovou nahrávku za účelem vlastní obhajoby, je třeba zvážit následující skutečnosti. Obviněný má právo hájit se jakýmkoliv způsobem, tudíž na svou obranu může použít vše, co

¹¹⁷ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2007, sp. zn. 5 Tdo 459/2007 a ze dne 8. 12. 2009, sp. zn. 3 Td 803/2009, a dále Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2425/09, a ze dne 20. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 143/06.

mu pomůže se svého obvinění zbavit. Pokud bych dovedl, že by k tomu mohly sloužit rovněž důkazy, které jsou získány v rozporu s objektivním soukromým právem, tedy například nezákonně pořízená nahrávka, byť třeba nikoliv obžalovaným, nevyhnutelně je tím rovněž legitimizováno, byť jakožto výjimka, (i) nezákonné pořizování nahrávek a porušování soukromí. To se přitom týká rovněž správního či přestupkového řízení o udělení sankce. Je skutečností, že pro účely vlastní obhajoby, tedy k výkonu subjektivního práva, je dle ust. § 88 odst. 1 NOZ nahrávku možno pořídit, tudíž, tato situace dopadá pouze na případy, kde se nahrávka dostane do rukou obhajoby, aniž by na ní měl aktivní podíl obžalovaný. I taková nahrávka by mohla být s to zasadit důvodnou pochybnost do verze prezentované obžalobou. Pokud je však cílem práva na soukromí, aby k zásahu do soukromí nedocházelo, samotné pořízení nahrávky by jednak vznikalo rovněž za situace, v níž žádné trestní stíhání ještě neběží, a zároveň by zavdávalo příčinu pořizování nahrávky, už proto, že preventivně je lepší ji mít než nemít, pokud zde existuje jakási šance, že by mohla být použita jakožto důkaz i přes svou vadu. Je tedy zájem na tom, aby nebyl potrestán nevinný, silnější než soukromoprávní norma?

Jakožto řešení se jeví použití analogie. Bylo by možné konstruovat analogii tam, kde by byla k důkazu předložena soukromá listina s nepravým podpisem osoby na listině uvedené. V takovém případě by bezpochyby uvedená listina byla považována za listinu neprokazující skutečnosti v ní uvedené. Avšak nikoliv z důvodu, že by se jednalo o zásah do práv osoby, jejíž podpis by byl zfalšován, nýbrž na základě důvodu, že není možno potvrdit správnost obsahu takové listiny. Taková situace však u nahrávky porušující soukromí nenastává. Ekvivalentní situace listině s nepravým podpisem by byla nahrávka, do níž je uměle zasaženo. Avšak nahrávka, která je pořízená protizákonně (v rozporu s objektivním právem) bezpochyby o skutečnosti vypovídá zcela autenticky. Proto i mým závěrem zde by nevyhnutelně musel být závěr, že nepřipustíme-li nahrávku jakožto důkaz z důvodu jejího protizákonného pořízení ze strany obžaloby, sice by zájem na eliminaci nespravedlivého odsouzení mohl vést k závěru, že je oprávněné, aby byla připuštěna ze strany obžalovaného, nicméně v ten moment bude rozbourána celá teorie o zájmu na nezasahování do soukromí mezi jednotlivci.

Přesto, pokud jde o použití nezákonně pořízené nahrávky jakožto důkazu ke zproštění viny obžalovaného, domnívám se, že v ten moment se tu střetává logický zájem společnosti na neodsouzení nevinného s tím, že zákon pro tento případ žádnou výjimku nekonstruuje. Domnívám se přitom, že ač by tento účel dokázal z hlediska spravedlnosti odůvodnit porušení objektivního práva, nevyhnutelným důsledkem takového postupu by byla legitimizace

preventivního pořizování nahrávek. Stejným způsobem by přitom bylo možno uvažovat například při použití záznamu z kamer, jež jsou umístěny v rozporu s právem chránícím osobní údaje.

6.5 Dílčí závěry

Co se tedy týče odpovědi na shora zkoumané otázky, byl jsem nucen odpovědět vlastně ve všech momentech, že je lepší si nahrávku pořídit, než nepořídit. Ústavní soud v případě Krohne uvedl, že „za běžných okolností je svévolné nahrávání soukromých rozhovorů bez vědomí jejich účastníků hrubým zásahem do jejich soukromí. Takovýto postup s rysy záludnosti je ve velké většině případů morálně i právně zcela nepřijatelný, zejména, je-li veden záměrem nahrávanou osobu poškodit. Ústavní soud se rozhodně staví proti nekalým praktikám vzájemného elektronického sledování a skrytého nahrávání při soukromých i profesionálních jednáních, jež zpravidla jsou nejen v rozporu s právem, ale, hodnoceno po stránce sociálně etické, šíří ve společnosti atmosféru podezřívavosti, strachu, nejistoty a nedůvěry.“. Jaké však budou důsledky nepořízení nahrávky? Ať již půjde o výkon subjektivního práva z hlediska hmotněprávního, prokázání tvrzení z hlediska procesního, nebo o obranu v rámci trestního řízení, stran zadokumentování skutečného stavu se pořízení nahrávky jiný prostředek kvalitativně, tedy z hlediska jistoty stran zaznamenání skutečného stavu věci, nevyrovná. Rovněž poselství kauzy Krohne přisvědčuje k tomu, že i přes uvedený morální apel Ústavní soud tenduje k tomu, aby nahrávka byla spíše použita (když jde o „dobrý“ záměr; a jeden nikdy neví, kdy bude vyhodnoceno, že se o „dobrý“ záměr jednalo), než nikoliv. Nejpodstatnějším momentem dotčeného nálezu přitom je, že Ústavní soud dovodil, že bude záležet na tom, zda bylo možné skutečnost, kterou má prokázat nahrávka pořízená bez souhlasu osoby, prokázat jiným způsobem, nebo se jednalo o jediný přímý důkaz.¹¹⁸ Ústavní soud uvádí, že prokázat zásah do práva na soukromí osoby, jejíž mluvený projev je zaznamenán, je plně ospravedlnitelný zájmem na ochraně slabší strany právního vztahu, jíž hrozí závažná újma (včetně např. ztráty zaměstnání). Opatření jediného nebo klíčového důkazu touto cestou je tak dle Ústavního soudu analogické k jednání za podmínek

¹¹⁸ Shodně TELEEC. Svolení nebo zákonné licence v právu osobnostním. Telec uvádí: „...z hlediska práva na spravedlivý proces, které se zde střetává s právem osobnostním. Srovnej čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, resp. čl. 36 a násl. Listiny. Právo na spravedlivý proces má každý účastník řízení. Svědčí proto i navrhovateli důkazu, který by nepřipuštěním a neprovedením důkazu mohl být krácen (postižen) na právu a mohl by se stát obětí porušení práva na spravedlivý proces. Nepřipuštění důkazu patří mezi skutky, které mohou zavdat porušení práva na spravedlivý proces. Podobné případy, které se týkají jemného vycitění spravedlnosti, je nutno právně řešit s ohledem na jejich konkrétní okolnosti. Nástrojem k dosažení řešení může být test poměrnosti cíle a prostředku.“

krajní nouze či dovolené svépomoci. Domnívám se tedy, že než by subjekt právních vztahů měl riskovat nemožnost výkonu svého práva, bude pro něj vždy vhodnější nahrávku pořídit, a to včetně preventivního účelu, poněvadž nejen, že neví, co si svědek bude skutečně pamatovat, nýbrž ani to, co skutečně potom případně vypoví.

7 Náhrada újmy a její účel

V této části se zaměřím na povinnost k náhradě újmy za porušení práva na soukromí. Přitom řeším otázku, zda právní předpisy vylučují přiznání náhrady nemateriální újmy v penězích za účelem potrestání toho, kdo nemajetkovou újmu způsobil. Zkoumám, zda současná právní úprava umožňuje výklad směrem k sankčnímu účelu náhrady újmy, neboť s přijetím NOZ došlo ke změně koncepce chápání náhrady škody, resp. újmy. Ač k samotné této koncepci byla již dostatečným způsobem publikována literatura¹¹⁹, jakožto hypotézu této kapitoly stavím tezi, že právě NOZ poskytuje místo pro náhradu újmy se sankčním účelem, přičemž již OZ dle mého soudu v této souvislosti jisté možnosti skýtal. Tuto tezi níže ověřuji jak ve světle výkladu právních norem, tak ve světle judikatury a v právně-filozofických východisek těchto pramenů práva, přičemž za pomoci historického a systematického, případně rovněž jazykového a autentického výkladu načrtávám, jakým způsobem lze sankční náhradu újmy v rámci vývoje soukromého práva dohledat. Inspirací pro mé úvahy je angloamerické právo, v němž v rámci postihu za civilní delikty (tort law) je umožněno přiznat náhradu škody (újmy) se sankčním účelem jakožto vyjádření trestu škůdci s preventivním působením v rámci společnosti.

Mezi anglickým a americkým právem je však, co se týče soukromí, zásadní rozdíl.¹²⁰ Anglický přístup nerozeznává právo na soukromí (right to privacy)¹²¹, neboť toto je v rámci common law chráněno přes ekvitní nárok nazvaný porušení důvěry (breach of confidence). Předpokladem přiznání takového nároku bylo původně zveřejnění soukromé informace, jež musela být druhému svěřena s tím, že je soukromá, přičemž následně¹²² v důsledku povinnosti Spojeného království respektovat Úmluvu o lidských právech a základních svobodách a

¹¹⁹ Srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 15; MELZER, Filip. Nový občanský zákoník: Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 24; SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Náhrada škody – závazky z deliktů. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 34; TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*, 2012, č. 1, s. 6; SALAČ, Jaroslav. K otázce předpokladů odpovědnosti za škodu. *Právní rozhledy*, 2004, č. 18, s. 680; BERKOVÁ, Zuzana. Způsob a rozsah náhrady škody v novém občanském zákoníku. *Právní fórum*, 2011, č. 11, s. 497; TOMSA, Miloš. Náhrada způsobené újmy (škody) a bezdůvodného obohacení v úpravě nového občanského zákoníku. *Obchodní právo*, 2013, č. 1, s. 2; PÍSAŘÍKOVÁ, Markéta. Újma jako nový právní institut. *Rekodifikace & Praxe*, 2013, č. 12, s. 6.

¹²⁰ Těmito rozdíly jsem se zabýval rovněž v následujícím příspěvku: MAREK, Tomáš. Punitive damages v rámci deliktů proti soukromí – srovnání českého a některých zahraničních přístupů. In MADLEŇÁKOVÁ, Lucia, PIECHOWICZOVÁ, Lucie (eds.). *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo. Sborník z Konference Olomoucké debaty mladých právníků*. Praha: Leges, 2014, s. 64 – 76.

¹²¹ Rozsudek House of Lords of the United Kingdom *Home Office v Wainwright* [2001] EWCA Civ. 2081. House of Lords tuto tezi zcela jasně posvětil, i když ohledně skutečnosti, zda ve Velké Británii existuje samostatné právo na soukromí, je stále vedena jak akademická, tak praktická debata. Stejně Court of Appeal of England v Rozsudku *Kaye v Robertson* [1991] FSR 62.

¹²² Rozsudek House of Lords of the United Kingdom *Campbell v. MGN Ltd* [2004] UKHL 22, dále například Rozsudek High Court of Justice *Mosley v. News Group Newspapers* [2008] EWHC 1777 (QB).

konsekventně přijatý Human Rights Act¹²³, došlo ke změně v tom, že již samo zveřejnění informace zasahující soukromí je rovněž porušením důvěry. Podstatné přitom je, že se nejedná o civilní delikt (tort law), tudíž vzhledem k tomu, že anglické právo přiznává sankční náhradu pouze v rámci tort law, u ochrany soukromí ji není možno přiznat¹²⁴. K ochraně soukromí zároveň nelze využít torts of demafation (libel/slander).¹²⁵ Naopak v USA je soukromí explicitně chráněno v rámci tort law¹²⁶ s tím, že proti civilním deliktům (torts) lze jako náhradu újmy (damages) přiznat několik druhů pekuniárního plnění, tedy i to v sankční formě.

Co se týče náhrady u civilních deliktů, v Anglii, kromě kompenzační náhrady (actual, compensatory damages), kdy její součástí je co do účelu i náhrada zvýšená (aggravated damages), lze žádat rovněž náhradu sankční (exemplary damages). Zvýšená náhrada je přiznávána v případě, kdy škůdce svým výjimečně urážlivým jednáním způsobí psychickou újmu (pain and suffering, mental distress), přičemž sankční náhrada se přiznává pouze v případě určitého pochybení státu, případně, pokud škůdce jedná ze ziskuchtivosti, z čehož vyplývá, že riziko uložení povinnosti hradit pouze kompenzační náhradu by se mu hospodářsky vyplatilo.¹²⁷ Z toho vyplývá, že u „zvýšené“ náhrady se nejedná o mezistupeň mezi kompenzační a sankční výší, nýbrž o plnění v případě naplnění konkrétní hypotézy právní normy. V USA se pojem aggravated damages užívá jako synonymum pro punitive damages či exemplary damages, přičemž každý stát si upravuje podmínky pro sankční náhradu zvlášť, tudíž v některých státech jsou dokonce zákonem omezené cifry, kterými je možné kompenzační náhradu násobit do podoby punitive damages¹²⁸. Jejich význam spočívá

¹²³ Human Rights Act (1998).

¹²⁴ V Rozsudku House of Lords of the United Kingdom *Douglas and another and others v Hello! Limited and others* [2007] UKHL 21 a High Court of Justice *v Mosley v. News Group Newspapers* [2008] EWHC 1777 (QB) bylo zvažováno přiznání sankční náhrady, poněvadž bylo zřejmé, že v obou žalovaný jednal ze ziskuchtivosti, avšak s ohledem na skutečnost, že ochrana soukromí není považována za součást tort law, nemohla být přiznána.

¹²⁵ Defamation Act (2013) odmítá forum shopping tak, aby se kdokoliv mohl u High Court of London soudit v rámci pomluv, tudíž Londýn ztratil pověst hlavního města pomluv a zároveň místa, kde se sice přiznávají malé částky, avšak pravděpodobnost přiznání nároku ze zásahu v případě, že informace není zcela přesná, je velká.

¹²⁶ Čtvrtý dodatek Ústavy normuje, že lidé mají právo být chráněni proti nedůvodným prohlídkám či konfiskacím, a to co se týče osob, domů, listin a majetku. Právo na soukromí je pak chráněno v rámci tort law: zásah do soukromí (intrusion upon seclusion), nepovolené užití jména či podoby (appropriation of name or likeness), zveřejnění soukromých informací (publicity given to private life) a vystavení do špatného světla (false light).

¹²⁷ Srov. Rozsudek House of Lords of the United Kingdom ve věci *Rooves v Barnard* [1964] AC 1129, kde Lord Devlin vymezil test „if, but only if“ a zároveň zformuloval základní předpoklady pro přiznání sankční náhrady, jež jsou dobrým právem dodnes. Tyto tři případy pro přiznání sankční náhrady přitom byly vymezeny takto: Utlačování, libovůle a neústavní jednání ze strany veřejné moci; kde žalovaný kalkuloval, že z porušení práva bude profitovat; kde k tomu zákon výslovně zmocňuje.

¹²⁸ Supreme Court of Justice konstatoval, že v rámci doktríny Due Process se v rámci zásady proporcionality musí uplatnit i přiměřená míra sankce, viz např. Rozhodnutí Supreme Court of the United States *BMW of North America, Inc. v Gore*, 517 U.S. 559 (1996), dále např. EISENBERG, Theodore, LAFOUNTAIN, Neil,

v sankčním účelu takové náhrady s ohledem na okolnosti případu, přičemž škůdce musí jednat rovněž úmyslně či zlomyslně.¹²⁹ Nadto, ve většině případů o uvedeném rozhodují porotní soudy.¹³⁰

Na základě výše uvedených skutečností tedy níže analyzuji možnosti přiznání náhrady v sankční výši.

7.1 Zákonné vymezení

Jedním¹³¹ z podstatných pramenů NOZ byl zák. č. 946/1811 ř. z., obecný zákoník občanský, jenž byl přijat císařským patentem ze dne 12. 5. 1811, a to ve znění pro Československo ke dni 1. 1. 1925 (dále jen „ABGB“). ABGB normoval k pojmosloví v ust. § 1293, že škodou je každá újma, která byla někomu učiněna na jmění, právech anebo jeho osobě. Ušlý zisk je potom nárokem očekávatelným na základě obyčejného běhu věcí. Dále je podstatné znění ust. § 1323, které uvádí, že týká-li se náhrada jen utrpené škody, nazývá se odškodněním, přičemž pokud se vztahuje rovněž na ušlý zisk a na zahlazení způsobené urážky, nazývá se plným zadostiučiněním, jako v ust. § 1329, z něhož vyplývá, že „kdo někoho připraví o svobodu násilným únosem, soukromým zajičením nebo úmyslně protiprávním uvězněním, je povinen poškozenému zjednati dřívější svobodu a dáti mu úplné zadostiučinění.“ Je tedy patrné, že odškodněním (náhradou škody) je pouze náhrada na jmění, právech nebo osobě, avšak zadostiučinění se skládá z odškodnění, ušlého zisku a ze zahlazení způsobené urážky. Pokud nelze škodní událost uvést v předešlý stav, je nutné nahradit odhadní cenu, a to v penězích. Z ust. § 1324 pak lze vyrozumět, že v případě škody způsobené ze zlého úmyslu nebo z nápadné nedbalosti je poškozený oprávněn žádat plné zadostiučinění a v ostatních případech jen vlastní odškodnění. Zákon stanoví, že podle toho se bude postupovat v případech, kde v zákoně přichází všeobecný výraz „náhrada“, když teprve následně bude posouzeno, jaký způsob náhrady má být plněn. Tedy tam, kde je třeba přihlídnout k subjektivní stránce (zlý úmysl, nápadná nedbalost), je rovněž nahrazován ušlý

OSTROM, Brian, ROTTMAN, David, WELLS, Martin T. *Juries, Judges and Punitive Damages: An Empirical Study* [online]. SSRN Series, [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://ssrn.com/abstract=248419>.

¹²⁹ Srov. JANEČEK, Václav. K přípustnosti sankční náhrady škody. *Právní rozhledy*, 2013, č. 5, s. 153 n., KOZIOL, Helmut, WILCOX, Vanessa. *Punitive Damages: Common Law And Civil Law Perspectives*. Vídeň: Austrian Academy of Science, Institute for European Tort Law, Springer-Verlag, 2009, s. 7 – 53, 155 – 196, 257 – 274.

¹³⁰ SUNSTEIN, Cass., R., HASTIE, Reid, PAYNE, John, W., SCHKADE, David, A., VISCUSI, W., Kip. *Punitive Damages: How Juries Decide*. Chicago: The University of Chicago Press, 2002, s. 1 n.

¹³¹ Těmito úvahami se zabývám rovněž v následujícím příspěvku: MAREK, Tomáš. Koncepční změny náhrady újmy v novém občanském zákoníku. In HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr, VALDHANS, Jirí (eds.) *Acta Universitatis Brunensis. Sborník z konference Dny práva 2014*. Brno: MU Brno, s. 231 – 248.

zisk a zahlázení urážky, tedy úplné zadostiučinění, a to at' se jedná o poškození věci, práva nebo osobnosti.

NOZ sice dle důvodové zprávy¹³² do značné míry z ABGB vychází, avšak koncepčně chápe povinnost k náhradě škody odlišně. Újmu, jakožto zastřešující termín, rozděluje na škodu (majetkovou) a nemajetkovou újmu. Zůstává subsidiarita plnění náhrady až po uvedení do původního stavu (dle výběru zasaženého), přičemž stanovuje, že škoda se nahrazuje její náhradou v peněžích, zatímco nemajetková újma přiměřeným zadostiučiněním v peněžích (ust. § 2951). Potrestání škůdce sleduje již z OZ přeжатé ust. § 2954 NOZ (srov. ust. § 442 odst. 3 OZ), které uvádí, že pokud byla škoda způsobena úmyslným trestným činem, kterým škůdce nabyl majetkový prospěch, může soud přiznat poškozenu nárok z věci, které škůdce takto nabyl i v případě, že jinak tyto věci podléhají zákazu výkonu rozhodnutí proti nim. NOZ dále stanoví v ust. § 2956, že v případě újmy na přirozených právech bude hrazena jak škoda, tak nemajetková újma, přičemž duševní útrapy budu odčiněny rovněž jako nemajetková újma, tedy bude poskytnuto přiměřené zadostiučinění. Dle ust. § 2957 NOZ se způsob a výše přiměřeného zadostiučinění určují tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné, jako je úmysl způsobit újmu a zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozenu na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozenu se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Vezme se rovněž v úvahu obava poškozenu ze ztráty života nebo vážného poškozenu zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala. Jako nemajetková újma se dále nahrazují vytrpěné bolesti, snížení společenského uplatnění (§ 2958), a dále osobní neštěstí dle ust. § 2971, které stanoví, že odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pocítuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit.

Pro náhradu nemajetkové újmy obecně je však stanoveno, že se odčinuje pouze tehdy, byla-li sjednána nebo stanoví-li tak zvláště zákon (§ 2894 odst. 2). Zákon však dle shora uvedeného ust. § 2971 náhradu nemajetkové újmy přiznává všude tam, kde lze dohledat určitý zlý úmysl či hrubou nedbalost. Přiměřené zadostiučinění je tak dle NOZ koncepčně pojato jakožto náhrada nemajetkové újmy, zatímco dle ABGB se jednalo o termín plné

¹³² Důvodová zpráva k zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, s. 576.

zadosti učinění, jímž se myslelo odškodnění (náhrada škody), náhrada ušlého zisku a zahlazení urážky. V této souvislosti je třeba podotknout, že vývoj shora uvedeného ust. § 2957 prošel v rámci přípravy NOZ podstatnou změnou. Původně v rámci projednávání NOZ návrh dotčeného ustanovení zněl: „§ 2644: (1) Kromě náhrady, k níž je škůdce jinak povinen, vznikne poškozením právo na její přiměřené zvýšení, byla-li újma způsobena úmyslně, zvláště s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci nebo autority škůdce, diskriminací poškozeného z důvodu pohlaví, zdravotního stavu, etnického původu, víry nebo obdobných závažných důvodů., (2) Při stanovení výše plnění se rovněž přihlédne k obavám poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví vyvolaným hrozbou nebo jinou příčinou.“¹³³. Je tedy patrné, že zákonodárce ustoupil od úmyslu uvést slovní spojení „zvýšená náhrada“, poněvadž se zřejmě chtěl vyhnout pro náš právní řád netypické formulaci, jež vychází z angloamerického právního systému, nicméně ten odkaz na angloamerický právní systém zůstal v důvodové zprávě¹³⁴. Termín „okolnosti zvláštního zřetele hodné“ však pouze zastává terminologicky čistší linii než „zvýšená náhrada“ a jde o výzvu zákonodárce k akcentu subjektivního posouzení objektivního jednání při určení výše náhrady.

Z hlediska uchopení vývoje koncepce mezi ABGB a NOZ je však rovněž třeba zmínit dva kodexy, které upravovaly právní vztahy v době mezi koncem a počátkem účinnosti uvedených zákonů. Dle ust. § 354 prostředního OZ se nahrazuje škoda skutečná a ušlý zisk, přičemž z pozůstatku ust. § 1326 ABGB zůstalo tolik, že ten, kdo způsobí jinému zohydění, které překáží jeho životnímu uplatnění, mu nahradí rovněž přiměřené bolestné a odškodnění za zohydění (ust. § 355). Ust. § 355 tak počítá s odškodněním bolestného, tedy s odškodněním terminologicky nehmotné škody, avšak vzhledem k tomu, že chybí jakékoliv ustanovení týkající se ceny zvláštní obliby, jako ABGB a NOZ, o čemž hovořím dále, či jiné ustanovení, ze kterého by vyplývala možnost zvýšení náhrady v důsledku stupně zavinění, a tím přihlédnutí k subjektivní stránce deliktu, lze uzavřít, že prostřední OZ se sankčním pojetím náhrady škody (hmotné i nehmotné) nikterak nepočítal.

Co se týče OZ¹³⁵, je nespornou skutečností, že stran náhrady hmotné škody při absenci ustanovení o ceně zvláštní obliby neexistovalo ustanovení, jež by rozšiřovalo funkce náhrady jakožto reparační, kompenzační, výchovnou, případně satisfakční o funkce preventivní

¹³³ KÜHN, Zdeněk. *Má mít náhrada škody v soukromém právu sankční funkci?* [online]. Jiné právo, 23. 10. 2007 [cit. 30. 1. 2018] 2007. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/m-mt-nhrada-kody-v-soukromm-prvu-sankn.html>.

¹³⁴ Důvodová zpráva k zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, s. 1150.

¹³⁵ JIŘÍČEK, Pavel, MAREK, Tomáš. *Řešení bagatelních deliktů*. Praha: Leges, 2014, 128 s.

(odrazovací) či sankční (penální). Jak komentářová literatura¹³⁶, tak i judikatura Nejvyššího soudu ČR¹³⁷ ohledně škody v soukromém právu vycházely z ustanovení, že tato se přiznává ve skutečné výši, což vycházelo z ust. § 442 odst. 1 OZ a ust. § 379 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObZ“), které uváděly, že se hradí škoda skutečná a to, co z majetku ušlo. To platilo i o bolestném a náhradě za ztížení společenského uplatnění dle ust. § 444 odst. 1 OZ, jež bylo odškodňováno jakožto nehmotná škoda, tudíž v rámci principiálního ust. § 442 odst. 1 OZ. Tyto závěry pak byly na základě analogie uplatňovány tam, kde docházelo ke zmírnění újmy a poskytnutí přiměřeného zadostiučinění v rámci ochrany osobnostních práv dle ust. § 11 a násl. OZ. Většinové chápání tedy směřovalo k tomu, že v českém právním řádu prostor pro sankční náhradu neexistoval. Zákon však sankční účel náhrady v rámci přiměřeného zadostiučinění dle ust. § 13 odst. 2 OZ nevyklučoval, přičemž pouze na základě výkladu Nejvyššího soudu nebyla náhrada škody takto aplikována, což však zdaleka tak striktně nepojal Ústavní soud v senátním Nálezu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09¹³⁸ (dále jen „kauza Viewegh“), kde poprvé zohlednil sankční účel náhrady, kterou pojmenoval náhrada „zvýšená“. Tyto skutečnosti analyzuji dále.

7.1.1 Účel náhrady při zohydění v ABGB

Především je třeba zmínit ta ustanovení ABGB, jež předpokládají aplikaci náhrady v podobě zadostiučinění. Lze uvést, že ust. § 1326 výslovně uvádělo, že „byla-li poškozená osoba zlým nakládáním zohyděna; musí se, zvláště je-li ženského pohlaví, potud k této okolnosti přihlížeti, pokud může to býti na překážku jejímu lepšímu zaopatření“, čímž zákon vyjadřuje, že je třeba přihlížet kromě subjektivní stránky (to se týká následku a možného zhoršení možnosti zaopatřit se), rovněž objektu (žena). Pokud se jedná o zásah do fyzické integrity, jde o škodu na osobě, avšak přihlídnutí k následkům zohydění zcela jistě vybízí

¹³⁶ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan, a kol. *Občanský zákoník I, II – komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 1282 – 1288: „Náhrada škody, má-li plnit funkci reparační (restituční), má zajistit poškozenému plnou kompenzaci způsobené újmy, nikoliv však více.“

¹³⁷ Např. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 22. 7. 1969, sp. zn.: 7 Co 233/1969: „Skutečnou škodou ve smyslu § 442 odst. 1 OZ je toliko taková majetková újma, která záleží ve zmenšení majetkového stavu poškozeného, nastalém v důsledku škodlivého jednání.“; Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1988, sp. zn.: 1 Cz 82/88: „Při stanovení výše náhrady škody způsobené na věci je třeba vycházet z nákladů (jejich ceny), které je třeba vynaložit na uvedení věci do původního stavu (§ 442 odst. 1 OZ. Není-li uvedení věci do původního stavu možné, pak vodítkem pro stanovení výše náhrady škody je výše nákladů, které jsou nutné k tomu, aby odškodnění bylo poskytnuto jinak než uvedením věci v předešlý stav (např. náklady na obstarání stejné nebo obdobné věci).“

¹³⁸ Ústavní soud uvedl: „...v anglo-americkém právním prostředí nepanuje shoda nad tím, zda je v soudních sporech řešících konflikt svobody projevu s osobnostními právy žádoucí přítomnost institutu punitive damages, jejichž přiznání bývá vnímáno jako nepřiměřené omezení svobody projevu, aniž by tím současně docházelo ke zvýšení ochrany osobnostních práv, je z tohoto důvodu často dáována přednost uplatnění institutu přiznání zvýšené náhrady újmy (tzv. aggravated damages)...“.

k úvaze, že v rámci odškodnění má dojít ke zvýšení částky odškodnění tam, kde má toto za následek horší možnosti stran budoucího zaopatření. Tedy v případě zlého úmyslu a nápadné nedbalosti má dojít k plnému zadostiučinění, avšak bez uvedených subjektivních atributů uvedené ustanovení vybízí, aby náhrada v případě negativních následků zohyždění v podobě zhoršení možnosti zaopatření představovala jakožto odškodnění vyšší částku, než kterou by za objektivně proběhlé jednání přiznala při jednání, u kterého došlo k zohyždění bez následku způsobilého (zvláště) ženu zaopatřit se. Zákon však neříká, že se má jednat o náhradu ušlého zisku. Pouze má být v rámci odškodnění přihlédnuto k následku – tedy má být přiznána náhrada na základě subjektivních okolností případu odvislá od následku, nikoliv pouze od objektivního jednání, kterým je zlé nakládání. Při zohyždění zlým nakládáním (zvláště) ženy, které má za následek možnost zhoršení jejího zaopatření, může, ať již bez zlého úmyslu či nápadné nedbalosti, či s nimi, být přiznáno buďto pouze odškodnění (v prvním případě), nebo plné zadostiučinění (v druhém případě), nicméně při stanovení výše náhrady je třeba „přihlížet k této okolnosti“, tedy k zohyždění, jež může zhoršit možnost zaopatření. V tomto ohledu zákon nedával možnost, aby v případě, že nedošlo ke zlému úmyslu či nápadné nedbalosti, byl přiznán ušlý zisk vypočítaný například z rozdílu životního standardu v případě, že by se žena byla vdala, avšak přímo předpokládá zohlednění následku jejího zohyždění ve stanovení výše náhrady škody, tedy v odškodnění. Otázkou k vyřešení je, zda lze dohledat situaci, kdy zlé nakládání není podmíněno zlým úmyslem či nápadnou nedbalostí, avšak lze si představit, že jednání nebude naplňovat formu zlého úmyslu, ale například jen úmyslu nepřímého, tudíž na takový případ je třeba pamatovat. Lze uzavřít, že zákon zde předpokládá zvýšené odškodnění oproti případu, kdy stejné jednání nemá za následek zohyždění s možností negativních následků stran zaopatření a předpokládá tak diferenciaci ve výši náhrady oproti případu, kdy by zohyžděním nedošlo k možnosti ztížení budoucího zaopatření. To znamená, že zákon předpokládá zohlednění subjektivní stránky deliktu. Toto zvýšené odškodnění je důsledkem skutečnosti, že deliktní jednání mělo konkrétní následek, se kterým právo spojuje nutnost přiznání vyšší částky, než bez tohoto následku.

Logicky je tak třeba ptát se, zda jde o trest škůdci, nebo pouze o krytí budoucích nákladů, na které nelze aplikovat ustanovení o ušlém zisku. Z mého pohledu vzhledem k tomu, že zákonodárci ani pro případ bez zlého úmyslu či nápadné nedbalosti nic nebránilo stanovit přiznání ušlého zisku jakožto částky, která by reflektovala situaci zohyžděné osoby oproti předpokládanému běhu věcí, mohlo by toto přihlédnutí k následku představovat rovněž trest škůdci. Úder pěstí do obličeje může jednou způsobit monokl, podruhé otřes mozku a

potřetí trvalé poškození oka. Objektivně se však stále jedná o ten samý úder pěstí do obličeje a až podle následku se určí, kde bude náhrada větší a kde menší. Na tomto místě je však třeba podotknout, že prvorepubliková judikatura¹³⁹ zcela jednoznačně zastávala názor, že se jedná o náhradu hmotné škody, která hrozí pro budoucnost zhoršením nebo ztížením životních možností, přičemž tento nárok se liší od nároku na bolestné, kterým se nahrazuje nehmotná škoda. Pokud se tedy jedná o standardní nahrazení hmotné škody a účelem je poškozenému nahradit zvýšené náklady oproti situaci, kdy by měl jinak šanci být zaopatřen, není účelem škůdce potrestat, nýbrž pouze zahrnout do odškodnění i konkrétní následek. Výsledná výše odškodnění sice byla vyšší než v případě, že by nedošlo na základě zohyždění k horším možnostem zaopatření, avšak jednalo se právě o náhradu zvýšenou, neboť došlo ke zhoršení možnosti zaopatření.

7.1.2 Zadostiučinění v OZ při zásahu do absolutních práv

Jak již bylo uvedeno, základní doktrinální a judikatorní tezi právní úpravy OZ ohledně škody, tedy, že tato se přiznává ve skutečné výši, je možno dohledat v ust. § 442 odst. 1 OZ, jež normuje, že se hradí škoda skutečná a to, co z majetku ušlo. Tento přístup lze uplatňovat i pro náhradu nemajetkové škody, poněvadž škodu nemajetkovou, na rozdíl od škody majetkové, vyjádřit ve skutečné výši již pojmově nelze. Statky, jež jsou porušeny při zásahu, kterým vzniká nemajetková újma, nemají hodnotu, kterou lze vytvořit nabídkou a poptávkou, neboť se nejedná o majetková práva.

Zásah do osobnostních práv ve věcech ochrany soukromí¹⁴⁰ byl odčičňován v penězích na základě ust. § 13 odst. 2 OZ, které stanoví, že pokud se nejeví vzhledem k povaze zásahu postačující osobní satisfakce, tedy omluva, a to primárně proto, že ve značné míře byla snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích. Dle odst. 3 je tato výše určena dle okolností případu úvahou soudu s přihlédnutím k závažnosti porušení právem chráněného zájmu. Na

¹³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 1926, sp. zn. Rv I 1978/25; Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 1927, sp. zn. Rv I 820/27.

¹⁴⁰ Např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn.: 30 Cdo 3361/2007: „Občanské právo musí s ohledem jak na oprávněné individuální zájmy fyzické osoby, tak na nezbytné společenské potřeby vyváženě zabezpečovat, aby fyzická osoba měla např. možnost podle svého vlastního uvážení a sebeurčení svobodně rozhodnout, zda vůbec a v kladném případě v jakém rozsahu, v jaké formě a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího soukromého života zpřístupněny jiným subjektům (pozitivní složka), právě tak jako se úspěšně vzepřít neoprávněným zásahům do jejího osobního soukromí ze strany jiných subjektů s rovným právním postavením (negativní složka). Soukromá sféra fyzické osoby, v níž je zabezpečováno svobodně realizovat svou osobnost, vytváří základ její celkové vnitřní jistoty a bezpečí. Právo na soukromí zahrnuje i právo na rodinný život spočívající v udržování a rozvíjení vzájemných citových, morálních a sociálních vazeb mezi nejbližšími osobami, přičemž jednou ze základních zásad rozhodování podle § 11 násl. OZ je objektivní hledisko.“

základě uvedeného je patrné, že vyčíslit skutečnou výši hodnoty statku, kterým je důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, objektivně pro jejich neměřitelnost nelze.

Systematicky se výše zmíněná ustanovení nachází v ust. § 13 OZ, který jakožto nárok z porušení práva na ochranu osobnosti primárně předpokládá v odst. 1 podání negatorní a odstraňovací žaloby, a rovněž přiměřené zadostiučinění. Je tedy zřejmé, že již samotný OZ vnímá nutnost satisfakce jakožto satisfakci přiměřenou. A to i za situace, kdy odst. 3 sám vyjadřuje, jakým způsobem bude určena výše relativního plnění. Vzhledem ke skutečnosti, že ač explicitně v právním řádu nevyjádřen, zmiňovaný princip proporcionality je Ústavním soudem uznáván jakožto vedoucí právní princip demokratického právního státu, tedy i za situace, v níž by samotný § 13 OZ neřešil formu, jakou bude výše nemajetkové újmy nahrazena, je zřejmé, že by se tak muselo dít v míře přiměřené (a to rovněž s ústavními dopady).

Současně pro pořádek podotýkám, že ani takzvané bolestné a ztížení společenského uplatnění, jež bylo přiznáváno jakožto náhrada škody za nemajetkovou újmu (nemajetková škoda) systematicky v rámci ustanovení o náhradě škody na zdraví dle ust. § 444 odst. 2 OZ na základě bodových tabulek, kde ošetřující lékař uděloval body, které pak byly dle vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, přepočítávány na peníze, nebyl nárokem stejným, jako nárok přiznávaný v rámci náhrady nemajetkové újmy. Jednalo se o nárok odlišný od ostatních nároků uvedených v ust. § 11 a následující OZ.¹⁴¹

Je tedy z mého pohledu zásadní otázkou, nakolik, když ne systematicky, tak zda teleologicky, byly náhrada škody a náhrada nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv v rámci ochrany soukromí provázány skrze ust. § 442 OZ. Vzhledem ke konstantní judikatuře Nejvyššího soudu ČR¹⁴² je zřejmé, že pokud vznikne nemajetková újma, jedná se o jiný nárok než v případě, že vznikne škoda, tudíž pokud jedním jednáním například vznikla škoda i nemajetková újma, jednalo se o dva samostatné nároky, přičemž pro oprávněnost každého

¹⁴¹ Dne 14. 4. 2014 vyšla Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 NOZ), kterou připravil Nejvyšší soud ČR společně s dalšími institucemi, přičemž tuto doporučil ostatním soudům, aby ji při svém rozhodování využívaly a aby v rozhodnutích zdůvodnily svůj postup podle pravidel v ní nastavených. Záměrem zákonodárce dle důvodové zprávy k NOZ bylo, aby každý případ byl posouzen jednotlivě a bez jakýchkoliv návodů s tím, že v případě, že pociťují-li někteří představitelé soudní moci potřebu tabulek, vzorců nebo klíčů speciálně pro tyto účely, nic nebrání tomu, aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle nichž bude postupováno. Uvedená metodika tak zcela nahrazuje uvedenou vyhlášku, přičemž metodika je přijata již nikoliv k náhradě nehmotné škody, ale nemajetkové újmy. Zmíněné tak zcela přirozeně přešlo pod koncept nemajetkové újmy, ve které se rozplynul pojem nehmotná škoda, přičemž jakožto náhrada je poskytováno přiměřené zadostiučinění dle principů, jež byly dle OZ vyhrazeny pro náhradu za porušení osobnostních práv.

¹⁴² Například Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 154/2007.

z nich byly rozhodné jiné skutečnosti. Pro náhradu škody bylo podstatné, aby za splnění dalších zákonných podmínek došlo k úbytku v majetkové sféře poškozeného (například tím, že pokud byla o poškozeném zveřejněna nepravdivá informace v médiích, v důsledku čehož se změnil jeho mediální obraz a určitý subjekt – například sponzor – s takovou osobou rozvázal či nepodepsal dojednaný sponzorský kontrakt, jednalo se nepochybně o škodu či ušlý a vyčíslitelný zisk). Zveřejnění nepravdivé informace však v případě, že byl zasažen například rodinný život poškozeného, nemusel mít nevyhnutelně přímé majetkové konsekvence, nicméně, opět za splnění zákonných podmínek, především pak subsidiarity, zakládal nárok na odčinění újmy na právu na soukromí v penězích.¹⁴³

Proto tedy dovozují, že pro faktickou nemožnost vyčíslení nemajetkové újmy nebylo možné vycházet z analogie k ust. § 442 OZ na základě argumentu, který by zněl, že vzhledem k tomu, že se vždy jedná o náhradu, principy by měly být podobné, poněvadž zákonodárce normoval pro náhradu škody výslovné zakotvení principu reparace ve skutečné výši, zatímco u náhrady nemajetkové újmy stanovoval princip přiměřenosti. Je tedy otázkou interpretace uvedeného neurčitého právního pojmu, a to jak ústavního, tak zákonného (ust. § 13 odst. 2 OZ), jak v rámci něj určit částku, která zmírní újmu a poskytne zadostiučinění. Vzhledem k tomu, že se jedná o jiný nárok, poněvadž skutečná škoda při porušení osobnostního práva kolikrát vzniknout ani nemusí, soud vlastní úvahou přiznával pekuniární plnění na základě skutečností, u nichž nebylo rozhodné, zda tato vznikla, nýbrž zda bylo zasaženo osobnostní právo a splněna podmínka subsidiarity. Z uvedeného pohledu je tedy patrné, že hovořit o zvýšené či sankční výši náhrady nemajetkové újmy je v této souvislosti ve svém důsledku nemožné, neboť nebylo možné vyčíslit ani výši kompenzační.

Co tedy sleduje účel, který je vyjádřen v rámci přiznání náhrady nemajetkové újmy na základě principu přiměřenosti? Bud' to je třeba přijmout jako postulát, že obvyklá výše náhrady přiznávaná soudy je kompenzačního charakteru, tudíž pokud by byly přiznávány částky řádově vyšší, již by se nejednalo o přiměřenou náhradu kompenzačního, ale zvýšeného či sankčního charakteru, nebo se ptát, jaké motivy vedou soudy k přiznání určité výše náhrady, a tyto důvody interpretovat co do účelu tak, aby bylo možné zjistit, zda smyslem náhrady je pouze zmírnění újmy a zadostiučinění, nebo i prevence a trest. Z mého pohledu, vzhledem k tomu, že primární distinkcí mezi povahou náhrad v uvedeném terminologickém rozdělení je jejich účel, bude vhodnější vycházet z druhé varianty shora nastíněného.

¹⁴³ Část právnické obce má o tomto postoji nicméně pochyby, např. RYŠKA, Michal. *Kočka má devět životů, kolik zdraví má člověk?* [online]. Jiné Právo, 21. 11. 2009 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/11/michal-ryka-koka-m-devt-ivot-kolik.html>.

Je tedy k zamyšlení, zda účel náhrady na základě OZ může co do aplikačních principů a výsledného efektu odpovídat sankční náhradě tak, jak je přiznávána v odlišných právních systémech, a tedy, zda může být v rámci přiměřenosti sledován i účel preventivně-sankční. Je základní skutečností, že porušení osobnostního práva, tedy i práva na soukromí, je povahy objektivní¹⁴⁴. Uskutečněním určitého jednání dochází k následku, který může porušit osobnostní sféru poškozeného. Jak již bylo uvedeno, výši náhrady nemajetkové újmy je však třeba posoudit v každém jednotlivém případě s přihlédnutím ke všem okolnostem daného případu.¹⁴⁵ Výše náhrady nemajetkové újmy tedy byla posuzována s ohledem na hlediska subjektivní. Jakmile byla splněna podmínka porušení práva (skutečnost objektivní), nastal v rozhodovací praxi soudu prostor pro subjektivní zvážení všech okolností případu tak, aby mohlo být v přiznaném nároku zohledněno vše, co mohlo mít na takovou záležitost vliv.¹⁴⁶ S ohledem na skutečnost, že v takovém případě si lze představit různé motivy poškozeného při uplatňování nároku, neboť každému může připadat jakožto „přiměřená“ odlišná částka, platila zde i přes vše výše uvedené základní zásada pro přiznání náhrady imateriální újmy, a to princip, aby na straně jedné škůdce pocítil s ohledem na jeho poměry, že se dopustil deliktu, a odradilo jej to od spáchání dalšího, avšak aby jej to finančně nezruinovalo, a rovněž, aby poškozenému byla uhrazena částka odpovídajícím způsobem vyjadřující jeho újmu, která však nesmí vést k bezdůvodnému obohacení¹⁴⁷, což je právě princip angloamerického práva pro punitive damages.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Viz Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 11. 2008, sp. zn.: 30 Cdo 3361/2007, nebo Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2008, sp. zn. 30 Cdo 427/2007.

¹⁴⁵ Viz Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 30 Cdo 5188/2007: „*Ustanovení § 13 obč. zák. ovšem nevymezuje případnou hranici (ať minimální nebo maximální) pro určení jeho výše. Pouze hovoří o tom, že zadostiučinění musí být přiměřené. Určení výše nároku na přisouzení náhrady nemajetkové újmy v penězích lze v zásadě proto zjišťovat značně obtížně. Vesměs se tudíž uplatní postup podle ustanovení § 136 OŠŘ, kdy soud tuto výši určí podle své úvahy. I ta však podléhá hodnocení. Soud je zde povinen vycházet z úplně zjištěného skutkového stavu a opírat se o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska. Základem posouzení podle zmíněného ustanovení je proto zjištění takových skutečností, které soudu umožní založit úvahu na určitém kvantitativním posouzení základních souvislostí posuzovaného případu.*“ Wagnerová v disentu k Nálezu Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2005, sp. zn.: Pl. ÚS 16/04 uvedla, že jde o přímo klíčový aspekt, přičemž Ústavní soud se v Nálezu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14, na tento disent odkázal s tím, že náhrada má rovněž preventivně-sankční účel.

¹⁴⁶ Srov. TELEČ, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 128 – 129, kde kromě zamyšlení se nad účelem zadostiučinění je čtenáři k dispozici přehled záležitostí ke zvážení při zohledňování přiměřenosti zadostiučinění.

¹⁴⁷ S výše uvedeným však souvisí na druhou stranu i úprava nákladů řízení, poněvadž s ohledem na neurčitý právní pojem „přiměřenosti“, je obtížné po poškozeném, jakožto po žalobci, požadovat, aby přesně odhadnul, jaká je dle názoru soudu, který rozhoduje na základě své volné úvahy dle ust. § 136 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“), částka přiměřená, a pak případně tratil na nákladech řízení. Soud tak není vázán na základě zjištěného skutkového stavu ničím jiným, než horní hranicí uplatněného nároku, neboť nelze rozhodovat ultra petitum (srov. ust. § 153 odst. 2 OSŘ), poněvadž dle předmětu této práce se nejedná o věc, ve které lze řízení zahájit i bez návrhu, ani o věc, kde z právního předpisu vyplývá způsob vypořádání mezi účastníky. Proto v případě, že poškozený jakožto žalobce utrpěl zásah do osobnostního práva, budou mu přiznány náklady řízení, pokud o ně žádá, neboť po něm nelze spravedlivě požadovat, aby předvídal, zda jsou

Z mého pohledu však důsledně vzato ani tato zásada neobstojí vstříc testu veškerými možnými scénáři. Lze si představit jednání natolik nemorální, zvrácené a škodlivé, že právo nemá zájem na tom, aby při reakci na majetkové vztahy, jež jsou součástí práva na zadostiučinění, mělo zájem na tom, aby škůdce potrestalo způsobem, který by mohl znamenat jeho hospodářský zánik, neboť by se to mohlo jevit s ohledem na přiměřenost částky pro poškozeného jakožto nevyhnutelné. Zejména si dovedu představit v případě, že škůdce bude internetový server či jiný bulvární subjekt, který sice nebude příliš ekonomicky „velký“, avšak publikoval by natolik závažné informace dehonestálního charakteru, že by výše stanoveného odčinění respektující výše uvedenou zásadu byla pro poškozeného vzhledem k dopadům na jeho život tak malá, že by převážilo právo na satisfakci. Zde totiž dochází ke střetu principu, zda převáží zájem na satisfakci poškozeného versus zájem na ekonomickém přežití škůdce, přičemž v případě, že by škůdce jednal ve zlém úmyslu a s jediným cílem poškodit poškozeného, z mého pohledu by zde neexistoval důvod držet se výše uvedené zásady, což by bylo dle mého soudu rovněž i přiměřené. Například v situaci, v níž by se novinář mstil subjektu, o kterém píše, přičemž by se nejednalo ani o vlastní prospěch – zvýšení čtenosti, nýbrž pouze o osobní pomstu, a tedy zneužití přístupu do médií, případně tam, kde by byla média využita za politickým účelem k očernění politických soupeřů. Avšak i maximum amerického práva, jež bylo přiznáno na punitive damages, a které činilo 526 násobek skutečné škody v případě *TXO Production Corp. v Alliance Resources*¹⁴⁹, neznamenalo likvidaci byznysu škůdce. Přesto, jak jsem však již uvedl, dovedu si představit i scénář, kdy by bylo možné tento princip převážit zájmem na výši zadostiučinění poškozeného.

Podstatné totiž při zachování výše uvedených principů je, že mohou nastat případy, v nichž přiznávání náhrady imateriální újmy ve výši, ve kterých ji české soudy přiznávají (více méně platí zdrženlivost, a výše náhrad za porušení práva na soukromí se pohybuje spíše v desítkách než stovkách tisíc či v milionech¹⁵⁰), může být vzhledem k okolnostem případu nedostatečná, poněvadž pokud se škůdci finančně vyplatí zasáhnout do cizího soukromí, a

splněny podmínky subsidiarity a jaká je výše přiměřené částky, kterou by měl nárokovat. Soudní poplatek je sice vypočítáván z výše požadovaného plnění na náhradu nemajetkové újmy, avšak v případě, že žalobce žádá náhradu imateriální újmy vyšší než 200.000,- Kč, jedná se o fixní částku.

¹⁴⁸ Srov. New York Court of Appeals *Vaslinder v Scott*, 976 F. 2d 118, C.A. 2 (N.Y.) 1992.

¹⁴⁹ Supreme Court of the United States *TXO Production Corp. v Alliance Resources* (92-479), 509 U.S. 443 (1993). „...co může být nehoráznějšího, než viceprezident společnosti, který uvádí, že celou dobu věděl, že uvedené pozemky [jednalo se o koupi pozemků s nerostným bohatstvím, které však žalovaný v době prodeje již nevlastnil, neboť k nim měla oprávnění společnost Tug Fork Land Company] pozemky patří Tug Fork?“

¹⁵⁰ RYŠKA, Michal. *Umělci pod okny soudu aneb První krok do světa satisfakcí* [online]. Jiné právo, 6. 7. 2009 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.cz/2009/07/umelci-pod-okny-soudu-aneb-prvni-krok.html>.

riziko, že bude muset poškozenému poskytnout satisfakci, je menší než výše potenciálního výtěžku, bude zákon ekonomicky neefektivní. Pokud by se tedy právní normativní systém nevyjadřoval (i obecně) s ohledem na morální hodnoty k diverzifikaci ocenění zásahů do soukromí právě dle subjektivních kritérií každého případu, lze uzavřít, že protizákonné jednání by bylo v určitých případech hospodářsky profitabilní nebo v případě zlého úmyslu hrubě nemravné či v rozporu s veřejným pořádkem.

Na tomto místě lze poukázat i na filozofický spor v náhledu na problematiku mezi českým Ústavním soudem a Nejvyšším soudem¹⁵¹, v němž Nejvyšší soud rigorózně lpí na tom, že v českém právu není prostor pro sankční povahu škody (újmy), avšak Ústavní soud toto v již shora zmíněném případě Viewegh nevyklučuje. Je však nutno poznamenat, že se jedná pouze o jediné, a to senátní rozhodnutí, v němž bylo dovozeno, že s ohledem na úmysl vydavatele tištěného periodika, který uveřejnil o mediálně známém spisovateli nepravdivá skutková tvrzení týkající se poměru s údajnou milenkou a následně na tomto sdělení postavil reklamní kampaň k nákladu uvedeného periodika, což spisovatele objektivně poškozovalo na jeho rodinném životě, přičemž vydavatel neunesl důkaz pravdou, první senát Ústavního soudu rozhodl, že obecnými soudy přiznaná výše relutárního plnění ve výši 150.000,- Kč (žalobce žádal 5.000.000,- Kč), byla s ohledem na zjištěné a nemravné jednání vydavatele neproporcionální stran zásahu do jeho majetkové sféry, poněvadž ekonomicky se mu takové jednání mohlo vyplatit. Více než ekonomickou analýzou však Ústavní soud argumentoval preventivně-sankčním charakterem náhrady imateriální újmy, která má být v tomto případě i výstrahou do budoucna. Uvedené tak prolomilo dosavadní doktrínu i rozhodovací praxi dle OZ, dle nichž soukromé právo, jež má obecně pouze reparační funkci, přebralo rovněž funkci sankční, tedy částečně se co do účelu prolíná s působností práva veřejného. Soudkyně Wagnerová v odůvodnění výslovně uvedla, že: „...existence hrozby do budoucna pro ostatní bulvární subjekty je žádoucí...“, s tím, že se jedná o tzv. zvýšenou, nikoliv sankční náhradu újmy, která je však nutná s ohledem na účel, který je zákonem chráněn, a to zabránění a výstraha tendencím vulgarizovat společnost bulvárem.

Lze se tedy domnívat, že dle OZ bylo možno vyjít ze skutečnosti, že charakter náhrady imateriální újmy musí být proporcionální vzhledem k okolnostem případu a k subjektivní

¹⁵¹ Rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009, nebo ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 30 Cdo 83/2011 (rozhodnutí bylo vydáno až po ústavním nálezu ve věci Viewegh), kde je sice připuštěna i preventivní funkce náhrady, nicméně velmi opatrně: „I při určení výše relutární satisfakce musí být přihlíženo k prvořadě satisfakční funkci přiznávané peněžité částky, kterou je sledováno zajistit odpovídající vyvážení a zmírnění nemajetkové újmy vzniklé na osobnosti postižené fyzické osoby. Relutární zadostiučinění plní především satisfakční funkci, i když úlohu preventivního významu zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění nelze vylučovat.“

stránce jednání škůdce, přičemž v tomto případě je přiměřenost vyjádřena tzv. zvýšenou náhradou z důvodu, že jednání je zavrženíhodné, a má působit výstražně. S ohledem na to, že v USA se nečiní rozdíl mezi náhradou zvýšenou a sankční a anglický koncept zvýšené náhrady neodpovídá východisku z odůvodnění českého Ústavního soudu, je z mého pohledu nerozhodné, zda náhradu nazýváme jako „zvýšenou“, „sankční“ či zkrátka „přiměřenou povaze případu“. Je však skutečností, že inspirace pro tento postup pochází z angloamerického práva, tudíž paralela s názvem takové náhrady se jeví jakožto vhodná k zachycení kontextu, ve kterém se s ohledem na předvídatelnost práva pohybují. Je zřejmé, že Ústavní soud vzal, v rozporu s mnou výše preferovanou úvahou, obvyklou výši přiznávané náhrady (tedy výši, které soudy běžně dosahují při volné úvaze při přiznávání náhrad ke zmírnění a odčinění újmy) za takzvanou náhradu „kompenzační“, přičemž po vzoru práva amerického s ohledem na okolnosti případu výši této náhrady považoval za nedostatečnou, neboť, jak zmíněno výše, v angloamerické judikatuře se lze setkat právě v případech zlého a hamižného úmyslu s přiznáváním částek, jež mají vyjádřit sankci (například násobením určité „kompenzační“ náhrady).

Že českému právnímu řádu nebyla zcela cizí sankční násobení náhrady, v tomto případě bezdůvodného obohacení, dokládá ust. § 40 odst. 4 zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon, kde je výslovně zavedena sankční povaha náhrady bezdůvodného obohacení, neboť je stanoveno, že kdo nakládá s dílem, aniž by měl k tomu licenci, je povinen vydat bezdůvodné obohacení ve dvojnásobné výši, než kolik by musel vydat za licenci.

7.1.3 Úprava v NOZ

Vzhledem k tomu, že i dle důvodové zprávy k NOZ se fakticky koncept náhrady nemajetkové újmy u porušení osobnostních práv, tedy i práva na soukromí dle OZ, pouze s drobnými změnami překloupe i do nového zákona, je zde prostor pro argumentaci, že stejným způsobem, jako byla náhrada nemajetkové újmy interpretována v OZ, ji lze převzít v NOZ.

Vliv angloamerického práva je přitom zvýrazněn v rámci NOZ v otázce náhrady škody v ust. § 2969 odst. 2, kde je uvedeno, že poškodil-li škůdce věc ze svévole nebo škodolibosti, nahradí poškozenému cenu zvláštní oblíby (*prettium affectionis*)¹⁵². Ust. § 1331

¹⁵² S cenou zvláštní oblíby bylo možné setkat se v judikatuře Nejvyššího správního soudu první republiky, kdy cenu zvláštní oblíby charakterizoval jakožto cenu, která: „*předpokládá čistě osobní vztah k určité věci, čímž nabude tato věc určitých nahodilých subjektivních vlastností, takže ji nelze nahradit jinou věcí a že věc ta má vyšší cenu jen pro určitou osobu nebo pouze pro určitý kruh osob*“. Jednalo se o rozhodování ve věcech daní. Např. Rozsudek ze dne 7. 5. 1928, sp. zn. 9622/26, Rozsudek ze dne 23. 4. 1937, sp. zn. 16875/36, Rozsudek ze

ABGB normuje, že „je-li někdo poškozen na svém jmění úmyslně nebo patrnou nedbalostí jiného, je oprávněn žádati také ušlý zisk, a byla-li škoda způsobena činem, zakázaným trestním zákonem, nebo ze svévole a škodolibosti, cenu zvláštní záliby.“, tudíž je evidentní, že se vlastně jedná o shora citované ust. § 2969 odst. 2 NOZ.

Je sice otázkou, jak uvedené uchopit, tedy zda skutečnou škodu (například zničená rodinná fotografie), která je v zanedbatelné výši, násobit přiměřeným způsobem do sankční výše (například z důvodu, že ke zničení došlo úmyslně z důvodu povědomí o sentimentální hodnotě takové fotografie pro poškozeného), nebo ke skutečné škodě přičíst přiměřenou výši náhrady imateriální újmy, což má logicky vliv na koncepční chápání uvedeného jakožto náhrady majetkové újmy (škody) v sankční výši, nebo jakožto součtu kompenzační výše náhrady majetkové a nemajetkové újmy, přičemž důvodová zpráva se přiklání spíše k druhé verzi, když uvádí, že u náhrady ceny zvláštní oblíbenosti se zohlední i imateriální újma. Lze tedy vyjít z koncepce zničení věci zvláštní oblíbenosti (tedy při zásahu do majetkového práva), v případě zásahu do práva osobnostního?

Ust. § 1331 ABGB výslovně uvádí, že pokud se jedná o úmyslné poškození, avšak tento úmysl není zlý, přičemž nedbalost nemusí být nápadná, nýbrž stačí patrná, tedy o jakýsi stupeň niž, než předpokládá ust. § 1324 ABGB, a jedná se o útok na jmění (tedy nikoliv na osobu či na práva), je možné rovněž žádat ušlý zisk z takového jmění. Zákon již speciálně neupravuje případ, kdy jde o úmyslný delikt, či jednání s patrnou nedbalostí při útoku na práva či osobu, z čehož vyplývá, že v takovém případě není možné žádat ušlý zisk. Avšak výše uvedené nikterak nedává prostor pro subjektivní zhodnocení jednání v souvislosti se stupněm zavinění a jeho vyjádření ve vztahu k výši náhrady. Diferenciaci ve výši náhrady ovlivní až vznik škody na jmění v důsledku spáchání trestného činu, ze svévole či škodolibosti, neboť v takovém případě se nahrazuje právě cena zvláštní záliby. Nejvyšší správní soud první republiky cenu zvláštní záliby charakterizoval jakožto cenu, která: „předpokládá čistě osobní vztah k určité věci, čímž nabude tato věc určitých nahodilých subjektivních vlastností, takže ji nelze nahradit jinou věcí a že ta věc má vyšší cenu jen pro určitou osobu nebo pouze pro určitý kruh osob“.¹⁵³ Lze uzavřít, že cena zvláštní záliby tedy byla konkrétní částka, kterou určitá konkrétní osoba hodnotí věc, ke které má citový vztah.

dne 23. 5. 1923, sp. zn. 8586/23, Rozsudek ze dne 9. 9. 1924, sp. zn. 15015/24, kdy tato byla snížena v případě, že se zaplacená tržová cena byla cenou zvláštní oblíbenosti. Do NOZ byla nicméně přijata díky ust. § 1331 Obecného zákoníku občanského.

¹⁵³ Viz již shora uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 9622/26, sp. zn. 16875/36, sp. zn. 8586/23, sp. zn. 15015/24, v nichž ve věci daní byla daň snížena v případě, že zaplacená tržová cena byla cenou zvláštní oblíbenosti.

Cena zvláštní záliby tedy dle judikatury představovala cenu, která se rovná rozdílu mezi skutečnou hodnotou zboží a zaplacenou kupní cenou za zboží¹⁵⁴, fakticky tedy hodnotou, kterou věci přisuzuje kupující oproti ceně obecné vycházející ze srovnání na trhu. Pozoruhodný je Rozsudek Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 17. 1. 1935, sp. zn. Rv I 265/33¹⁵⁵, ve kterém se hovoří o tom, že ust. § 1331 vyjadřuje trest pro škůdce. A rovněž v Rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 1940, sp. zn. Rv I 3/40, se hovoří o tom, že ust. § 1325 (bolestné) a § 1331 (cena zvláštní záliby) ABGB jsou nehmotnou škodou.¹⁵⁶ Z výše uvedeného tak vyplývá, že náhrada ceny zvláštní záliby je pojata jako částka označená jakožto nehmotná škoda, která se přičte k ceně skutečné (hmotná škoda). Povinnost k náhradě této nehmotné škody je však rovněž posuzována jakožto sankce škůdci, tudíž jejím účelem je kromě reparace i potrestání škůdce. NOZ se tedy v ust. § 2969 odst. 2 vrací k uvedenému institutu cenou zvláštní obliby, přičemž důvodová zpráva k NOZ uvádí, že se jedná o obdobu penální náhrady škody, do které se zohledňují i nemajetkové aspekty, tedy právě například vztah poškozeného k věci. Důvodová zpráva doslova uvádí, že „do jisté míry jde o jednu z obdob institutu angloamerického práva označovaného jako punitive damages. Svévole i škodolibost jsou kvalifikované případy vystupňovaného úmyslu... ..cena zvláštní obliby určí obdobným postupem, jakým se určuje výše satisfakčních plnění za újmy ryze nemajetkové: výši určí a zdůvodní poškozený.“¹⁵⁷ Náhrada za výrazně nežádoucí jednání škůdce je tak typickým příkladem sankční náhrady, kdy kompenzace připadá v úvahu jakožto náhrada za cenu skutečnou a satisfakce, a to i v sankční výši, za újmu nemajetkovou.

Terminologicky se dle ABGB jednalo o součet škody skutečné a škody nehmotné, zatímco dle NOZ se jedná o škodu skutečnou a zohlednění nemajetkové újmy. Vzhledem k tomu, že terminologicky došlo k posunu interpretace škody (hmotné i nehmotné) a nemajetkové újmy pod zastřešující pojem újma, přičemž tam, kde újma nemá charakter hmotné škody, jde o nemajetkovou újmu, jediným pravidlem pro přiznání zadostiučinění, jakožto náhrady za nemajetkovou újmu, je princip přiměřenosti. Pokud však ABGB váže náhradu škody v důsledku spáchání trestného činu či ze škodolibosti na odškodnění cenou zvláštní obliby, logicky se musí jednat o trest škůdci, neboť přičtení nehmotné škody ke škodě skutečné je v takovém případě vědomé rozhodnutí zákonodárce, že skutečná škoda

¹⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 1939, sp. zn. Rv I 265/39. Soud rozhodl, že pokud kupující koupil šperky v hodnotě 15.000,- Kč za 30.000,- Kč, přičemž bylo zjištěno, že prodávající prodejem spáchal trestný čin podvodu, nahrazuje se jakožto škoda celá kupní cena. V tomto případě tedy dvojnásobek.

¹⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 1935, sp. zn. Rv I 265/33.

¹⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 1940, sp. zn. Rv I 3/40.

¹⁵⁷ Důvodová zpráva k zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, s. 1150.

neodpovídá ceně hrazené jakožto náhrada, neboť se pouze zohlední subjektivní stránka jednání škůdce o hodnotu věci v očích poškozeného.

Hypoteticky tedy v NOZ, pokud by pozitivním rozhodnutím systému byla skutečnost, že sankční náhrada škody v civilním právu možná není, i tak by bylo možné hradit cenu zvláštní obliby, neboť zákon normuje, že v náhradě se má zohlednit nemajetkový aspekt. Nemajetkový aspekt při škodolibosti existuje vždy, neboť škodolibost je nevyhnutelně činěna s úmyslem druhého citově zasáhnout. Ač mám za to, že do jisté míry se hypotéza pro přiznání ceny zvláštní obliby kryje s hypotézou pro přiznání nemajetkové újmy (srov. ust. § 2969 odst. 2 a ust. § 2971 NOZ: svévole a škodolibost vs. touha ublížit), je zde záměr zákonodárce výslovně újmu způsobenou ze svévole nebo škodolibosti nahrazovat explicitně tak, že se nebude zkoumat, zda osoba újmu pociťuje jako osobní neštěstí. Zákonodárce pevně stanoví, že pokud je splněna podmínka svévole či škodolibosti, předpoklad pro náhradu rovněž nemajetkové újmy je splněn vždy.

Bylo by tedy rovněž možno uvést, že stanovení ceny zvláštní obliby není víc než subjektivní vyjádření ceny věci, neboť se přihlédne k rovněž nemajetkovým aspektům vztahu poškozeného k věci, avšak v takovém případě sankčnost takového ustanovení vyplývá již z definice sebe sama jakožto konsekvence subjektivní stránky jednání škůdce. Lze tedy uzavřít, že cena zvláštní obliby je náhradou sankčního charakteru.

Argumentoval-li bych tím, že v rámci náhrady imateriální újmy se náhrada škody a imateriální újmy nachází systematicky, a nutno dodat, že i velmi logicky, v Hlavě III, Dílu 1, NOZ, s nadpisem „Náhrada majetkové a nemajetkové újmy“, potom, jak uvedeno výše, stále se jedná o rozdílný nárok od nároku dle generální klauzule náhrady imateriální újmy v ust. § 2971 NOZ, kde je uvedeno, že porušil-li škůdce z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvlášť zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu. Uvedené však neznamena víc, než že škůdce nahradí za každých okolností nemajetkovou újmu, kterou způsobí. Tedy, i kdyby zde nebylo ustanovení o ceně zvláštní obliby, logicky by se poškozený měl této domoci na základě generální klauzule o náhradě nemajetkové škody. Logicky se tak lze dobrat konstatování, že zákonodárce velmi vágně přistoupil k tomu, aby koncepčně definoval povahu náhrady, když v důvodové zprávě odkázal na angloamerické právo a sankční povahu náhrady, poněvadž z uvedeného nevyplývá, že by se nemohlo jednat pouze o kompenzační cenu věci skutečnou a kompenzační náhradu imateriální újmy, a to i za předpokladu, kdyby reálný výsledek byl stejný jako v případě, že by cena zvláštní obliby měla sankční povahu. A nadto, z praktického hlediska by bylo možné například dovodit, že fakticky násobená škoda se rovná

vyjádření imateriální újmy, avšak stejně by zůstávalo otázkou, zda by výše uvedené koncepty skutečně vedly k přiznání stejně vysokých částek, poněvadž, jak již bylo uvedeno, o výši částky nemajetkové újmy soud rozhoduje volnou úvahou dle ust. § 136 OSŘ.

Pro tento text je však podstatné, že důvodem pro přiznání imateriální újmy je skutečnost, zda škůdce jednal s hrubou nedbalostí či způsobil újmu úmyslně z touhy ničít, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné, a tuto svým zásahem způsobil. Je zřejmé, že pod poslední případ lze vztáhnout i důvod spočívající v ziskuchtivosti. Zmíněné ustanovení nevypovídá nic o výši, nicméně ust. § 2951 odst. 2 NOZ normuje, že nemajetková újma se hradí přiměřeným zadostiučiněním primárně v penězích. Kromě toho, že dle NOZ v případě, že vznikne nemajetková újma, odpadá povinnost subsidiarity, tudíž již pouhým zásahem do osobnostních práv vzniká peněžní nárok (poněvadž vzniká újma), pro odčinění újmy platí zvláštní pravidla Oddílu 3 Pododdílu 2 výše uvedené Hlavy III, neboť ust. § 2957 se explicitně vyjadřuje k tomu, že v rámci přiměřeného zadostiučinění musí být brány v úvahu i okolnosti zvláštního zřetele hodné, což je pro právo na soukromí, jakožto osobnostní právo, především úmysl způsobit újmu nebo násobení účinků zásahu uváděním zásahu ve veřejnou známost. Pro výše uvedený příklad zveřejnění nepravdivých informací v tisku s masivní reklamní kampaní pro prodej vydání, v němž je nepravdivá informace inzerována jakožto hlavní „tahák“ pro zakoupení vydání, je evidentní, že NOZ speciálně pro dotčený případ a podobné zdůrazňuje, že musí být odčiněny i tyto zvláštní okolnosti. NOZ tedy implicitně uvádí, že má být odčiněno vzhledem k subjektivní stránce jednání škůdce v rámci přiměřenosti i to, co se liší od běžného objektivního zásahu, jenž není doplněn subjektivní stránkou obsahující výše uvedené kvality pro odčinění takové újmy, což může být se stejným efektem vyloženo i tak, že je zde prostor pro aplikaci sankce při stanovení výše náhrady. Fakticky tedy NOZ výše uvedené rozhodnutí Ústavního soudu ve věci Viewegh, ať už půjde názvem o sankční, zvýšené, nebo jen přiměřené odčinění imateriální újmy dále legitimizuje, poněvadž vyjadřuje, že je třeba, aby způsobená újma byla proporcionálně s ohledem na subjektivní stránku odpovídající skutečnosti, a to, zda si soud s ohledem na výklad práva pomůže angloamerickou terminologií, nehraje v rámci rozhodování ve věcech poskytování ochrany konkrétním právům a oprávněným zájmům žádnou roli. Nelze se však domnívat, že by zde bylo možné uplatnit stejný argument, jaký stojí za ustanovením ceny zvláštní obliby či v případě shora popsaného bezdůvodného obohacení, poněvadž na tomto místě je vyjádřeno a zdůrazněno pouze tolik, že pokud je zásah s ohledem na určité předpoklady silnější, je třeba uvedené akcentovat při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění. Obtížně však bude argumentovatelné dovození možnosti násobení kompenzační výše do sankční podoby.

Uvedený prostor však lze využít ke konstrukci preventivně-sankčního účelu náhrady v rámci argumentu přiměřenosti, neboť úmysl zákonodárce tímto směrem bezpochyby směřoval. I když nakonec ustoupil variantě s explicitním zavedení terminologie se „zvýšením“ či „sankcí“, o čemž svědčí právě již citovaná dřívější verze návrhu NOZ, v níž dnešní ust. § 2957 znělo tak, že náhrada bude v případě úmyslného způsobení újmy „zvýšena“, je zřejmé, že i dnešní formulace sleduje účel obdobný.

NOZ tak zvláště zdůrazňuje, že výše uvedené zvláštní okolnosti musí být odčiněny, což je třeba interpretovat právě tak, že jeho úmysl směřoval k tomu, aby dotčené okolnosti byly zohledněny ve výši náhrady nemajetkové újmy. NOZ tedy implicitně uvádí, že má být odčiněno vzhledem k subjektivní stránce jednání škůdce v rámci přiměřenosti i to, co se liší od běžného objektivního zásahu, jenž není doplněn subjektivní stránkou obsahující výše uvedené „přitěžující okolnosti“ pro odčinění takové újmy. Lze tedy uzavřít, že výše uvedené lze se stejným efektem vyložit tak, že v rámci principu přiměřenosti za situace, kdy se bude jednat o zmíněné okolnosti, je třeba aplikovat účel zadostiučinění jakožto preventivně-sankční.

Mám tedy za to, že pro argumentaci dovolávající se násobení určité částky s ohledem na vyjádření její sankční povahy zákonodárce prostor neudělil, nicméně prostor, dokonce povinnost zabývat se subjektivní stránkou a okolnostmi, a tuto promítnout do výše přiznané náhrady zcela jednoznačně uděluje, a to se zdůrazněním, že v případě takových okolností je třeba újmu odčinit (tedy navýšit částku za objektivní zásah do práva) i o tuto subjektivní stránku.

Kde se však NOZ chová zcela jednoznačně sankčně, je institut bezdůvodného obohacení, které je získáno zásahem do osobnostních práv. V ust. § 3004 odst. 2 je uvedeno, že bylo-li bezdůvodné obohacení nabyto zásahem do přirozeného práva člověka chráněného ustanoveními první části tohoto zákona, může ochuzený požadovat za neoprávněné nakládání s hodnotami týkajícími se jeho osobnosti namísto plnění podle odstavce 1 dvojnásobek odměny obvyklé za udělení souhlasu s takovým nakládáním. Je-li pro to spravedlivý důvod, může soud rozsah plnění přiměřeně zvýšit.

7.1.4 Náhrada nemajetkové újmy v principech PETL

Co se týče náhrady nemajetkové újmy (PETL ji nazývají škodou), s ohledem na skutečnost, že se jedná o obecné principy, a i když tyto lze vykládat různě¹⁵⁸, nelze uzavřít, že

¹⁵⁸ OLIPHANT, Ken. The Nature and Assessment of Damages. In KOZIOL, Helmut, SCHULZE, Reiner. (ed.) Tort Law of the European Community. Wien/New York, Springer-Verlag, 2008, s. 241-271. In VLASÁK,

by PETL sankční náhradu, alespoň ve shora uvedeném zohlednění subjektivní stránky a přiměřenosti, vylučovaly. Čl. 10:101 sice mluví o kompenzaci, nicméně dále výslovně zmiňuje preventivní účel, přičemž čl. 10:301 odst. 2 normuje, že po zohlednění všech okolností případu lze tam, kde škůdce přispěl významným způsobem k újmě, být brána v potaz i tato okolnost. Nadto v odst. 3 je zmíněno, že pro případy podobné by měla být přiznávána náhrada srovnatelná co do výše. Je tedy, stejně jako výše, víceméně terminologickou otázkou, jaká náhrada bude poskytnuta, poněvadž účel přiznané náhrady může být i preventivní.

Co se týče práva na soukromí, je zřejmé, že v kontextu PETL, konkrétně z čl. 10:101, vyplývá, že pokud je újma způsobena jakožto osobní, na svobodě, důstojnosti nebo jiných osobnostních právech, lze tuto odčinit jakožto újmu nemajetkovou, tudíž právo na soukromí ve svém osobnostním charakteru může být za užití teleologického výkladu rovněž předmětem náhrady nemajetkové škody.

7.2 Nehmotná škoda a nemajetková újma

Výše bylo nastíněno, jak zákonodárce naložil v rámci NOZ s chápáním škody a nemajetkové újmy. Pokud jde o nemajetkové aspekty náhrady, je třeba odpovědět na otázku, zda má zákonodárce na mysli ten samý institut, jaký měl na mysli ABGB, potažmo OZ u náhrady za bolestné a ztížení společenského uplatnění, tedy u nehmotné škody. NOZ i důvodová zpráva k němu pracují s pojmem nemajetkové újmy, aniž by dále bylo komentováno, zda nemajetková újma a nehmotná škoda jsou synonyma. Nehmotná škoda byla vymezena dle ABGB jakožto bolestné a cena zvláštní oblíby. Dle OZ se bolestné a ztížení společenského uplatnění nahrazovaly jako škoda, přičemž paušální částka dle ust. § 444 odst. 3 představovala náhradu nehmotné škody spočívající ve ztrátě blízké osoby. Ústavní soud však rovněž uvedl, že paušální náhrada dle ust. § 444 odst. 3 OZ nevyklučuje, pokud jednorázové odškodnění není dostatečnou satisfakcí za vzniklou újmu na osobnostních právech, aby se dotčené osoby domáhaly další satisfakce podle ustanovení na ochranu osobnosti.¹⁵⁹

Michal. Náhrada nemajetkové újmy v Principech evropského deliktního práva (PETL) a v návrhu občanského zákoníku. *Jurisprudence*, 2009, č. 4/2009, s. 40 n.

¹⁵⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2005, sp. zn.: Pl. ÚS 16/04. K uvedenému rovněž stěžejní článek RYŠKA, Michal. *Kočka má devět životů, kolik zdraví má člověk?* [online]. Jiné právo, 21. 11. 2008 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/11/michal-ryka-koka-m-devt-ivot-kolik.html>.

Z uvedeného vyplývají dvě konsekvence. Za prvé z uvedeného vyplývá, že přiznání zmíněného nároku z odškodnění nehmotné škody nepředstavovalo překážku rei iudicatae ve vztahu k nároku na zadostiučinění dle ust. § 13 odst. 2 OZ za nemajetkovou újmu. Dále, bylo dovozeno, že nároky na náhradu nemajetkové újmy jsou vymahatelné nikoliv jako náhrada škody, jejíž rozsah a způsob definuje ust. § 442 odst. 1 OZ, nýbrž cestou ochrany osobnosti podle ust. § 11 a ust. § 13 OZ. Avšak je skutečností, že dle OZ je přiměřeným zadostiučiněním nahrazována nemajetková újma pouze pro porušení osobnostních práv. Ust. § 444 OZ se týká škody na zdraví (bolestné a ztížení společenského uplatnění a odškodnění za smrt osoby pozůstalé). Bylo by tedy logické, aby nehmotná škoda byla odškodněna paušálním odškodněním jakožto pokrytí nákladů spojených se smrtí uvedené osoby a rovněž byla nahrazena nemajetková újma za zásah např. do rodinného života jakožto dva odlišné nároky. Ústavní soud však uvádí, že uvedené nároky spolu korelují v souvislosti s tím, zda je nárok z nehmotné škody vyjádřený v ust. § 444 odst. 3 OZ dostatečný co do výše, nebo nikoliv, a to nejspíše proto, že oba nároky dle soudu vyjadřují stejný důvod vzniku, a to porušení osobnostních práv. Pokud je pak náhrada přiznaná dle ust. § 444 odst. 3 OZ příliš nízká, je třeba nárok ještě „douspokojit“ na základě ust. § 13 odst. 2 OZ. Ústavní soud tak má patrně za to, že ust. § 444 odst. 3 OZ a ust. § 13 odst. 2 OZ pokrývaly stejný nárok, přičemž náhrada dle ust. § 13 odst. 2 OZ jej může doplnit do přiměřené výše. Komentářová literatura nicméně uvádí, že na základě ust. § 444 odst. 3 OZ je nárok dle ust. § 13 odst. 2 patrně konzumován¹⁶⁰. Za situace, kdy zde není znám úmysl zákonodárce stran vložení odst. 3 do ust. § 444 OZ, neboť z důvodové zprávy k zák. č. 47/2004 Sb., kterým byl do OZ doplněn odst. 3 do ust. § 444, není možno zjistit ničeho ohledně záměru zákonodárce, je třeba usoudit, že uvedené úvahy Ústavního soudu jsou absurdní. Nedávalo by žádnou logiku, aby v zákoně byla dvě ustanovení na ochranu jednoho zájmu s tím, že jedno ustanovení je řízeno pravidly části šesté OZ a druhé nikoliv.

Zadruhé, za této situace by rovněž nebylo možné ani používat analogii s částí šestou OZ při přiznání nároku dle ust. § 13 odst. 2 OZ, kde je samozřejmě v ust. § 442 upraven rozsah a způsob odškodnění, jak dále předpokládá komentářová literatura¹⁶¹, což přitom samo o sobě bourá koncept nemožnosti sankční náhrady újmy dle ust. § 13 odst. 2 OZ, neboť tvrzená analogie by již nemohla zužovat výklad ust. § 13 odst. 2 OZ skrze ust. § 442 odst. 1 OZ, poněvadž v takovém případě by musel soud při aplikaci ust. § 13 odst. 2 OZ nutně dospět

¹⁶⁰ ŠVESTKA a kol. *Občanský zákoník I, II, komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 1298 – 1299.

¹⁶¹ Kolektiv autorů. *Komentář k zrušenému zákonu Občanský zákoník*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2009, § 442.

k závěru, že přiměřená nemajetková újma již byla poskytnuta na základě vztahu ust. § 442 OZ a ust. § 444 odst. 3 OZ. To znamená, že nárok na náhradu byl uspokojen ve skutečné výši dle ust. § 444 odst. 3 OZ, a tedy cokoliv, co by bylo přiznáno na základě ust. § 13 odst. 2 OZ nad tuto výši, již byla sankce, která dle stejné doktríny není v českém právním řádu obsažena.

Na základě výše uvedeného tak mám tak za to, že ust. § 444 odst. 3 OZ se netýkalo osobnostních práv. Uvedené ustanovení je systematicky zařazeno v části šesté OZ, která se zabývá škodou, přičemž jakožto jednorázové odškodnění nemá souvislost s osobnostními právy, nýbrž s pokrytím nákladů, jež jsou pozůstalým způsobeny smrtí osoby, která je s nimi ve vztahu dle písm. a) – f) uvedeného odstavce. Je tedy zřejmé, že dle Ústavního soudu by poškozený žádal stejný nárok (z porušení osobnostních práv) odškodnit jednou ve skutečné výši jakožto nehmotnou škodu (fikce skutečné výše zde vychází z ust. § 442 a ust. § 444, jimiž je tato skutečná výše presumována), přičemž vzhledem k tomu, že poškozený by mohl žádat nárok ještě dle ust. § 13 odst. 2 OZ v případě, že by nestačila paušální částka tvořící fikci skutečné škody, nutně to znamená, že cokoliv, co je přiznáno nad částku ust. § 444 odst. 3 OZ dle ust. § 13 odst. 2 OZ, je již nad rámec skutečné (nehmotné) škody. Celá nemajetková újma by tak dle soudu již nebyla vyjádřením obdoby skutečné škody (za použití analogie ust. § 13 s částí šestou OZ), nýbrž částka, která skutečnou náhradu zvyšuje. Pokud by výše uvedený postup douspokojení dle ust. § 13 odst. 2 OZ měl zajistit naplnění určité principiální dikce ust. § 442 OZ o tom, že hrazena je skutečná škoda, pak by ust. § 444 odst. 3 OZ, jakožto paušalizovaná náhrada, pozbývalo smyslu, což soud i konstatuje, když uvádí, že způsob a rozsah náhrady za tento druh imateriální škody neumožňuje svojí jednoznačností žádný prostor pro odlišný výklad. Z logiky věci by pak částka dle ust. § 444 odst. 3 OZ nemohla být považována za nedostatečnou, poněvadž by to bylo v rozporu s ust. § 442 odst. 1 OZ.

Je tedy zřejmé, že koncepčně je nárok na náhradu nehmotné škody podřízen pravidlům části šesté OZ, zatímco uspokojení nároku na náhradu nemajetkové újmy nikoliv. Rozdíl z mého pohledu spočívá v tom, že účelem náhrady škody nemohla být dle OZ sankce, zatímco účelem náhrady nemajetkové újmy sankce být mohla, neboť zákonodárce tomu v rámci ust. § 13 odst. 2 OZ nebrání, což dokládám rovněž judikátem Ústavního soudu ve věci Viewegh, byť se všemi výhradami uvedenými shora.

NOZ všechny nehmotné nároky za škodu a újmu spojuje pod pojem nemajetková újma, přičemž má na mysli jak nároky dříve posuzované jako nehmotná škoda (bolestné, ztížení společenského uplatnění), tak nároky z ochrany osobnosti (zásah do fyzické integrity, nezákonné omezení svobody atd.), přičemž všechny tyto nároky vypořádává v rámci

přiměřeného zadostiučinění. Oproti předchozím zákonům je tedy stanovena nová koncepce, po které volal i Ústavní soud ve zmiňovaném Nálezu Pl. ÚS 16/04, v němž uvedl, že zákonodárce by měl za škodu pokládat i újmu vzniklou působením na tělesnou a duchovní integritu poškozeného. Jak již bylo uvedeno, řešení zákonodárce je takové, že pojmy škoda (majetková i nemajetková – nehmotná) a nemajetková újma sjednotil pod termín újma, jež zastřešuje škodu a nemajetkovou újmu. Škoda se tedy hradí jakožto škoda skutečná a ušlý zisk, zatímco nemajetková újma je nahrazena přiměřeným zadostiučiněním. Toto přiměřené zadostiučinění však vychází z konceptu, který byl uplatňován u náhrady za porušení osobnostních práv v OZ, nikoliv z konceptu, jímž byla odškodňována nehmotná škoda dle části šesté OZ, s tím, že okolnosti zvláštního zřetele hodné je třeba vzít při stanovování výše náhrady do úvahy. Jak jsem již zmiňoval, Nejvyšší soud ČR ve shodě s doktrínou¹⁶² pro náhradu nemajetkové újmy dle ust. § 13 OZ uvádí použití analogie s částí šestou OZ, tedy princip používaný pro náhradu škody, ať již hmotné (skutečné a ušlého zisku) nebo nehmotné (bolestné a ztížení společenského uplatnění), avšak zákonodárce dával soudům při interpretaci ust. § 13 odst. 2 mnohem více svobody, přičemž tuto možnost zúžil až výklad Nejvyššího soudu a doktríny.

Na základě výše uvedeného je zřejmé, že terminologicky nemajetková újma zahrnuje dosavadní nehmotnou škodu a rovněž nemajetkovou újmu. Tím rozšířila prostor pro poskytnutí přiměřeného zadostiučinění i tam, kde ust. § 442 OZ omezovalo soud při aplikaci nároku na náhradu nehmotné škody pouze v její skutečné výši, přičemž v NOZ je soud omezen pouze principem přiměřenosti, tak, jak byla dle OZ upravena pouze náhrada nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv. NOZ totiž staví koncepci nemajetkové újmy na principu, kterým byla poskytována satisfakce dle ust. § 13 odst. 2 OZ. Avšak co se týče přiměřeného zadostiučinění, tedy nemajetkové újmy, pojmu, se kterým ABGB nepracoval, k zužujícímu výkladu vůle zákonodárce skrze analogii k náhradě škody přistoupila většina doktríny i judikatura Nejvyššího soudu ČR pouze ze svého přesvědčení. Zákonodárcem stanovené právo na satisfakci dle ust. § 13 odst. 2 OZ nebylo jakkoliv omezeno skrze ust. § 442 OZ, nýbrž hranicí byl pouze princip přiměřenosti.

7.3 Sankční náhrada újmy a zásada subsidiarity trestní represe

Jak jsem uváděl shora, v případech zlého a hamižného úmyslu se lze v angloamerické judikatuře setkat s přiznáváním částek, jež mají vyjádřit sankci (například násobením určité

¹⁶² Např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1293/2007, dále rovněž KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. Praha: Linde, 2004, s. 166.

„kompenzační“ náhrady). Mohl tedy Ústavní soud nálezem ve věci Viewegh otevřít prostor pro změnu doktrinálního východiska stran obecně deliktního práva? Jakožto příklad poslouží porušení práva na soukromí dle newyorského státního práva. V ust. §§ 50, 51 Civil Rights Law je explicitně rozlišeno porušení práva na soukromí přímo vedle sebe jednou jako veřejný (misdemeanor) a soukromý (tort) delikt, kdy veřejný delikt je spáchán tehdy, pokud bez souhlasu žijící osoby, jejíž jméno, portrét nebo obrázek je použit za účelem reklamy nebo obchodu, přičemž v případě, že toto porušení práva je úmyslné, jedná se o civilní delikt se zmocněním pro přiznání sankční náhrady škody. Objektivním porušením zákona dochází ke spáchání veřejného deliktu, přičemž v momentě, kde je vážnost zájmu chráněného zákonem ohrožena silněji – v případě úmyslu – právo předpokládá nárok domáhat se v občanském soudním řízení náhrady nejen kompenzační, ale i sankční. Jedním z důvodů pro využívání tohoto institutu je přitom uváděna i myšlenka, že uspokojením poškozeného přiznáním sankční náhrady újmy dojde k odlehčení trestní justici na základě uplatnění principu ultima ratio¹⁶³.

Domnívám se, že za současné koncepce trestního práva v České republice tento argument platit nemůže. V souvislosti s formálním vymezením trestného činu dle ust. § 13 odst. 1 trestního zákoníku nelze mluvit o tom, že by snad civilní právo mohlo nahrazovat sankční náhradou škody roli práva trestního, a tím pádem na pozadí principu ultima ratio odůvodňovat upuštění od uplatňování trestní odpovědnosti tam, kde má poškozený možnost žádat sankční náhradu újmy v civilním řízení. Nejen, že uložením trestu v rámci trestního řízení nedochází k peněžité satisfakci poškozeného, poněvadž peněžitý trest je vyjádřením satisfakce komunity a příjmem společnosti, nadto porušení primární povinnosti sice může zakládat právo na náhradu újmy, nicméně zda tato bude přiznána v rámci adhezního řízení trestním soudem, nebo v rámci občanského soudního řízení civilním soudem, nehraje roli stran interpretace skutkové podstaty trestného činu, neboť naplňuje-li jednání znaky skutkové podstaty trestného činu, jedná se o trestný čin a zásada subsidiarity trestní represe dle ust. § 12 odst. 2 trestního zákoníku má význam pouze ohledně uplatňování trestní odpovědnosti z důvodu zvážení míry společenské škodlivosti. Nikoliv tedy z důvodu možnosti uspokojení nároku prostřednictvím civilního práva. Navíc si dovoluji tvrdit, že pokud je podmínkou pro sankční náhradu škody určitý zlý úmysl, škodolibost či ziskuchtivost, odůvodnění subsidiaritou trestní represe by neobstálo, neboť porušení normy trestního práva, kde je

¹⁶³ Srov. KÜHN, Zdeněk. *Má mít náhrada škody v soukromém právu sankční funkci?* [online]. Jiné Právo, 23. 10. 1997 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/m-mt-nhrada-kody-v-soukromm-prvu-sankn.html>.

subjektivní stránkou úmysl a pohnutka je zavrženíhodná, zcela jistě nemůže mít za následek prostor pro aplikaci zásady subsidiarity trestní represe a tím rovněž uplatnění principu ultima ratio.

Z uvedeného tedy vyplývá, že úvaha tím směrem, že může-li se poškozený zahojit na škůdci sankční náhradou újmy, je již škůdce dostatečně sankcionován a tím pádem nemusí být uplatňována trestněprávní odpovědnost, je za současného právního stavu zcela nemyslitelná, poněvadž zásada subsidiarity trestní represe vyjadřuje materiální korektiv, který má význam pouze v rámci trestního práva, a pro rozhodnutí o uplatnění trestní represe nehraje majetkový nárok poškozeného žádnou roli.¹⁶⁴

V případě, že by bylo sankcionováno jednání již v rámci civilního práva, nezakládalo by to důvod pro nemožnost stíhání v rámci trestního práva. Pouze by již neexistovala možnost v rámci adhezního řízení žádat civilně právní sankce. Docházelo by však k civilní sankci za stejné jednání, za které by původce zásahu jakožto pachatel v trestněprávním smyslu byl trestán prostředky veřejného práva. Je tedy třeba položit si otázku, zda by tímto nebyla porušena zásada zákazu dvojího trestání za stejný skutek. Souběh civilního a trestního řízení možný je, dokonce pro výše uvedené v právním řádu funguje institut adhezního řízení, přičemž účelem trestního řízení je pachatele potrestat. Nárok civilní je nárokem na majetkové vyrovnání, přičemž ze své podstaty se jedná o zcela nesouvisející nárok. Nicméně, preventivně-sankční účel náhrady v civilním řízení by již znamenal, že právní systém, lhotejno, zda jej budeme dělit na právo veřejné a soukromé, nebo jinak, zkrátka vyjadřuje svou reakcí na konkrétní jednání dvakrát v rámci dvou řízení stejné principy, a to principy prevence a sankce. Lze tedy uzavřít, že i kdyby tak učinil trestní soud v adhezním řízení, či soud trestní a soud civilní nezávisle na sobě, lze se domnívat, že vyjádřením stejného účelu ve dvou řízeních by veřejná moc postihovala sankcí jedno jednání dvakrát. Proto je nasnadě, že by soudům nezbyvalo, než zohledňovat, zda v konkrétním případě již nebyl původce zásahu potrestán v rámci jiného řízení. To by striktně vzato mělo praktický důsledek v tom, že v případě, že by civilní soud rozhodl o přiznání nároku žalobci s tím, že se jedná o náhradu s preventivně sankčním účelem, již by nebylo možné v rámci trestního řízení po vyslovení viny uložit trest. A pokud by v rámci trestního řízení byl uložen trest, již by v adhezním nebo civilním řízení nebylo možné uložit povinnost k úhradě náhrady s preventivně-sankčním

¹⁶⁴ Srov. JIŘÍČEK, Pavel, MAREK, Tomáš. Meze uplatnění zásady subsidiarity trestní represe. In HAMULÁK, Ondřej, MADLEŇÁKOVÁ, Lucia (ed). *Limity práva*. Praha: Leges, 2013, s. 422 – 434. Opačně Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky k výkladu ustanovení § 12 odst. 2 TZ o zásadě subsidiarity trestní represe, včetně výkladu pojmu společenská škodlivost činu a výkladu aplikace principu „ultima ratio“ ze dne 30. 1. 2013, sp. zn.: Tpjn 301/2012.

účelem, i když by skutková podstata odpovídala účelu ust. § 2957 NOZ. Je tedy otázkou, zda v rámci zachování určité funkčnosti systému by ze strany soudů nemohlo dojít k argumentační ekvilibristice v podobné formě, jako se děje při vybodování řidičů, když Nejvyšší správní soud v Rozsudku ze dne 10. 12. 2009, sp. zn. 2 As 19/2009, dovedil, že odebrání řidičského průkazu v důsledku „vybodování“, tedy po nashromáždění určitého počtu trestných bodů za spáchání přestupků, za něž následoval po každém z nich trest, není dvojitým trestáním, nýbrž „specifickým preventivním opatřením“. Je tak evidentní, že i ve výše načrtnutém tématu by mohl soud dojít k podobnému závěru, že preventivně-sankční náhrada není trestem, nýbrž zákonem předpokládaná metoda určení přiměřené náhrady v civilním řízení.

7.4 Dílčí závěry

Mám tedy za to, že z této kapitoly je patrné, že sankční účel náhrady je v našem právu dlouhodobě přítomen. Již ABGB obsahoval sankční účel minimálně tam, kde stanovil náhradou cenu zvláštní záliby, která zohledňovala nehmotnou škodu. OZ v rámci přiměřeného zadostiučinění na základě porušení osobnostních práv rovněž dával prostor pro aplikaci náhrady se sankčním účelem, což nakonec potvrdil i Ústavní soud v nálezu I. ÚS 1586/09. Vzhledem k tomu, že NOZ přejal koncepci ceny zvláštní oblíbenosti z ABGB, přičemž veškeré nároky z nehmotné újmy přetransformoval pod pojem nemajetková újma, jež je nahrazována přiměřeným zadostiučiněním dle stejného principu, jako náhrada za porušení osobnostních práv dle OZ (s tím rozdílem, že odpadá nutnost subsidiarity, viz ust. § 13 odst. 1 OZ a ust. § 13 odst. 2 OZ), a rovněž stanovil podmínky pro zvláštní zohlednění okolností zvláštního zřetele hodných, je zřejmé, že NOZ s tím, že za splnění určitých podmínek může být náhrada sankčního charakteru, jednoznačně počítá.

8 Závěr

Závěr tohoto textu patří zhodnocení shora uvedeného výzkumu, tedy toho, k čemu jsem v rámci svého vědeckého úsilí dospěl. Úkolem doktoranda je prohloubit míru vědění v rámci tématu, kterým se zabývá. Domnívám se přitom, že jsem ve svém textu formuloval myšlenky, jež jsou pro současné právo na soukromí výzvou k jejich uchopení v aplikační praxi. Ač je současným hybatelem práva na soukromí právo na informační sebeurčení, v realitě médií, v nichž je zpravodajem a tvůrcem takového obsahu vlastně kdokoliv, kdo má v ruce audiovizuální nahrávací zařízení, je stále otázkou ke zvážení zvolení způsobu skutečně efektivní ochrany, která eliminuje především rozšíření soukromého materiálu, neboť nejhorším výsledkem aktivní ochrany může být především to, že soukromou informaci bude ve výsledku znát větší okruh lidí, než který tyto informace znal v době zásahu do práva. Typicky si v této situaci vždy vybavím učebnicový případ dnešního Soudního dvora Evropské Unie *Erich Stauder v město Ulm* (29/69) ze dne 12. 11. 1969¹⁶⁵, v němž šlo o to, že si pan Stauder u soudu stěžoval na to, že pokud se na kupónu na máslo objevuje jeho jméno, v momentě, kdy tímto kupónem platí, seznamují se se skutečností, že je sociálně potřebný i další lidé, což jej zahanbuje. Dnes se přitom o panu Stauderovi, jenž měl zájem na tom, aby o něm nikdo v Ulmu nevěděl, že je sociálně potřebný, pokud to nikomu sám nebude chtít říct, učí statisíce studentů studujících právo Evropské Unie. Pan Stauder tedy při ochraně svého práva dosáhl zcela opačného výsledku, než zamýšlel. V tento důsledek se přitom kdykoliv může zvrtnout právě výkon práva na soukromí. Přesto se domnívám, že právo na soukromí jako takové má význam diskutovat a jeho role je s rozvíjejícími se technickými možnostmi lidstva čím dál podstatnější.

¹⁶⁵ Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 12. 11. 1969, sp. zn. 29/69 *Erich Stauder v město Ulm*.

V první části této práce jsem nejprve formuloval zakotvení práva na soukromí v současném právním systému, přičemž od jeho historického vývoje jej nacházím jak v právních předpisech ústavní, tak zákonné síly. Do značné míry je definováno v rámci práva na informační sebeurčení člověka, přičemž v širším kontextu se jedná v rámci všeobecného osobnostního práva o právo patřící pod deštník práva na čest. Rovněž zde přitom vymezují čtyři kategorie osob z hlediska míry jejich ochrany v souvislosti s požadavky na jejich soukromí, neboť mám za to, že největším úkolem práva na soukromí v rámci práva zábavního průmyslu je právě vyrovnat se s oním elusivním pojmem přiměřenost, který stanovuje hranice míry akceptovatelného zásahu do soukromí.

V následující kapitole se již zabývám deliktním právem na soukromí a korelacemi, které jednotlivé obory právního řádu mezi sebou vytváří s tím, že za základ беру pro ochranu soukromí v právu zábavního průmyslu tu nejtýpější situaci, a to veřejné sdělení nepravdivé informace o druhé osobě. Tyto vzájemné reakce v rámci právního řádu dále projektují do vážnosti osoby a možností její obrany v souvislosti s takzvanou nutností akceptovat vyšší míru kritiky za situace veřejné známosti.

Dále se věnuji otázce pořízení a použití soukromého materiálu bez souhlasu dotčené osoby s tím, že mám za to, že se jedná o stěžejní téma aktuální debaty v rámci práva na soukromí, neboť NOZ do značné míry změnil podmínky zákonných a úředních licencí oproti dřívější úpravě v OZ, přičemž do současných úvah vnáším argumenty týkající se možnosti pořízení a použití materiálu bez souhlasu osoby zasažené, přičemž navrhuji svým způsobem kacírskou myšlenku, že vždy nakonec bude lepší nahrávku raději pořídít, než nikoliv, a argumentuji tak v souvislosti s důkladnou analýzou současné judikatury.

V poslední kapitole stavím jakožto hypotézu myšlenku sankčního účelu náhrady újmy s tím, že detailně zkoumám v rámci vývoje občanského práva v Československu a později v České republice, jakým způsobem právní řád s tímto účelem pracuje. Stavím se přitom na stranu závěru, že určitým způsobem byl tento sankční účel přítomen již v ABGB, přičemž však ani OZ a zvláště NOZ, se této myšlence vlastně vůbec nebrání. Text na mnoha místech rovněž obsahuje některé další myšlenky, které dotváří rámeček soukromí v rámci práva zábavního průmyslu.

Závěrem je přitom třeba uvést, že největší výzvou současného práva na soukromí, která již přesahuje téma tohoto textu, jehož cílem byla analýza současného stavu, je nalezení odpovědi na filozofickou otázku se skoro až nihilistickou hypotézou, tedy, zda je v době internetu dána, případně jak, smysluplnost obrany proti zásahu do soukromí, neboť v případě aktivní obrany je možnost exposé vlastního soukromí mnohem větší, než v případě ignorece.

9 Zdroje

9.1 Právní předpisy

9.1.1 Mezinárodní smlouvy

Všeobecná deklarace lidských práv 1948

Rezoluce Rady Evropy 428 z roku 1970 o masových komunikačních médiích a lidských právech.

209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a svobod

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES

9.1.2 Zákony

Human Rights Act (1998)

Defamation Act (2013)

úst. zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

úst. zák. č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

zák. č. 946/1811 ř. z., obecný zákoník občanský

zák. č. 108/1933 Sb., o ochraně cti

zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád

zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

zák. č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon

zák. č. 47/2004 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zák. č. 500/2004 Sb., správní řád

zák. č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce

zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

zák. č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích

zák. č. 455/2016 Sb., změna trestního zákoníku a dalších zákonů

New York Consolidated Laws, Civil Rights Law

9.1.3 Další zdroje

Principy Evropského deliktního práva (PETL)

Draft Common Frame of Reference (DCFR)

Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zástupce ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k použitelnosti magnetofonového záznamu rozhovoru jako důkazu v trestním řízení ze dne 13. 5. 1994, poř. č. 2/2004

Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

Stanovisko Veřejného ochránce práv ze dne 3. 7. 2007, sp. zn.: 4587/2005/VOP/MON

9.2 Judikatura

9.2.1 Evropský soud pro lidská práva

Rozsudek ze dne 13. 6. 1979, compl. 6833/74, *Marckx v Belgie*

Rozsudek ze dne 8. 7. 1986, compl. 8 EHRR 407, *Lingens v Rakousko*

Rozsudek ze dne 16. 12. 1992, compl. 13710/88, *Niemietz v Německo*

Rozsudek ze dne 26. 2. 1992, compl. 12083/86, *Beldjoudi v Francie*
Rozsudek ze dne 26. 4. 1995, compl. 11662/85, *Oberschlick v Rakousko*
Rozsudek ze dne 24. 2. 1997, compl. 19983/92, *De Haes a Gijssels v Belgie*
Rozsudek ze dne 9. 6. 1998, compl. 41/1997/825/1031, *Incal v Turecko*
Rozsudek ze dne 2. 11. 2006, compl. 59909/00, *Giacomelli v Itálie*
Rozsudek ze dne 9. 1. 2007, compl. 51744/99, *Kwiecień v Polsko*
Rozsudek ze dne 12. 7. 2001, compl. 29032/95, *Feldek v Slovensko*
Rozsudek ze dne 11. 3. 2003, compl. 35640/97, *Lešnik v Slovensko*
Rozsudek ze dne 24. 6. 2004, compl. 40660/08, *Von Hannover v Německo No. 1*
Rozsudek ze dne 20. 10. 2006, compl. 47143/06, *Zakharov v Rusko*
Rozsudek ze dne 7. 2. 2012 compl. 55 E.H.R.R. 15, *Von Hannover v Německo No. 2*
Rozsudek ze dne 7. 2. 2012, compl. 39954/08, *Axel Springer AG v Německo*
Rozsudek ze dne 19. 9. 2013, compl. 8772/10, *Von Hannover v Německo No. 3*

9.2.2 Ústavní soud ČR

Nález ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94
Nález ze dne 25. 6. 1996, sp. zn. IV. ÚS 154/96
Nález ze dne 10. 7. 1997, sp. zn. III. ÚS 359/96
Nález ze dne 5. 11. 1997, sp. zn. II. ÚS 171/97
Nález ze dne 10. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 357/96
Nález ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97
Nález ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99
Nález ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99
Nález ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. II. ÚS 502/2000
Nález ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01
Nález ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03
Nález ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 146/04
Nález ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04
Nález ze dne 16. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 353/04
Nález ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03
Nález ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05
Nález ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05
Nález ze dne 1. 12. 2008, sp. zn. I. ÚS 705/06
Nález ze dne 15. 10. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10

Nález ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10
Nález ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09
Nález ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 823/11
Nález ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. II. ÚS 171/12
Nález ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 3502/13
Nález ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. IV. ÚS 1511/13
Nález ze dne 9. 12. 2014, sp. zn. II. ÚS 1774/14
Nález ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14
Nález ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 2844/14
Nález ze dne 12. 9. 2017, sp. zn. III. ÚS 3393/15
Nález ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1378/16
Nález ze dne 20. 2. 2018, sp. zn. I. ÚS 3819/14
Nález ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. II. ÚS 2299/17
Usnesení ze dne 18. 8. 1998, sp. zn. II. ÚS 404/98
Usnesení ze dne 8. 2. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2425/09
Usnesení ze dne 20. 10. 2011, sp. zn. II. ÚS 143/06
Usnesení ze dne 17. 4. 2014, sp. zn. I. ÚS 2246/12
Usnesení ze dne 5. 9. 2017, sp. zn. III. ÚS 3565/16

9.2.3 Nejvyšší soud ČR

Rozsudek ze dne 18. 2. 1926, sp. zn. Rv I 1978/25
Rozsudek ze dne 12. 12. 1927, sp. zn. Rv I 820/27
Rozsudek ze dne 17. 1. 1935, sp. zn. Rv I 265/33
Rozsudek ze dne 23. 6. 1939, sp. zn. Rv I 265/39
Rozsudek ze dne 20. 12. 1940, sp. zn. Rv I 3/40
Rozsudek ze dne 30. 11. 1988, sp. zn.: 1 Cz 82/88
Rozsudek ze dne 19. 7. 1995, sp. zn. Cdon 24/95
Rozsudek ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98
Rozsudek ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 30 Cdo 964/2000
Rozsudek ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004
Rozsudek ze dne 31. 5. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1293/2007
Rozsudek ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 154/2007
Rozsudek ze dne 31. 1. 2008, sp. zn.: 30 Cdo 3361/2007
Rozsudek ze dne 31. 11. 2008, sp. zn. 30 Cdo 3361/2007

Rozsudek ze dne 16. 12. 2008, sp. zn. 30 Cdo 427/2007
Rozsudek ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2305/2007
Rozsudek ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 30 Cdo 5188/2007
Rozsudek ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009
Rozsudek ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2455/2010
Rozsudek ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3024/2011
Rozsudek ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. 30 Cdo 83/2011
Rozsudek ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 701/2011
Rozsudek ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1585/2012
Rozsudek ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2698/2014
Usnesení ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004
Usnesení ze dne 5. 3. 2007, sp. zn. 5 Tdo 459/2007
Usnesení ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 30 Cdo 2072/2007
Usnesení ze dne 10. 12. 2008, sp. zn. 7 Tdo 1448/2008
Usnesení ze dne 8. 12. 2009, sp. zn. 3 Td 803/2009
Usnesení ze dne 24. 10. 2011, sp. zn. 11 Td 58/2011
Usnesení ze dne 7. 8. 2014, sp. zn. 21 Cdo 747/2013
Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. Tpjn 302/2005
Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky k výkladu ustanovení § 12 odst. 2 TZ o zásadě subsidiarity trestní represe, včetně výkladu pojmu společenská škodlivost činu a výkladu aplikace principu „ultima ratio“ ze dne 30. 1. 2013, sp. zn.: Tpjn 301/2012
Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 NOZ) ze dne 14. 4. 2014

9.2.4 Nejvyšší správní soud ČR

Rozsudek ze dne 23. 5. 1923, sp. zn. 8586/23
Rozsudek ze dne 9. 9. 1924, sp. zn. 15015/24
Rozsudek ze dne 7. 5. 1928, sp. zn. 9622/26
Rozsudek ze dne 23. 4. 1937, sp. zn. 16875/36
Rozsudek ze dne 22. 4. 1938, Boh. A 13216/38 (6102/35)
Rozsudek ze dne 17. 1. 2007, sp. zn. 2 As 60/2006
Rozsudku ze dne 10. 12. 2009, sp. zn. 2 As 19/2009
Rozsudek ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 5 As 37/2009

Rozsudek ze dne 22. 10. 2014, sp. zn. 8 As 55/2012

9.2.5 Jiné soudy ČR

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 22. 7. 1969, sp. zn. 7 Co 233/1969

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 1. 1998, sp. zn. 23 C 52/96

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 7. 1998, sp. zn. 1 Co 88/99

Rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 20. 12. 2004, sp. zn. 36 C 69/2004

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 24 C 48/2004

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 1 Co 119/2008

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. 8 A 316/2011

9.2.6 Další zahraniční judikatura

Rozsudek Spolkového ústavního soudu SRN ze dne 15. 12. 1983, BVerfGE 65, 1
(Volkszählungsurteil)

Rozsudek Spolkového ústavního soudu SRN ze dne 4. 4. 2006, BVerfGE 115, 320
(Rasterfahndungsurteil II)

Rozsudek House of Lords of the United Kingdom ve věci *Rookes v Barnard* [1964] AC 1129

Rozsudek House of Lords of the United Kingdom *Home Office v Wainwright* [2001] EWCA
Civ. 2081

Rozsudek House of Lords of the United Kingdom *Campbell v MGN Ltd* [2004] UKHL 22

Rozsudek House of Lords of the United Kingdom *Douglas and another and others v Hello!
Limited and others* [2007] UKHL 21

Rozsudek Court of Appeal of England *Kaye v Robertson* [1991] FSR 62

Rozsudek High Court of Justice *Mosley v News Group Newspapers* [2008] EWHC 1777 (QB)

Rozhodnutí Supreme Court of the United States ze dne 4. 6. 1928, *Olmstead v United States*,
277 U.S. 438

Rozhodnutí Supreme Court of the United States *BMW of North America, Inc. v Gore*, 517
U.S. 559 (1996)

Rozhodnutí Supreme Court of the United States *Hustler Magazine, Inc. v Falwell*, 485 U.S.
46 (1988)

Rozhodnutí Supreme Court of the United States *TXO Production Corp. v Alliance Resources*
(92-479), 509 U.S. 443 (1993)

New York Court of Appeals *Vaslinder v Scott*, 976 F. 2d 118, C.A. 2 (N.Y.) 1992

Rozsudek Soudního dvora Evropské Unie ze dne 12. 11. 1969, sp. zn. 29/69, *Erich Stauder v město Ulm*

9.3 Literatura

9.3.1 Monografie

BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010. 384 s.

BIEDERMAN, Donald, E., a kol. *Law and Business of the Entertainment Industries*. Westport: Praeger Publishers, 2007. 1044 s.

FRANK, Jerome. *Law and the Modern Mind*. 6. vydání. Garden City, New York: Anchor books, 1963. 368 s.

HELEWITZ, Jeffrey, EDWARDS, Leah. *Entertainment Law*. New York: Delmar Cengage Learning, 2004. 398 s.

HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, a kol. *Právníký slovník*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003. 1340 s.

JIRÍČEK, Pavel, MAREK, Tomáš. *Řešení bagatelních deliktů*. Praha: Leges, 2014. 128 s.

KNAP, Karel, ŠVESTKA, Jiří a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. Praha: Linde, 2004. 440 s.

KOZIOL, Helmut, WILCOX, Vanessa: *Punitive Damages: Common Law And Civil Law Perspectives*. Vídeň: Austrian Academy of Science, Institute for European Tort Law, Springer-Verlag, 2009. 335 s.

PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. Praha: Grada, 2009. 226 s.

SOBEK, Tomáš. *Právní rozum a morální cit*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2016. 339 s.

SUNSTEIN, Cass., R., HASTIE, Reid, PAYNE, John, W., SCHKADE, David, A., VISCUSI, W., Kip. *Punitive Damages: How Juries Decide*. Chicago: The University of Chicago Press, 2002. 285 s.

TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. Praha: C. H. Beck, 2012. 168 s.

9.3.2 Komentářová literatura

Kolektiv autorů. *Komentář k zrušenému zákonu Občanský zákoník*. Praha: ASPI, 2009.

Kolektiv autorů. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Praha: C. H. Beck., 2014. 2400 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr. *Občanský zákoník § 1 – 117. Velký komentář*. Praha: Leges, 2013. 720 s.

ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan, a kol. Občanský zákoník I, II – komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1960 s.

WAGNEROVÁ a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2012. 931 s.

9.3.3 Odborné články

BERKOVÁ, Zuzana. Způsob a rozsah náhrady škody v novém občanském zákoníku. *Právní fórum*, 2011, č. 11, s. 497 – 498.

ELIÁŠ, Karel. K justifikaci pravidla o nezávislosti uplatňování soukromého práva na uplatňování práva veřejného. *Právník*, 2014, č. 11, s. 1023–1028.

JANEČEK, Václav. K přípustnosti sankční náhrady škody. *Právní rozhledy*, 2013, č. 5, s. 153 – 159.

KOCINA, Jan. Záznamy telefonických hovorů pořízené třetími osobami jako důkaz. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 3, s. 24 – 26.

MAREK, Tomáš. Autonomie vůle a soukromí na Facebooku. *Právní rádce*, 2015, č. 6, s. 196 – 202.

MAREK, Tomáš. Delikty na cti z pohledu současného práva. Supplementum na téma: Ochrana cti – aspekty teoretické, praktické a historické. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2013, č. 8, s. 133 – 152.

MELZER, Filip. Nový občanský zákoník: Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 24 – 27.

MORÁVEK, Jakub. Kdy lze jako důkazní prostředek připustit záznam z kamerového systému? *Právní rozhledy*, 2011, č. 13, s. 457 – 463.

MORÁVEK, Jakub. Osobní potřeba – neurčitý právní pojem? *Právní rozhledy*, 2010, č. 24, s. 867–872.

NĚMEC, Ronald. Malé zamyšlení nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 4, s. 29 – 32.

NONNEMANN, František. Právní úprava ochrany osobnosti v novém občanském zákoníku a její vztah k ochraně osobních údajů. In: *Právní rozhledy*, 13-14/2012, C. H. Beck, Praha, s. 505 – 508.

PELIKÁNOVÁ, Irena. Odpovědnost za škodu – trendy a otázky, malý náhled do osnovy nového občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 15 – 24.

PÍSAŘÍKOVÁ, Markéta. Újma jako nový právní institut. *Rekodifikace & Praxe*, 2013, č. 12, s. 6 – 8.

- REPÍK, Bohumil. Odposlech telefonu. *Právní fórum*, 2004, č. 4. Příloha s. 61.
- SALÁČ, Jaroslav. K otázce předpokladů odpovědnosti za škodu. *Právní rozhledy*, 2004, č. 18, s. 680 – 683.
- SVEJKOVSKÝ, Jaroslav. Náhrada škody – závazky z deliktů. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 3, s. 34 – 36.
- TELEC, Ivo. Není informace jako informace. *Právní rozhledy*, 2014, č. 15-16, s. 515 – 523.
- TELEC, Ivo. Svolení nebo zákonné licence v právu osobnostním. *Právní rozhledy*, 2007, č. 24, s. 879 – 882.
- TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. Deliktní právo v návrhu občanského zákoníku. *Právní fórum*, 2012, č. 1, s. 6 – 21.
- TOMSA, Miloš. Náhrada způsobené újmy (škody) a bezdůvodného obohacení v úpravě nového občanského zákoníku. *Obchodní právo*, 2013, č. 1, s. 2 – 9.
- VLASÁK, Michal. Náhrada nemajetkové újmy v Principech evropského deliktního práva (PETL) a v návrhu občanského zákoníku. *Jurisprudence*, 2009, č. 4, s. 40 – 49.
- ZAHUMENSKÁ, Vendula. Zvukové záznamy z veřejných projednání a ochrana osobních údajů. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, č. 3, s. 414 – 423.
- ZAORALOVÁ, Petra. Použitelnost soukromých zvukových a obrazových záznamů jako důkazu v trestním řízení. *Bulletin advokacie*. 2017, č. 11, s. 28.

9.3.4 Sborníky

- JIRÍČEK, Pavel, MAREK, Tomáš. Meze uplatnění zásady subsidiarity trestní represe. In HAMULAK, Ondrej, MADLEŇÁKOVÁ, Lucia (eds.). *Limity práva. Sborník z Konference Olomoucké debaty mladých právníků*. Praha: Leges, 2013, s. 414 – 422.
- MAREK, Tomáš. Koncepční změny náhrady újmy v novém občanském zákoníku. In HURDÍK, Jan, LAVICKÝ, Petr, VALDHANS, Jiří (eds.) *Acta Universitatis Brunensis. Sborník z konference Dny práva 2014*. Brno: MU Brno, s. 231 – 248.
- MAREK, Tomáš. Punitive damages v rámci deliktů proti soukromí – srovnání českého a některých zahraničních přístupů. In MADLEŇÁKOVÁ, Lucia, PIECHOWICZOVÁ, Lucie (eds.). *Zahraniční vlivy na vnitrostátní právo. Sborník z Konference Olomoucké debaty mladých právníků*. Praha: Leges, 2014, s. 64 – 76.

9.3.5 Internetové zdroje

EISENBERG, Theodore, LAFOUNTAIN, Neil, OSTROM, Brian, ROTTMAN, David, WELLS, Martin T. *Juries, Judges and Punitive Damages: An Empirical Study* [online]. SSRN Series, [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://ssrn.com/abstract=248419>.

KUBAČKA, Petr. *Záznam telefonního rozhovoru pořizený jeho účastníkem jako důkaz v občanskoprávním řízení* [online]. Ipravnik, [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/art_6200/zaznam-telefonniho-rozhovoru-porizeny-jehoucastnikem-jako-dukaz-v-obcanskopravnim-rizeni.aspx.

KÜHN, Zdeněk. *K přípustnosti důkazu utajenou audiovizuální nahrávkou v civilním řízení* [online]. Jiné právo, 12. 12. 2009 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na <http://jinepravo.blogspot.com/2009/12/k-pripustnosti-dukazu-audiovizualni.html>.

KÜHN, Zdeněk. *Má mít náhrada škody v soukromém právu sankční funkci?* [online]. Jiné Právo, 23. 10. 1997 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/m-mt-nhrada-kody-v-soukromm-prvu-sankn.html>.

Ministerstvo vnitra ČR. *Metodické doporučení Ministerstva vnitra a Úřadu pro ochranu osobních údajů k poskytování informací o platech pracovníků povinných subjektů podle zákona o svobodném přístupu k informacím* [online]. MV ČR, [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na <https://www.uouu.cz/files/Methodika.pdf>.

MÜNSTERBERG, Hugo. *On the Witness Stand: Essays on Psychology and Crime*. Toronto, Ontario: York University [online]. Classics in the History of Psychology, An internet resource developed by Christopher D. Green, [30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://psychclassics.yorku.ca/Munster/Witness/>.

ONDŘEJOVÁ, Eva. *Desetiletá cesta od rozsudku Von Hannover 1 k rozsudku Von Hannover 3* [online]. Bulletin advokacie online, 9. 1. 2015 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na <http://www.bulletin-advokacie.cz/desetileta-cesta-od-rozsudku-von-hannover-1-k-rozsudku-von-hannover-3>.

PECINA, Tomáš. *Nad procesní použitelností nelegálně získaných důkazů* [online]. Slepecká hůl, 21. 3. 2009 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://slepeckahul.pecina.cz/2009/03/nad-nepouzitelnosti-nelegalne-ziskanych.html>.

POTMĚŠIL, Jan. *Použitelnost zvukových a obrazových záznamů jakožto důkazu* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/pouzitelnost-zvukovych-a-obrazovych-zaznamu-jako-dukazu.aspx>.

POTMĚŠIL, Jan. *Přípustnost audio a videonahrávek jako důkazu* [online]. Jiné právo, 16. 12. 2009 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/12/jan-potmesil-pripustnost-audio-video.html>.

RYŠKA, Michal. *Kočka má devět životů, kolik zdraví má člověk?* [online]. Jiné Právo, 21. 11. 2009 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.cz/2008/11/michal-ryka-koka-m-devt-ivot-kolik.html>.

RYŠKA, Michal. *O mantinelech soukromí a informačním sebeurčení (a taky o chování na veřejnosti, Zeleném Raoulovi a upovídáné pacientce)* [online]. Jiné právo, 4. 8. 2010 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/08/michal-ryska-o-mantinelech-soukromi.html>.

RYŠKA, Michal. *Umělci pod okny soudu aneb První krok do světa satisfakcí* [online]. Jiné právo, 6. 7. 2009 [cit. 30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.cz/2009/07/umelci-pod-okny-soudu-aneb-prvni-krok.html>.

ŠEBESTA, Patrik. *Přípustnost audio a video nahrávek jako důkazu II. aneb je to horší než jsme mysleli* [online]. Jiné právo, [30. 1. 2018]. Dostupné na: <http://jinepravo.blogspot.com/2010/01/patrik-sebesta-pripustnostaudio-video.html>.

10 Anotace

Tato dizertační práce se zabývá právem na soukromí v rámci práva zábavního průmyslu. Nejprve definuji současné právo na soukromí, vymezuji jej v rámci práva na informační sebeurčení a řeším otázky týkající se jednotlivých kategorií osob, u nichž se právo na soukromí v závislosti na jejich statusu v souvislosti s veřejným působením chová rozdílně. Následně se zabývám deliktním právem a jednotlivými momenty, v nichž na sebe ochrana soukromí naráží v souvislosti se soukromým a veřejným právem. Rovněž se vyjadřuji k otázce použitelnosti soukromých materiálů pořízených bez souhlasu dotčené osoby a k náhradě újmy, přičemž zkoumám, zda tato může mít sankční účel.

Annotation

This dissertation thesis deals with the right of privacy within the framework of entertainment law. Firstly, I define a concurrent privacy law, then I recognize it in terms of the right to informational self-determination and I work with questions regarding various categories of persons based on their status with regard to their public activities. Then I employ myself with delict law in relation to privacy and moments where private and public law collide. Moreover I examine possibilities to use private materials acquired without consent. Finally, I make a research regarding damages with vindicatory effect.

Klíčová slova

Soukromí, informační sebeurčení, delikt, soukromá nahrávka, náhrada újmy, sankční náhrada újmy

Key Words

Privacy, Informational Self-determination, Delict, Private Tape, Damages, Punitive Damages

